Wielmożnemu JMCi Panu
Żegocie Pauli
Wielmożnemu Panu i Dobrodziejowi
oddać proszę
w Krakowie.

A.

U t … ch t

Decanat

der in der Pfarrey … während des Militär-… Getrauten und ihr Vergleich mit dem vorausgegangenen Jahre 18

	Im Militär-Jahre	Im Militärjahre 18 abgetheilt nach																						Summa des Militär-Jahres 18	Vergleich der Jahre Im Jahre 18	
		Religion							Stand			Alter														
		Katholisch	Akatholisch Confession		Vermischt	Griechisch		Jüdisch	Beide Theile ledig	Beide Theile verwittwet	Vermischt	Männlicher Seits Jahren						Weiblicher Seits Jahren								
			Augsburgisch	Helvetisch		Unirt	Nicht unirt					bis 24	von 24 bis 30	von 30 bis 40	von 40 bis 50	von 50 bis 60	von 60 und mehr	von 20	von 20 bis 24	von 24 bis 30	von 30 bis 40	von 40 bis 50	von 50 und mehr		Mehr	We- nig

5407

1.

Nuncjusze i legaci papiescy w Polsce
oraz poselstwa polskie
Notatki ogólne.

Kart 79

Nuncjusze legaci papiescy w Polsce.

Zwyczaj posyłania z Rzymu legatów począł się w kościele
Łacińskim dopiero za Leona I papieża w V wieku gdy tenże
dla powstrzymania szerzącej się sekty Nestorianów i Eutychia=
nów wysłał do Grecyi Juliana biskupa z Coos w charakterze
legata. Około r. 526 utrzymywano w Konstantynopolu rodzaj
nuncyjuszów przy dworze cesarskim, których zwano Apo=
crisarii lub responsales, lecz ci zrazu żadnej władzy
duchownej nie mieli, tylko byli prostemi posłami i ułatwicie=
lami stosunków dyplomatycznych. Takim to Apocrisarinsem
mianował przy dworze Konstantynopolitańskim (papież zastępiana)
Agapetus r. 526 Pelaginsa diakona kościoła rzyms=
kiego. Lecz zwyczaj ten posyłania na wschód ustał na początku
VIII wieku podczas szerzenia się sekty Ikonoklastów. – Prócz takich
posłów mianowali jeszcze papieże swych zastępców (Vicarius
romanae sedis) takiemi byli biskup Tessaloniki w Illiryi
i biskup Arelatu w Gallii w wieku IV a później Hispaleński
i Tarraconeński w Hiszpanii a Cantuareński w Anglii. Taki
vicarius miał prawo wizytować kościoły, ordynować metropolitów
pociągać ich do odpowiedzialności i większe sprawy sądzić,
oraz zwoływać i zasiadać w soborach duchowieństwa. Na zachodzie
wysyłali papieże najprzód takich posłów do Karola wielkiego.
Tych to zwano później legatami. Było ich 3 stopnie: Legati a
latere (~~najwyżej~~ tylko kardynałowie od papieża wysyłani [) Legati missi
cum potestate legati a latere czyli nuntii nie kardynali (takiemi
byli nuncyjusze w Wiedniu, Kolonii, Lucernie, Polsce, Francyi a na
końcu w Bawaryi) do ogólnych rzeczy; początek wysyłania tych
nuncyjuszów dosięga czasów Alexandra II r. 1062, mieszkali oni w
stolicy i różnili się od Internuncyjuszów którym tylko szczegółowe

[tylko w pewnym interesie

pomniejsze sprawy poruszano. Legati nati (trzeci rodzaj) godności przywiązana do kościoła (zastępowali w niebytności nuncjuszów) Takiemi byli arcybiskupi w Salzburgu, Pradze, Pisa, Rheims, Toledo, Gnieźnie, Moguncji, Bremie, Kolonii, Pradze. Za przybyciem do kraju Nuncjusza ustawała władza legata nati. Wprawdzie wymieniają stałą nuncjaturę w Wiedniu od r. 1513 lecz to pewno iż dopiero po Koncylium trydenckim które się zaczęło 1545 skończyło 1563. stali nuncjusze osiadają dla wykonania dekretów tegoż Koncylium. W Polsce r. 1556 doprasza się duchowieństwo w Rzymie polskie aby mieszkał przy Królu vel legatus vel nuntius a to dla zapobieżenia szerzącej się herezji (Ob. Marten: Coll. Vet. Script. Tom VII. [illegible] col. 1452. 54)

Legatus a latere miał wielką moc i powagę chodził w purpurze w ich przytomności patriarchowie i arcybiskupi nieśmieli przed sobą kazać nosić krzyża, biskupi nie mogli w ich przytomności błogosławić i mucetu nosić; pod czas jego bytności ustawała moc zwyczajnego nuncjusza krajowego

Legatus natus mógł dać absolucję z herezji, obsadzać papieskie plebanie, dyspensować w 3 i 4 stopniu i t.p.

Nuntius missus do niego appellowano — takie nuncjatury stałe zaprowadzono w Bruxelli 1588, w Luzern 1570, w Wiedniu około 1570, w Kolonii 1583. Nuncjusze mieli prawo sprawy w 2giej instancji sądzić, dyspensy małżeństwa udzielać, a censuris absolvere, juramenta relaxare

De legatis et nuntiis pontificum eorumque fatis et potestate Commentatio historico-canonica 1785. 8o (wyszło w Norymbedze, autor anonim Const. Langhaider)

Świętopietrze (podatek na lampę w kościele S. Piotra w Rzymie) płacili go tylko w archidyecezyi gnieźnieńskiej i biskupstwach doń należących (?) dawano z każdego domu 1 denar i 2 miary owsa czyli pretax owsa i 3 denary do r. 1318 od wieśniaków na 1 denar zamieniono. Leon X ustąpił rzeczypospolitej na budowanie twierdzy Kamieńca i za te pieniądze zbudowano tamże tak zwane baszty papieskie; około r. 1560 ta opłata ustała.

Columbatio była to dziesięcina z przychówku zwierząt i ptastwa; r. 1436 Klasztorowi w Strzelnie płacono po 4 [illegible] rocznie, miejscami płacono z domu po 1 groszu tylko — w XVI wieku ustała ta dziesięcina

Nuncyjusze, legaci papiescy w Polsce.
posłowie polscy do Rzymu.

Elmireno, Betrachtungen über Nunzien in Deutschland. Frankfurt 1788. 8o (21 kr. rhein)

Za Stanisł. Aug 1784 sądy nuncyaturskie składały się z prezesa (nuncyusza) 2) Audytora 3) Defensora Matrimonii 4) Kanclerza i 5) Viceкanclerza.
wprzódy tylko audytor był przy nuncyuszu a jeszcze dawniej sekretarz.

Z początku wszyscy biskupi prawie do papieżów szli dla sakry i potwierdzenia do XIV wieku.

Krolowie polscy mieli w miastach włoskich swoich rezydentów ci mieli herb Polski nad bramą swą. Takim był 1686 w Bononii Karol Matezilani doktor medycyny (D'alerac)

Podatek czyli grosz S. Piotra (Swiętopietrze) lubo Kronikarze nasi mówią, że od r. 1040 z powodu iż papież Benedykt IX uwolnił Kazimierza I od ślubów zakonnych w Kluniaku był pobierany, wszelakoż dawniej bo z zaprowadzeniem Chrześcijaństwa nastał nie tylko w Polsce ale i w innych narodów. Podatek ten szedł z początku na utrzymanie papieża, potem na budowę Kościoła S. Piotra w Rzymie, na krucyaty; w szesnastym wieku odstępowali go papieże Królom – był jeszcze w Polsce r. 1563 pobierany potem niewiedzieć z jakich powodów ustał. Papież darował 1540 Swiętopietrze Zygmuntowi I ~~nadał się~~ na czas nieograniczony z zastrzeżeniem aby pensyja z tych funduszów (przeznaczona była dla kopistów archiwum watykańskiego) na naprawę kościołów i zamków zburzonych przez Tatarów.

Krolowie mieli prawo do wyboru na Kardynalstwo. Jan III za podszczeniem Krolowy po wielu trudnościach wreszcie dostał kapelusz dla Kardynała de Forbin.

Andrzej Olszowski zostawszy arcybisk. gniezn. starał się o usunięcie nuncyatury w Polsce w piśmie De archiepiscopatu Gnesnensi dowodził iż Arcybiskup będąc legatus natus może sam administrować funkcye nunciaturskie.

Zwyczaj ~~od~~ posyłania poświęcanego miecza czapki i róży przez papieżów miał Sixtus IV zaprowadzić lubo pewniej iż ten papież tylko ritum do tej ceremonii przepisał, bo dzieje świadczą iż jeszcze 1177 papież Alexander III doży weneckiemu Sebastianowi Ziano XXXVIII złocisty miecz i czapkę poświęcaną papież poświęcał te dary w nocy w wilią Bożego narodzenia przed mszą pasterską i rozsyłał cesarzom, królom, xiążętom aby walczyli z pogany. — Zwyczaj posyłania róży widzimy w naszych dziejach r. 1593 gdy Klemens VIII Annie żonie Zygmunta III różę złotą poświęcaną przez per Bernsteinium posła posłał Jansonius: Mercurius Gallo-Belgicus I p. 535 (Edit 2. Colonies 1594) — Joannis Lydii Contin: Balaei[F] Piasecki Ed. Cracor. 1645 p. 132.

Filip Pernestain poseł cesarski do Moskwy 1579. czyli 1578.

Papież Eugeniusz, Romae 3° Nonas Maji 1443 posyła Warneńczykowi czapkę i miecz poświęcany i prosi by nie ustawał w wojnie przeciw Turkom, obiecując flotę wkrótce nadesłać. vitarum SS.PP.

R. 1460 Pius II w Mantui miecz i czapkę Albertowi Margrabiemu Brandenburskiemu posłał (Załuski, Analecta)

1497 Alexander VI w Rzymie dał Bogusławowi xiążęciu pomorskiemu z ziemi świętej powracającemu poświęcany miecz i czapkę

1448 Legat biskup kamerynski przywozi Kazimierzowi Jagoll. różę złotą wagi 100 dukat. (Długosz ft. 40)

1525 Klemens VII Zygmuntowi I posłał pośw. miecz i czapkę ponoś przez posła Achilles Grassius episcopus Modecensis który był wysłany aby króla polsk. do związku z Węgrami przeciw Turkom nakłonić. (Bzovius Annal. eccl. Col. Ag. 1630 p. 608 - Salam Neugebauer Histor p. 509. Bielski p. 554) +

1540 d. 15 Lutego Hieronimus Rosarius legat w Krakowie na zamku uroczyście oddawał z rozkazu miecz i czapkę od Pawła III (Neugebauer lib. VII - Bielski p. 580)

1580 przed 8 Lipca Grzegorz XIII Stefanowi Batoremu przez Pawła Uchańskiego wracającego z poselstwa rzymskiego posłał miecz i czapkę, którą w katedrze wileńskiej Królowi oddawał Melchior Gedrojc bisk wil. w przytomności Joannis Andreae Caligarii episcopi Brittonoriensis. Kwiatkiewicz p. 746 - Sarnicki ed. Lipsk. p. 1226 Neugebauer p. 695 - Bielski 969. Heidenstein, Solikowski.

(podobno 1579?)

R. 1587 Jan Dymitr Solikowski arcyb. lwow. w Warszawie w kościele S. Jana oddawał Królowej różę złotą od papieża Syxta V którą przyjęła.

1625. Urban VIII sam w Rzymie Władysławowi królewiczowi miecz i czapkę oddał. d. 19 Stycznia — mianował go oraz kanonikiem lateranensim.

1651. Jan de Torres nunt. (nie ma Załuski)

1672. Klemens X przez opata Piotra z Lilii Korycińskiego Królowi Michałowi miecz i czapkę a Królowej Eleonorze różę złotą wartającą 1800 dukatów, które nuncius Franciscus Bonvisius Archiepiscopus Tessalonicensis w Kollegiacie warszawskiej Królowi uroczyście oddawał. Załuski Epist. I Lat I ft. 417.

1738 papież dał w Rzymie Królewiczowi Fryderykowi Chrystyanowi poświęcaną wtenczas 27 Grudnia 1738 różę złotą dla Królowej polskiej.

1684. Innocentius XI. po otrzymaniu chorągwi tureckiej posłał Janowi III czapkę i miecz i różę które uroczyście Królowi oddawał legat (?) Opitius Pallavicinus, w Żółkwi w dzień S. Jakoba 1684, w przytomności cesarskiego posła hrabiego de Valstein i Weneckiego Angelo Morosini

1726 Benedykt XIII ~~Królewicem r. 1725~~ posłał przez Stanisława Miaskowskiego kanonika gniezn. ~~Królowi~~ Królewiczowi Fryderykowi ~~Augustowi~~ posłał miecz, czapkę d. 13 Kwietnia 1726 który uroczyście w Warszawie d. 11 Augusta 1726 Królewiczowi w kościele metropolit oddawał Vincentius Santinus archiepiscopus Trapezuntinus, nuntius apost. wraz z bullą

3. Z(ałuski) Analecta historica de sacra a Romanis pontificibus usitata Caeremonia Ensem et Pileum benedicendi: eaque munera principibus Christianis mittendi. 1726. Varsaviae typis Schol. Piar. in 4°

Kietlicz
Henryk (arcybiskup gnieźnieński r. 1215 na (Cromer l. VII)
Koncylium lateraneńskim uzyskał tytuł dla
siebie i następców legationis perpetuae in
regno Poloniae od Innocentego III. Po nim
Mikołaj Trąba arcybiskup gnieźnieński
r. 1416 na Koncylium konstanckim mianowany
i dla następców swoich prymasem na całe
Królestwo polskie; lecz zdaje się że nie używa=
li godności swojej bo papież Leo X r. 1515 Janowi
Łaskiemu arcybiskupowi gniezn. posłowi od
Zygmunta I na sobor lateraneński nadał
tytuł legati nati i prymasa przywiązany
na zawsze do godności Arcybiskupa gnieźnieńs=
kiego na wzór biskupa Cantuareńskiego w
Anglii (Załuski Epistolarum I de Archiepis=
copatu gnesnensi) pobierał Legat ten taxy
apostolskie, apelowano do niego podlegał mu
nawet arcybiskup lwowski był to rodzaj Komi=
sarza papieskiego. Legaci byli od papieżów od
najdawniejszych czasów używani były ich różne
gatunki 1) legatus a latere tylko kardynał
być mógł 2) legati nati której godnoś przywią=
zana była do biskupstwo na wieczne czasy 3) legati
missi posyłani do prowincyj. Legatus a latere,
posyłany w ważnych sprawach mógł absolwować
od exkumunikacyi osoby które targnęły się na du=
chowieństwo już papież Damasus [illegible] miano=
wał Acholium episcopum tessalonicensem legatem
natum. Gdy się nuncyjusz z Królestwa oddalił w
niebytności jego legatus natus urząd sprawował
Gdy r. 1676 nuntius Marescottus wyjeżdżając
z Warszawy tak kiepska po sobie sławę zostawił
przez to iż się w rzeczy rządu mieszał, że Król Michał
niechciał uznać Nuncyjusza i wzbronił mu
pobytu u siebie przetoż nakazał papież aby
nuncyjusz zaprezentował wprzód swe listy wierzy=

Za Kazim. Jagiell. był spór między Królem a
duchowieństwem względem inwestytury
1472.

Biblioteka Załuskich posiadała wiele MSS.
obejmujących Relacyje Nuncyuszów. po włosku

Józef Andrzej Załuski miał zamiar wydać:
1) Bullarium Romano-Polonicum continens
bullas apostolicas pontificum romanorum
ad reges episcopos, proceres vel clerum
Poloniae directas tum et Brevia Aposto=
lica ordine chronologico
2) Orationes nuntiorum S. Sedis coram rege
et republica tum et sub interregnis coram
ordinibus in senatu habitae collectae.
3) Purpura Lechica seu vitae cardinalium
natione vel incolatu Polonorum

Nuncyjusz przed zaczęciem swego urzędu musiał przed Królem w senacie okazać wierzytelne listy papieskie dopiero mu Król dawał pozwolenie otworzyć trybunał nuncyjatury

Był oprócz tego w Rzymie Kardynał protektor i mieli polacy swych Rezydentów.

Nuncyjusz miał jeneralnego audytora i notariusza.

Władza nuncyjuszów osłabła w Polsce około r. 1728

nuncius - Internuncius - Visitator - Legatus a latere - Legatus natus - Auditor - Eq?et. - Protector

Listy Zygmunta III do Kardynała Torres protektora polskiego 1621 - 1630 MSS. Capponiani N°. 252 w bibl. watykan.

Polacy posyłali na wstępie każdego Króla polsk. z obedyencyją i na wstępie każdego nowego papieża do Rzymu.

(bullaria)

Regesta papieżów w archiwum Watykańskim idą porządnie dopiero od r. 1198 od Innocentego III w ułamkach dawniejszych są zaś Jana VIII (873-883) i Grzegorza VII. (1073 - 1086)

najdawniejsze dokumenta Polski dotyczące są: ~~listy~~ o hierarchii kościelnej w Polsce i o Karbach zeg... Królowi ruskiemu zab... branych. List Grzegorza VII. r. 1075 do Bolesława Śmiałego - ~~list~~ przy posłaniu mu go Paschalisa II r. 1110 do arcybiskupa polskiego (o znaczeniu ~~palli~~) pallium i ~~...~~ nadanie Gniezna stolicy apostolskiej ~~...~~ przez Dagona: Odl. r. 985 (drukowane w Pamiętn. Warsz.)

najdawniejsza bulla ~~...~~ Polski dotycząca jest z r. 1198 Innocentego III inne drukowane są w Rajnaldzie - Kardynał Garampi nuncyjusz w Polsce (1771-1776) potem naczelnik archiwum watykańskie:go zostawił tamże Inwentarz rzeczy polskich kościelnych porządkiem alfabetycznym w 2 tomach. Alex. Przeździecki zebrał r. 1846 z wieku XIII i XIV bull 80 papieskich do Polski - Akta nuncyatury polskiej w Watykanie idą od r. 1578. (cf Baroniuszi Bzowski): i dzielą się na a) Acta gratiarum b) Acta contentiosa c) Fasciculus processuum in promotione episcoporum d) Protocollus abbatiarum e) Schedae episcopaticum ułożone przez nuncyusza Garampi f) Synopsis legatorum et nunciorum in Polonia ab a. 964 przez Kardynała Garampi spisane g) Miscellanea ecclesiastica ex schedis Visconti et Garampi.

telne od papieża i aby Króla prosił o pozwolenie otworzenia trybunału nuncyjatury. Gdy nuncyjusz odjechał internuncyjusze nieraz świeccy sprawiali ich urząd co gorszyło duchowieństwo i sarkali na to takiemi świeckiemi internuncyjuszami byli Sarteschius et Grapius. Gdy nuncyjusz Bonvisius z Polski odjeżdżał zostawił internuncyjusza czemu się sprzeciwił Jan III i duchowieństwo rozkazując aby miejsce jego zajął polski legatus natus. Przed Łaskim niebyło stałych nuncyjuszów i legatów bo papież Kaliat mianował Mikołaja Spicymira Kantora Krakowskiego Decretorum Doctora Nuncium apostolicae sedis in regno Poloniae redditum et proventuum camerae Apostolicae collectorem r. 1458

Gdy nuncyjusz oddalał się z kraju powierzano akta nuncyjatury jakowej znakomitej duchownej osobie która je nowemu nuncyjuszowi wręczyć miała. Internuncyjuszów nie cierpiano lecz w razie niebytności nuncyjusza pełnił Arcybiskup gnieźnieński jako legatus natus urząd Nuncyjusza (Załuski II p. 2)

R. 1671 Nuncyjusz Franciszek Nerli odjeżdżając w Marcu do Wiednia oświadczył Królowi na pożegnaniu że zostawił Internuncyjusza Grappi w Warszawie; Król przez marszałka nadwornego kazał powiedzieć nuncyjuszowi aby dał pokój a gdy to nie pomogło wydano uniwersał aby nikt pod karą 100 czerw. złot. i 3 miesięcznego więzienia nieważył się stawać przed sądem internuncyjusza; Król niechciał przyjąć wprzódy Grappiego jako internuncyjusza lecz musiał wprzód złożyć ten tytuł również i Kanclerz Kor. Olszowski bo Grappi równie jak Sartischi niebyli osoby duchowne lecz świeckie (Załuski II p 3)

Instrukcyi nuncyuszom w Polsce naliczył Al. Przezdziecki 18, najdawniejsza z r. 1286 (drukowana w Rajnaldzie) następna z r. 1472. – Relacyj nuncyuszów w Polsce znalazł 28 z tych najdawniejsza 1530.
W bibl. Watykańskiej jest Kronika Godzisława Baszk. do r. 1271.

R. 1045 wysłał Benedykt IX nuncyusza do Polski aby wybierał S. Piętrogrosz. Dług.

1253 Innocenty IV kanonizuje S. Stanisława

1250–1253 Władysław Ludyk wysyła do Innocentego IV z prośbą o kanonizacyję S. Stanisława

1276 Godfryd niemiec dominikan od Innocentego V
Dług. p. 763.

1254 Innocentius IV papa sorori Salomeae ordinis S. Damiani natae Lesconis ducis indulget ut villas ali: quas a fratre Boleslao accipiendas pro suis et monas: terii necessitatibus donec ipsa vixerit valeat appli: care (drukowana ~~...~~ bulla w Waddingu, w Katona Histor. regn. Hung T. VI p. 218 i w Bardóssy: Supplementum Analect. Scep. p. 66)

1255 Bolesław wstydl. wsie biskupstwa i kapituły krakowskiej dla zasług S. Stanisława liberos facit (In colloquio apud Basonam publicatum Nonis Septembris et datum in Cracov. XV. Cal. Junii 1255 (druk w Pray Annal. Reg. Hung T I p. 297 i w Gradyszew. Żywot Prandoty)

1302 Bonifacius VIII papa Anagniae IV Idus Junii Wenceslao regi Boemiae (qui Ulricum de Pabeniz doctorem decretorum canonicum pragensem cum literis regiis nuntium ad papam misit ~~mandat~~ ut filium suum in regem Ungariae electum confirmet) nuntiat quod ad eum Nicolaum Ostiensem episcopum [F] cum plena legationis officio misit ut jura sua suique filii in regnum Hungariae probet (cytuje go aby się stawił przed papieżem gdzie już Karol syn Maryi królowej sycylijskiej udowodnił swe prawa do węgier) et titulo usurpato regis Poloniae abstineat et sigillum regium cum intitulatione Poloniae non assumat. Boczek. Cod. dipl. V. Nr. 135 pag. 139.

R. 1451 na sejmie w Piotrkowie uchwalił Król aby żaden duchowny bez pozwolenia Królewskiego nie śmiał starać i przyjmować ~~legacyi~~ godności Kardynała lub urzędu legata z Rzymu.

~~...~~
1180 papież Alexander potwierdza ustawy zjazdu łęczyckiego (za Kazimierza Sprawiedliwego) na którym obok świeckich było 8 biskupów – jest to pierwszy ślad ustawy kościelnej. Długosz T. I Lib VI p. 542 (O tych ustawach ob: Mętlewicz: Pamiętnik religijno-moralny T. XVI. 1849)

1223 Gregorius Crescentius Cardinalis legatus a latere; miał z sobą w Krakowie sekretarza Jacobum civem romanum legum interpretem et doctorem Bzovius ~~...~~ Thaumaturgus seu de vita S. Hiacinthi Venet. 1606 4° f. 20.

1241 Vilhelmus episcopus mutinensis (postea papa Alexander III) legatus Innocentii IV papae in Prussiam Thorunii synodum celebravit cui aderant episcopus gnesnen. vladislavien. plocens. vratislavien.

(później był papież Urban IV)

1247 Jakób archidiakon leodyjski, od Innocentego IV przysłany do arcyb. gniezn. R. 1248 w październiku składa w Wrocławiu synod w przytomności 8 biskupów wyjątki z tych statutów w Ritter Gesch. des Bisth. Bresl. I. 178.

F (później był papież Benedykt XI)

R. 1417 na koncylium Konstancyjskim papież Marcin V potwierdza wszelkie prywileje nadane od papieżów Królom polskim oraz Witołdowi W. X. Lit i ustanowił rozejm na rok między Królem polskim a Krzyżakami.

1310. Frater Gentilis tituli S. Martini in montibus cardinalis Apostolicae sedis legatus per Hungariam et Poloniam franciszkan pismem swym (Budae V Kalend. Maji 1310) zakazuje aby biskup krakowski nie wymagał dziesięciny z myta Sandeckiego (de Sandech) należącego zakonnicom w Starym-Sądczu. Ustawy jego dla Polsk. duchowieństwa w Reynaldzie.

1389 Petrus de Randolino nuntius Collector decimarum pro curia Romana in Polonia et Ungaria

1433 Przybyli do Króla w Sandomierzy 3 wysokiego znaczenia ~~[illegible]~~ duchowni włosy postańce zboru Bazylejskiego z prośbą aby Polacy nie uznali Eugeniusza IV że się z pod władzy zboru wyłamuje, oraz o pomoc przeciw herezyi czeskiej, oraz aby zrobić zgodę między Polakami a Krzyżakami. Polacy uznali zwierzchność soboru nad papieżem.

1439 Jan Rej kanonik krak. jedzie z obedienyją Króla do Eugeniusza IV

1442 było 2 papieży Felix V wyprawił do Niemiec i Polski Alexandra xiążęcia mazowieckiego biskupa trydenckiego Kardynała i patryarchę akwilejskiego dla potwierdzenia lecz go nie słuchano. Eugieniusz IV który się przy Rzymie utrzymał wysłał Kardynała Juliana de Caesariniis który w Budzyniu starał się wyjednać pokój między Władysławem a cesarzową Elżbietą i wyjednał prosząc o pomoc przeciw Turkom. Towarzyszył on Krolowi w czasie krucyaty tureckiej 1443

1451 Zbigniew Oleśnicki bisk. Krak. Kardynał od Eugeniusza IV legat

1479 Baltasar de Domenico Turini Vice legatus

1493 Piotr Wapowski do Alexandra VI

R. 979 „przyszły k Jaropełku posły iz Ryma ot papy" (Nestor Nikonowsk. rękop.)

papieże: (podług Regestów)
(Benedykt IX r. 1033–1048
Paschalis II 1099–1118
Calixtus II (1119–1124)
Joannes XIII (965–972)
Silvester II 999–1003

Za Mieczysława I niebyło jeszcze w Polsce biskupstwa tylko klasztory i kościoły, owi z Rzymu zesłani biskupi byli tylko nauczyciele religii; ale nie dyjecezalni

Dytmar p. 280 i Kronika Hildesheimska mówią iż cesarz Otto III r. 1000 przybył w posiele do Polski i założył arcybiskupstwo w Gnieźnie wprzóderygował biskupstwo Otto Wielki za Mieczysława I w Poznaniu biskupstwo które podlegało Moguncyj potem Magdeburgowi

1123 Idzi (Egidius) (alias Gilus monachus cluniacensis) Kardynał posłował (według Maciejowskiego) r. 1123 od papieża Kalixta II do Polski aby przywiódł do porządku zwaśnione duchowieństwo polskie. Jest wspomniany w dyplomacie (zdaje się że to ten prawdziwy Egidius którego historyci mylnie pod r. 965 kładą) R. 1123 potwierdza przywileje klasztoru Tyńca tu się zowie sam Egidius Tusculanus episcopus Cardinalis Calixti Pont per Ungariam et Poloniam legatus

~~Cyryl, Benedykt, Metod, Wojciech~~

2gi) Gwallo biskup Bellowaku (bellovacensis) legatus de Latere (Beauvais) (nuncyjusz papieski usunął z biskupstwa Krak. Czesława mianowanego bez konsensu papieskiego przez Władysława księcia polsk. (ponos 1108) (Męż) 1104

R. 1103. Balduinus francuz palatii apostolici causarum auditor deinde S. Petri denarii in regno Poloniae collector został potem biskupem Krak.

Gualdo legatus a latere od Paschalisa II (Dług. p. 354.) roku 1104 Krzcił r. 1104 nowo urodzonego wło(dysława) w Krakowie (Toskana mylnie)

1szy (Aegidius Cardinalis episcopus Tusculanus 966
2 Joannis XIII papae ~~nuntius~~ legatus a latere, ~~biskupstwo~~
2 ~~gnieźnieńskie~~ ~~wyniósł do rzędu metropolii~~ (?) ~~x 966~~
2 Długosz II. 96. Papież go wysłał aby biskupstwa urządził w Polsce i księży posprowadzał (Baronius T. X p. 777 za Mieczysława I podług Ughelli roku 964. (Italia sacra T. I p. 229) r. 695 dopiero Jan XIII został papieżem

Lambert włoch biskup krakowski od księcia Bolesława posłuje do Sylwestra II prosząc o koronę którą papież odmówił (Starowolski) Umarł ten Lambert r. 1014.

Aaron (r. 1040) francuz bisk Krak (prezentyniecki) od króla Kazimierza wysłany do Benedykta IX bawiącego w Niemczech. (+ 1059 ten Aaron) ~~Starowolski~~ Tom VI P. I st 1318)

1075 Papież Grzegorz VII pisze do Bolesława II iż posyła legatów dla urządzenia hierarchii w Polsce (gdyż niebyło tam arcybiskupa) i aby oddali pieniądze które zabrali Regi Russorum (dzieł ten druk. w Concilior. Harduini

podług Regestów Jaffe p. 905 był r. 1196. Aegidius
Episcopus Mutinensis

1041 Poselstwo polskie do Benedykta IX czyli jak niektórzy twierdzą do Klemensa II aby Kazimierza obranego na Król. polskie uwolnił od ślubów zakonnych w Clugny. ⊧

1192 Kazimierz xiążę polski posełał do papieża Alexandra III mieszkającego w Tuskulanie o potwierdzenie kompaktatów z duchowieństwem i o relikwie (na to bulla z r. 1181)

1182 Poselstwo polskie do Lucyusza III dla przywiezienia relikwii Kościołowi Krak. Dług. VI 548.

1183 4/ Egidius mutinensis episcopus poseł od Lucyusza III przywiozł do Krakowa ciało s. Floriana. Dług. VI. 552 (podług Skargi rozpędzaj był w Polsce 1184)

1197 Petrus tituli S. Maria in via Lata Diaconus Cardinalis Capuanus vulgariter nuncupatus R. 1198 wracający z Polski z Końskiego Odrowąż złupiony został koło Placencyi był kardynałem

1218 Iwo bisk. Krak. do Grzegorza IX (Dług. lib VI p. 623 VI. 622.) wraz z Jackonem z Lanki (z opolskiego) Kanonikom Krak. do Honoriusza III dominikanów z Rzymu sprowadza. (Jacek św.)

1245, 1254, 1246 monasterii S. Pauli (de Messano) legatus sedis apostol. Opizo abbas (Messanensis) Innocentii IV Dług. VI. 705. 706. wybierał S. Piotra. Koronował Daniela ruskiego aby pogodził zwaśnione xiążęta z Pomorzem. bawił rok w Polsce

1253 Kanonizowany S. Stanisław od Innocentego IV bulla a XV Calend. Oct. 1253. (Eneas Sylvius in Cronica)
na prośbę Jana Prandoty z Białaczewa bisk. Krak. który 1253 Kanoników Krakowskich Jakóba de Scarsoono i Magistra Boruina z franciszkanami i Dominikami do papieża w Assisius wysłał — Papież dla spraw dzenia procesu (Lüttich) kanonizacyi wysłał Jakóba Velletrena do Polski r. 1253.

1247 8/ Jacobus Leodiensis archidiaconus ex Lugduno nuntius Innocentii IV wybierał pieniądze na wojnę papieża z Fryder. II cesar. Dług. VII. 709. 710. 722.
r. 1248 synod złożył w Wrocławiu na którym byli poznań. krak. wroc. kujaw. płocki i lubuski oraz arcyb. gniezn. ef Bogufał Sommersberg. S. II p. 43.

1278 Maran Stiepa dominikan na prośby Bolesława kaliskiego Bolesława i poznańskiego Przemysła od papieża Mikołaja III w Rzymie wyświęcony na Arcyb. gniezn. powracając do Kraju umarł 1278 w Bononii (pisał Kronikę)

1252 Jacobus Velletrensis ordinis fratrum Minorum komisarz papieża Innocentego dla rozstrząsnienia cudów S. Stanisława Dług. VII. 714.

3/ 1181 Aegidius episcopus (mantuanensis) (mutinensis) (Kadłubek ed. lips. II 793. —

1180 poselstwo polskie do Alexandra III (Dług. VI 542)

1189 Jan Malabranka kardynał legat Klemensa III Dług. p. 560. na synodzie w Krakowie dziesięciny dla odzyskania ziemi świętej wyrobił

⊧ R. 1041 był Benedykt IX a Klemens II panował 1046–1047.

1166–1186 sobór w Gnieźnie na którym legat papieski Rejnald godzi Gedkę bisk. Krak. z Kalixtem opatem wrocł. norbertanów (Łętowski I. 76) właściwie około 1180 w Jężowie koło Łęczycy.

1197 Capuanus Cardinalis tituli S. Mariae in via lata Piotr dyjakon kardynał, legat papieski odwiedza Gniezno od papieża Celestyna III Dług. 575 dla zaprowadzenia Celibatu w Polsce między duchownemi Łętowski p. 89.

1223 Grzegorz de Crescentia kardynał legat Honoriusza III Dług. lib VI p. 630

1242 Wilhelm (z Modeny Guilhelmus biskup Modeny) legat papieski za jego wdaniem się ustąpili Krzyżacy Dobrzyń Konradowi xięciu Mazow. (episcopus Mutinensis) pośredniczył. Dług lib. VII. 690) zostatał potem papieżem Alexandrem IV. i Dług VII 696

1267 Gwido kysters legatus a latere Klemensa IV cardinal. tituli S. Laurentii in Lucina Dług. VII. 782 i r. 1261 posłow. Dług. VII. 768. 781. dla zebrania pieniędzy odprawił zaś synod w Wrocławiu

1250 Jacobus de Skarzeszow Decretorum D.r decanus cracov. magister Gebhardus canonic. Cracov. et frater Bogusławus ordinis Praedic. do Lugdunu do Innocentego pap. dla kanonizacyi S. Stanisława. Dług. VII. 714. 718. 719. 722. 723.

1281 Filip Firman legat apostolski potwierdził obiór Włościbora na arcybiskupstwo gnieźnieńskie. (Niesiecki Łips II 185)

1282 Filip biskup Firmiano episcopus firminus nuntius papieża posłował do Xiążąt Wielko i małopolskich, którzy się niechcieli zgodzić w obiorze arcybiskupa gnieźnieńskiego od Mikołaja III roku 1279 Dług. VII. 828. 833.
Filipus episcopus Firmanus apost. sedis legatus r. 1279 był w Węgrzech gdzie w Budzie odprawił synod

1249 Albertus episcopus Armanacus tum Archiepiscopus Russiae od Innocentego IV do Daniela gdy się odszczepił do Rusinów. Długosz. VII. 713.

1269 Gentilis legat papieski w Polsce w rok po śmierci ubitej Salomei

1300 Łokietek w Rzymie IX. 897. Dług

1306 Borzislaus herbu Bylina arcyb. gniezn. do Klemensa V w Avignon. Dług. IX. 918

1311 Joannes Archiepiscopus bremensis et magister Albertus de Mediolano legati Clementis V Dług IX. 945.

1330 Władysław I posyła do Jana XXII Dług. 1008.

vel Galardus titulensis canonicus Aniciensis Canonicus

1338 Gathardus de Carceribus et Petrus Gervasius nuntius Benedicti XII Dług. IX 1043 Cromer w sprawie prusskiej do Polski

1319 Gervardus episcopus Vladislav. poseł do Jana XXII. Dług. IX p. 965. starał się Łokietek u papieża o tytuł królewski. Odpowiedź papieża w liście do arcyb. gniezn. - druk w Rajnaldzie.

albo Albricus

1352 Albert Kanclerz ziemi dobrzyńskiej i pleban bocheński postuje do papieża od Kazimierza dla przebłagania o zabójstwo Baryczki. Dług. l. IX. 1095. i zdjęcia exkominiki przez Bodzentę rzuconej postują do Awenionu

1363 Jan franciszkan od Urbana V Dług. IX. 1137. dla uśmierzenia wojny między Ludwikiem a Kazimierzem

1365 Joannes de Cabrospino decretorum doctor nuntius

1375 Bonaventura de Peraga nuncyusz (Tiraboschi V p. I lib II cap. I §. 20.)

1388 Kardynał Bonawentura de Peraga paduańczyk przywiózł Wład. Jagielle podziękowanie Urbana VI za nawrócenie Litwy (Szajnoha) (Bzowius w Długoszu to samo X. 110. - lecz obie pisarzy mylnie podobno data.

1376 Mikołaj dominikan biskup majorensis nuncyusz Gregorza IX Dług. X p. 22. 31. 40.

1378 Nicolaus Strosberg exactor papalis Dług X. 40

1388 Dobrogost Nałęcz z Nowego dworu bisk. poznań. do papieża od króla z sprawozdaniem nawrócenia Litwy.

1381 Thomas episcopus lucerinus nuntius Dług X. 53.

1383. Demetrius cardinalis (nuntius?)

1391 Joannes Gabrielli Pontremulensis J. U. D. episcopus Massanensis nuncyusz Benedykta IX w sprawie Krzyżaków (Ughelli Italia sacra III) przybył według Lindenblatta (p. 91.) w poście 1393 do Malborga dla załatwienia sprawy między Krzyżakami i Polską. Mistrz Konrad Walenrod przybył po Wielkanocnych świętach do Torunia a król polski do Inowrocławia (Leslaw) przez 10 dni słuchał legat wzajemnych ich skarg lecz to na nic się nie przydało.

1393

~~[illegible]~~

1257. Majdeburgensis ~~[illegible]~~ archiepiscopus (Dług. VII. 748) ~~[illegible]~~ legatus

1262 Kanonizacya wrocławska. Salomon archidiaconus cracov. Ahengebertus decanus Wissegradensis dla kanonizacyi S. Jadwigi do ~~Klemensa~~ Urbana IV Dług. VII. 767. 773.

1266 Kanonizacia S. Jadwigi. Dług. VII. 781.

1337 - ~~1338~~ Jan Grot z Słupczy bisk. krak. legat do Benedykta XII. (Dług. 1039!) (1042) do Awenionu od Kazimierza W. z skargą na Krzyżaki.

1348. Piotr + Szczyk z Falkowa biskup krak. biskup krak postuje od króla do Klemensa VI w Awinionie (gdzie i umarł 1348 podczas poselstwa w czerwcu.) od Kazimierza W. króla wraz z Bodzantą z Jankowa dziekanem, Mikołajem z Młynow i Bernardem z Chmielnika kanonikami krak. Bawili blisko rok.

1361. Kazimierz posyła do Urbana V Dług. 1129

(poseł do wymierzenia opłaty papieskiej od dochodów klasztornych)

1348 Arnaldus de Lacauana scholasticus ecclesiae cracov. in Polonia et Hungariae regnis Apostolicae sedis nuntius taxował ze strony papieskiej dochody ~~[illegible]~~ duchownych (Cracoviae 3 novembr.) Nakielski Miechovia p. 268 Rajnaldus zowie go Arnold de la Camina - Akta Krakowskie zowią go Arnoldus de Cantina pod r. 1369 - a Łętowski II p. 8 przekręcił na de Lavacana. - r. 1369 Arnoldus de Cantina nuntius w Polsce był scholastykiem krak. + 1371

już obedyencyą królowie składali Dług X. 42

1397 Jacobus Smolensis episcopus generalis in partibus regni Poloniae et provinciae gnesnensis fructuum Camerae apostolicae collector (wybierał subsidium charitativum)

(Messana czyli Messina)

1389 Bonifacy IX papież zaprowadza nową opłatę kościelną tak zwane annaty od wszystkich prelatur w Polsce.

1421 Antor Zeno

1424 Marin de Goworzyno canonic gnesnensis do pap. Dług. II 483.

1424. Latinus Ursinus cardinalis (legatus episcoporum...) legat papieski przy Krzcie Wład. Warneńczyka. Warszewick. Vitar. patar. coll. p. 247. Długosz II 486

1444 Papież[owi] przez posłannika swego i dworzanina Jana Nikolsdorffa obiecował Świdrygał W. X. L. iż przyprowadzi unię z Kościołem rzymskim do skutku.

(?) 1439 Władysław Warneńczyk przez Jana Reja kanonika Krak. oświadcza posłuszeństwo papieżowi Eugeniuszowi IV + dana temu Guillerowi jest w Raynald annal. eccles. 1414. № 6.

1439 d. 18 Grudnia Zbigniew Oleśnicki w Florencyi od Eugeniusza IV Kardynałem mianowany o nim Eneas Sylvius Pius II mówi: Vir in omni scientiarum genere excultus ac virtutibus ad invidiam ornatus – dubo ten pisarz był Polsce nieprzychylny. B

1439 D. Florentia IV Cal. Decembris Eugeniusz IV poleca biskupom Izydora arcybiskupa ruskiego w przejeździe przez Carogród do Kijowa

B lecz Oleśnicki nie przyjął tego Kardynalstwa aż dopiero r. 1449 od Mikołaja V po uspokojeniu kościoła.

1448 Legatus pontificius Eugenii Cracoviam venit, Academia crac. venienti nullum honorem exhibuit, bo tylko Wład. z Koncyliów uznawała i trzymała się ustaw soboru bazylejskiego Sarnic. Annal. p. 356.

1409. Nuntius Długosz X. 203.

1410 Papież w sprawie Krzyżaków i Polski naznacza termin we Wrocławiu i przez swego legata Piotra Wormdith prokuratora zakonu krzyżackiego w Rzymie wzywa Jagiełłę aby się na 14 maja do Wrocławia stawił lecz Jagiełło z Radolina (Dr obojga praw) nie inaczej wziąść od legata wezwania aniżeli też stawił.

1409 Piotr Wysz bisk. krak. jeździł na zbór powszechny pizański dla rozstrzygnienia sporów między dwoma papieżami, Benedyktem XIII Aragończykiem (którego kardynali Francuzi obrali) a Gregorzem XII (obranym przez Włochów. Był tam także biskup lubuski suffragan metropolii gnieznieńskiej oraz pełnomocnicy biskupów poznańskiego, płockiego, wrocławskiego i chełmińskiego. Zsadzono obu papieżów a obrano nowego Alexandra V rodem Greka z Kandyi który w młodości jako Franciszkan nawracał na Litwie i znał Jagiełłę. Alexander V wysłał z doniesieniem obioru swego posła, ten zastał Jagiełłę w Kamieńcu podolskim ~~ruskim~~ i tu potwierdził Król papieża.

1410 Paladinus Joannes de Fermo episcopus Spalatensis J. U. Dr nuntius umarł w Polsce (Toppi Biblioteca napolitana. 338)

1414 Papież Jan XXIII wysyła legata biskupa Guillera (a biskupa lausanneńskiego) do Jagiełły który wtedy bawił w Strasburgu w Prusiech dla pogodzenia z Krzyżakami. Instrukcia papieska

1438 Joannes episcopus seginensis nuntius Eugenii IV w Namysłowie zawiera inducias między Albertem Królem rzymskim a Władysławem Królem polsk. i bratem jego Kazimierzem (d. 10 Febr.)

1439 Jan biskup segineński i Mikołaj Amiczy wysłani z Ferrary od Eugeniusza IV do Władysława króla polsk. dla pogodzenia go z Królem rzymsk. Albertem i zwrócenia oręża na Turki. (Papież pisał przez nich do Władysława Sexta Idus Junii Ferrariae

1443 Papież Eugeniusz (Romae 3 nonas maji posyła Władysławowi Warneńczykowi czapkę i miecz poświęcany z prośbą by w wojnie z Turki nie ustawał i obiecując mu flotę.

Jacobus de Teramo czyli de Ancarano (w Ab-
ruzzach) gdzie się rodził 1349 z familii Palladino
r. 1391 biskup de Monopoli r. 1400 arcybiskup Tarentu
1400 biskup i administrator xięstwa Spoletu. Mar-
cin V papież wysłał go do Polski jako legata gdzie
+1417 mając 68 lat (jest autorem romansu duchow-
nego: Jacobi de Teramo Compendium perbreve
Consolatio peccatorum nuncupatum et apud
nonnullos Belial vocatum. 1472 Augsburg fol.)
(Encycloped.)

R. 1414 Jan XXIII przysłał (biskupa lauzańskiego Jana) aby
nakłonić Jagiełłę do pokoju z Krzyżaki: Krół zgodził
się na rozejm na 2 lata.

~~1418~~ 1419 Jakób (biskup Spoletu de Camplo) i Ferdynand (biskup Luceński de Hispania Hiszpan) nurtii
posłowie papieży Marcina V dla namowy Jagiełły do pokoju
z Krzyżakami i zastali króla w Lubowli na Spiżu potem odjechali
do Torunia, ci posłowie Marcina V uznali sprawę mistrza za
słuszną Jagiełło skarżył się o to do papieża że nie słuchając strony
polskiej wyrok komisarze wydali. Dług 395

1421. Marcin V Antoniego Zeno obojga praw doktora do
1422 Polski za nuncyjusza wysłał przybył 1422 dla rozstrzyg-
nienia sprawy między Królem a Krzyżakami. (Spisany proces
jego w łacińskim w którym się pokazuje że Krzyżacy niesłusz-
nie Polsce ziemię chełmińską, michałowską i pomorską wy-
darli cytuje Naruszewicz t. VI p. 141.) Zastał króla w Litwie na
Litwie żądał ten legat od duchowieństwa polsk. w imieniu papie-
skim nuntius
za 5000 złot. na wojnę przeciw heretykom
Dług XI 454.

1444 Andrzej Lalatio nuncyjusz (?) stolicy
apostolskiej do Anny xiężny Mazowiec-
kiej w Warszawie.

1422. Antoni Zeno legat był człek sprawiedliwy, nim
wydał wyrok w sprawie przeciw Krzyżakom odwołał go
papież Marcin V do Rzymu.

1423 Julian de Caesarinus audytor Kamery apostol-
skiej był na Koronacyi Krolowej Zofii w Krakowie, na
którą uroczystość papież Mikołaj V przysłał Brandę
kardynała prezbitera placentyńskiego. 1423 Dług IX 475.

1429. Na zjeździe w Łucku Jagiełły, Witołda i cesarza
Zygmunta był także legat Marcina V dominikan
Andrzej z Konstantynopola z bulą papieża w której
Witołda i Jagiełłę wzywał do obrony Szląska przeciw
Husytom. (Dług. 521)

1411 Król Jędrzeja Laskarissa z Gosławic proboszcza ~~gosław~~ włocławskiego, Marcina z Wrocimowic chorążego krak. i Zbigniewa z
Oleśnicy sekretarza posłał do nowo obranego Jana XXIII z kosztow-
nemi upominkami (aby przyznał z obecnymi) że sprawiedliwie wojnę z Krzyżaki
toczył, aby mógł rozdać zabrane w pruskich kościołach srebra kościołom
polskim, aby pozwolił na odpust 2 czerwca na pamięć męczenników
w Sandomierzu i aby Krucyjatę na Tatarów rozpisał. Pozwolił
papież na wszystkie 3 punkta lecz Krucyjaty na Tartarów nie
zezwolił bo miał sam zamiar wyprawić Krucyjatę przeciw
Władysławowi Krolowi neapolitańskiemu

1411. po śmierci Mikołaja Kurowskiego arcyb. gniezn. obrała
Kapituła Wojciecha Jastrzębca bisk. poznan. na arcyb. lecz Ja-
giełło nie przyznał go: obrał na to Mikołaja Trąbę
arcyb. halick. i wysłał do Rzymu doktora Jędzia mi-
strza swej Kaplicy, wskutek czego Jan XXIV pap. Trąbę po-
twierdził.

Na sobór Konstancyjenski wysłani posłowie Mi-
kołaj Trąba arcyb. gniezn. Jan Kropidło bisk. włocław.
Jakób Kurdwanowski bisk. płock. Laskary z Gosławic
bisk. pozn. Jan z Tuliszkowa kasztel. kaliski, Zawisza
Czarny z Garbowa. – R. 1415 na sobór Konstancyjenski
wyprawił Jagiełło nowych posłów Jerzego Godigolta,
Jerzego Bohmina Nadobiowicza Litwinów i Mikołaja
Sepińskiego Polaka który prosili o zasłonienie Żmudzi
przeciw Krzyżakom.
Na tym soborze sądzono sprawę Jana Falkenberga do-
minikana pomorskiego który paszkwil na króla polsk.
napisał. 1419 wysłani z Rzymu legaci do Polski

~~1419~~ 1420 w Wrocławie sądzili komissane sprawę
między Krzyżakami a Polską z strony papieskiej byli
Jakób Camplo biskup spoletański, Ferdynand biskup luk-
kański Bartłomiej Capra arcyb. medyolański Jerzy Holoch bisk.
pasawski, oraz wiele duchownych i panów polskich i niemiec-
kich cesarz Zygmunt. – Jagiełło wysłał z Niepołomic
Pawła Włodzimierzowicza doktora dekretów kustosza i ka-
nonika krak. do Marcina V papieża aby sąd w Rzymie
przeciw Krzyżakom wyrobił.

1430 wysłano do Rzymu poselstwo skarżąc się na
Witołda że się chce koronować za króla litewskiego
Marcin V listownie starał się odradzać to Witołdowi

1424 Martinus de Goworzino canonicus gnesnensis do
Marcina V Dług. IX p. 483.

R. 1439 Izidor (Sidor) metropolita Kijowski wysłany na
sobór w Florencyi gdzie d. 6 lipca 1439 przyjął unię,
wrócił jako Kardynał i na północ Europy legat papieski.

(Burgos w Hiszpanii)
1440 Legaci papiescy Jan biskup burgeński z Hiszpanii
i Mikołaj Amici starali się na zjeździe w Wrocławiu
(od Eugeniusza IV) uczynić pokój między Kazimierzem królewicem polsk. a cesarzem Albrechtem dobijającym się o koronę
czeską był tam i król polski Władysław.

1444 Julianus Caesarini Kardynał legat Eugeniusza IV ~~niezgodnie z papieżem~~ ~~uznany przez Akademię Krak.~~
Callimach
1448 Johannes Baptista episcopus Camerinensis legatus a latere
Nicolai Dług. XIII 40
1448 Wischota de Gorka kanonik poznański : Piotr de Schamotuli kasztel. kalis. z obedyencyą Dług XIII. 40
Jan Długosz kanonik krak. i wszyscy posłował 2 razy do Rzymu do Eugeniusza i Mikołaja V

Jan Lutek z Brzezia kanonik krak. (+1471) jeździł
w legacyi do Rzymu.
1484 Jan z Arragonii królewicz neapolitański od Syxta IV
legatus sedis apostolicae do Polski + 1485 mając lat 22
w Rzymie — był kardynatem (Eggs suppl. purpur. I 232)
1447 Posłowie nowoobranego papieża Mikołaja V jako
Marek Bonifili teologii magister z Katalonii i Stanisław Sobnowski proboszcz trydencki przybyli
do Krakowa z prośbą o potwierdzenie. Król przyznał
i wysłał poselstwo do Rzymu ~~(Długosz)~~ aby obsadzenie
beneficii zostawił w Polsce według prawa zwyczajnego
Aby król na skarb przez 6 lat mógł pobierać dziesięcinę od
dziesięciny oraz przez lat kilka święto pietrze.

1448 na zjeździe lubelskim miał posłuchanie legat
a latere Mikołaja V Joannes Baptysta biskup Kameryński
z wracającemi z Rzymu posłami polskiemi Wyszotą z
Górki proboszczem poznańskim i Piotrem z Szamotuł
Kasztelanem gniezn. Wręczył ~~on~~ legat królowi złotą różę
wartującą 100 czerw. zł. oraz 2 bule : dozwalającą obsadzić
70 beneficii w biskupstwach podległych metropolii gniez. 2)
bullę nakazującą duchowieństwu złożyć dla króla na wyprawę przeciw Tatarom 10000 zł. Uniwersytet Krakowski niechciał tego legata ani jego papieża uznać
bo niebył potwierdzony jego poprzednik papież od Soboru;
bo był antypapież Felix V (Długosz XIII. 40)
1449 Zbigniew Oleśnicki wyprawił do Mikołaja V Jana Długosza
kustosza wiślickiego i kanonika krak. który mu godność kardynalską przywiózł.
1449 Mikołaj Lasocki dziekan krak. wysłany został w interessie
Królestwa węgiersk. z Polski do Rzymu.

1454. Jacobus provincialis ordinis Canonic. regul. Augustini
nuncius Dług. XIII. 150.
(Aeneasza Sylwiusza Piccolomini)
1459 Jakób de Senno kanonik krak do Piusa II Dług. XIII, 250-253.
z obedyencyą nowemu papieżowi; o kary na Krzyżaków żąda
aby ich przeniesiono na wyspę Tenedos Papież Polsce
niechętny bo go nieuznano na biskupstwo ~~na~~ mińskie

de Kinisberg
1462 i 1463 Hieronim Arcybiskup Kreteński
legat papieski przybył dla zawarcia zgody między
Krzyżakami a Polakami. (Kwiatk. 643) niechętnie przyjęty przez Polaków dla intryg które knuł z Krzyżakami
był już poraz pierwszy 1459 Dług XIII. 257 od Piusa II
Drugi raz 1463 Dług. XIII. 253. był r. 1461 w Polsce
1464 Fregarus Monsig. Marinus de Spoleto nuntius cum audito
re Rudolfo de Sancto Geminiano
1465 Antiochenus patriarcha Ludovicus de Bononia franciszkan.
Dług. XIII 356.
1466 Jan Ostrorog kasztelan międzyrzecki z Wincentym Kiełbasą z obedyencyą
posłował do Rzymu. Mowa jego tamże miana stoi w
Łaski commune Regni polon. Privilegium fol 150 — Przyłuski Statuta p. 740. — Januszowski Statuta p 889 —
Vol. leg I p. 222 — Pistorius I 208 — Mitzler Historiarum
I 328 — (Wiszniewski V p. 138) Dług XIII. 391. 394.
1466 Jakób Dębiński wojew. sandomirski i Paweł de Glowina posłował do
Pawła II w sprawie Minorytów (Cromer, Vading Annal. Minor.) Dług. 441
1466 Rudolfus episcopus Laventinus legatus Pauli II Dług. XIII 392
383. 415. (godził króla polsk. z Krzyżakami, w Toruniu)
został biskupem wrocławskim. z Zaugą z Janem Zytwiańskim mazowszem
1470 Mateusz z Krakowa jeździł w poselstwie
do papieża Mikołaja V od króla Kazmierza
wstawiając się o biskupstwo włocławskie dla
Gruszczyńskiego na miejsce którego papież
obrał Lasockiego. Wuniw. krak jest jego :
Oratio habita a. 1470 mense Mai in urbe coram
nicolao papa V w rękopisie — (Wiszniewski V
p. 61)

1467 Gabriel de Verona franciszkan Petrus Ere-
leus decanus Requensis Dług. 408.

1470 Alexander episcopus forojuliensis legatus
Dług. XIII. 459. papież pozwolił królom pol. mianować kardynałów jakoż mianował legata owego
II prócz tego
1471. Flecht Tilman kanonik koloński nuncy-
usz Dług. XIII. 472. 473.

1472 Leonardus de Perusio magister cum Joanne
episcopo Ethiniensi Dług. XIII. 483.

1472 Marcus Venetus Cardinalis patriarcha aquilejensis
legatus cum Leonardo de Perugia apostol. (485) Marek le-
gat r. 1473 przedłużył induciae inter reges Polon. Bohemiae
1478 Baltasar de Piscia nuntius ungarico Sixti IV Dług XIII.
569.
1478 Jan Golubski kanonik poznański do papieża
Dług. XIII. 569.
1500 Reginus Cardinalis legat ~~[illegible]~~
1502 Caspar Calliensis episcopus legatus Alexandri VI

1505 Erasm Vitellius bisk. płocki z obedyencyą Zygmunta I do Juliusza II

1503 feria 3a post dominicam rogatium z Wilna do Rzymu cum obedientia wysłany od króla Erasmus Ciołek praepositus vilnensis jako orator (poseł) od Aleksandra króla

F 1510 Achilles de Grassis legat. (Stryjk. p. 722) przybył w (Grassi) biskup medoacensis (monza) cum Jacobo na początku Augusta Pisone (Decius de Sigism. tempor. p. 71.) i Sarnic. p. 1202. do Krakowa od Juliusza II dla pogodzenia Zygmunta z mistrzem krzyżackim odjechał z końcem września ... namowienia do wojny tureckiej.

1512 Robertus Orsini nuncyusz Leona X świecki

F papież co przeciw krzyżakom wyzyskał.

14 Jacobus orator legatus

1510 Piso ~~legat~~ Leona X przybył do Wilna w celu odwrócenia Zygmunta I od wojny moskiewskiej; lecz nic nie wskórał. Był r. 1510 w Polsce (Stryjk. p. 720) 1511. 1513. 1514. (podług listów Tomickiego przybył do Polski.

Piso 1514 miał jechać i do Moskwy lecz nie pojechał bo się Zygm. I nie mógł pogodzić; z Wilna obdarowany od króla wrócił do Wiednia. Wyjechał z Wilna 20 novembr. 1514.

1516 Albertus Fontinus franciszkan (Decius p. 117) legat papieski i przełożony nad klasztorem franciszkanów

1516. Hippolitus S. Rom. Ecclesiae S. Luciae in Silice diaconus cardinalis Aestensis legat papieża był na weselu Bony w Krakowie z 367 końmi. posłany od papieża po weselu odjechał. Kardynał dux estensis

1514 Achilles de Grasseis Pierwszy protektor Polski zostawszy kardynałem

1519 i Ferreri episcopus Gardiensis

1520 d. 29 listopada Zachariasz legat papieski legat Leona X do Zygmunta III rodem z Winzenzy ki potwierdził przywileje kapituły wileńskiej. (Kraszewski Wilno III p. 11 i 25) Janociana T. III p. 124.

1521. Erasmus Episcopus plocensis orator Regis Polon. in Roma

1522 Jan de Medici od Hadriana VI

1527 (1530) (Laurentius episcopus praenestinensis Cardinalis IV Sanctorum Protector regni Poloniae popierał kanonizacyę S. Jacka w Rzymie

1525 papież rozgniewany że Fryderyk mistrz krzyżacki habit zrzucił i ożenił się miał w podejrzeniu Zygmunta króla że go do tego podusczał. Wysłał król Justa Decyusza do Rzymu swego sekretarza dla uniewinnienia się

1513 Joannes a Lasco archiepiscopus gnesnensis Sigismundi I ad Leonem X et concilium lateranense ~~legatus~~ 8 orator od papieża Leona X wyniesiony na godność prymasa i legati nati in regno Poloniae. Romae 1515. V Idus Julii (Załuski I) na wzór biskupa Kanturyeńskiego w Anglii Jan Łaski w imieniu Zygm. I żądał aby święto piętrze na budowę zamku Kamieńca mogło być obrocone i aby F. nie wszedł w wojny z Turkiem i obietnicom nieprzyjaciół nie ufał; i pie nie wskórał bo Polacy zachowując przymierze

1513 Stanisław Ostroróg (przed 1514) kasztelan Kaliski poseł Zygm. I do Rzymu razem z Janem Łaskim arcyb. gnieźn. oba z nowinami obedyencyą posłowali od Zygm. I do nowego papieża Leona X

1512 Joannes Staphileus auditor et nuntius apostolicus ad Sigismundum I ab Julio II mowa jego: namawiając go do wojny z Turkami i aby duchowne rzeczy w królestwie załagodził i zaprasza duchownych polskich na koncylium w kościele laterańskim w Rzymie (Ob. mowę jego w Załuskim I p. 49–51) Decius De Sigism. tempor. F Oratio Joannis Staphilei auditoris et nuntii apostolici ad Sigismundum I reg. Poloniae habita.

1514. Mikołaj Wolski do Leona X od Zygm. I donosząc o szczęśliwym zwycięztwie nad Moskwą, prowadził z sobą 10 jeńców moskiewskich do Rzymu ... ostatniego maja ... w Austryi odbił X ...

1518 pisał Zygmunt I do Leona X o kanonizacyą S. Kazimierza Królewica i S. Jacka papież nakazał inkwizycyę lecz kanonizacyę nie przyszła do skutku. Protektorem Królestwa w Rzymie był Kardynał Achilles tituli S. Mariae Transtiberim r. 1518 i 1521. (de Grassis)

r. 1521 ten Zachariasz skąpiec i łakomy zbierał pieniądze kazał w Toruniu spalić Lutra in effigie na co się lud oburzył. wydał r. 1525 Hymny na pochwałę S. Kazimierza Królewica. 4o

W bibl. Załuskich był MS. Patris Erasmi ep. plocens. ser. principum Alexandri et Sigismundi regum Poloniae ad Pontifices et Caesares Romanos oratoris Epistolae ad Serenissimos istos principes dominos suos in legationibus illis scriptae". fol. (Janozki Specim. Cat. 33) wiele z tych listów jest w Górskiego Acta Tomiciana

1514 Piso legat papieski (Epistola Pisonis ad Coricium de victoria Sigismundi regis Poloniae e Moscovitis parta Vilnae 26 Septembris 1514 Acta Tomiciana Tomus III)

1523 Tomasz Negri episcopus Scardonensis nuntius – Legat Adryjana papieża wstrzymywał Zygmunta I od Herezyi (Niemcewicz I p. 383 zwie go Biskups Sardomski) Luterskiej

był na Koncilium lateraneńskim

1514 Jan Łaski arcyb. gniezn. który 1513 z Ostrorogiem pojechał w legacyi do Rzymu nic nie wskórawszy tam bawił 1514 w którym to czasie król go odwołać musiał; Król był rozgniewany na Leona X i umyślnie dla odwołania Łaskiego posłał do Rzymu Kanonika Wawrzyńca (~~Modzelewskiego~~) Międzieleskiego Kanonika wileńskiego. Był Łaski w Rzymie na Koncylium 1514 gdzie cesarz przez posłów tyle wyrobił aby Zygmunt I nic zbrojnego przeciw Prusakom nie przedsiębrał; (co Króla bardzo zmartwiło i rozgniewało) i aby oddał Zakonowi Krzyżackiemu Prussy. Łaski bawił jeszcze w Rzymie gdy tam pojechał Mikołaj Wolski Kasztelan Sochaczewski

Γ który do Rzymu przybył 24 Sept. 1514 przytem polecił Król Miedzieleskiemu starać się u papieża o kanonizacyą Królewicza Kazimierza odjechał z Rzymu Miedzieleski 16 Stycznia 1515

1520 Erazm Ciołek bisk. płocki posłował do Leona X. gdzie wyrobił bullę indulgentiam 7 annorum na wszystkie Kościoły polskie (Nakielski Miechov. f. 597) Trzeci raz do Rzymu jeżdżąc w poselstwie tam umarł 1524 pochowany w Kościele S. Maryi de Populo.

Zygmunt I r. 1525 wysyła swego sekretarza Justus Decius do Rzymu [z uniewinnieniem co do wynikłej w Prusach reformy religijnej (że nic nie mówił iż Albert zrzucił habit) Friese II 158

[właśnie Decius z Dantyszkiem udali się wtedy dla uregulowania interessów w Barze.

Jan Dantiscus Minister polski w Rzymie

1536 Pamphilus a Strasoldo Monsig. Nuntius
Protonot. Apostol.
Instrukcyja (względem publikacyi przyszłego
Soboru) dana jemu 1536.

1539 Instrukcyja Zygmunta I dana Wilamowskiemu
bisk. Kamienieck. do Pawła III w niej wspomina
(jest w aktach Tomickiego) iż Stanisław Czarnkowski
poseł w Rzymie wyjednał dla królów polskich
ustąpienie św. Piotra grosza.

1540 Hieronymus Rosarius legat od Pawła III przybył w Lutym do Krakowa.
mowa jego do Zygmunta I: Zygm. Aug namawiając ich do zawarcia pokoju między Ferdynandem królem czeskim a Janem królem węgiersk. r. 1540 jest w MSS. Ottobon. (w Watykanie) No 2433 p. 303 —
Tegoż mowa przy oddaniu Zygm. Aug. Kapelusza i miecza poświęconego (r. 1540) MSS. Ottobon No 2433. st. 313.
MSS. Ottobon. No 2476 st. 97.

1545 Filippus de Archinto nuntius Pauli III

1546 Tomasz poseł polski (?) prosił papieża od króla polskiego aby papież taxę kościołów i klasztorów oraz annaty i inne beneficya w czasie wakansów nie do papieża lecz do króla należały lecz papież odmówił

1548 Marcin Kromer kanonik krak. cum obedientia Zygmunta Aug. i z listem króla do papieża Pawła III w którym donosi o śmierci ojca list ten mowa Kromera przy oddaniu i odpowiedź Blozyusza w imieniu papieża w bibl. Watyk. MSS. Urbinat. No 1113 p. 168.
1548 Martinengo nuncyusz Monsig. Abbate opat. względem wytępienia herezyi i utwierdzenia soboru trydenckiego. Instrukcyja dla niego przez Kardynała Farnese napisana po włosku w Watykanie MSS. Urbinat No 865 p. 320.

— 6m

1552. Kamil Mentovato episcopus oli Campaniae + w Polsce 1553. zwał się Camillus Mantuanus ~~Prodgi~~ (Mentuatus episcopus)

Przed założeniem stałej nuncyatury dla rzatuie: miasprawwysyłał legatów i nuncyuszów dopiero r. 1583 założono nuncyaturę w Kolonii dla które: miec stała.

Relacyje Lippomana w Mscr. w bibl. Mscr. Ottobon N. 2433. 2510. Mscr Urbin No 822. Mscr Corsini No 680, Mscr Albani No 1170.

Zwen Sendbrieff der bäbstlichen Legaten in Polen an den Fürsten Radziwillen und desselben Fürsten Herrn Radziwillen an gemelten Legaten. Königsberg in Preussen 1557. 4o.

1555 [1556] Paweł IV wysłał do Polski Aloizego Lippomani [venetus] biskupa weroneńskiego wcelu namówienia Zygmunta August by wstrzymał szerzący się w Polsce luteranizm (Ob: Friese Journal litteraire de l'an 1754 p. 129. — Lubieniecki: Histor. Reform. Polon. p. 76 — Gornicki Dzieje — Janocki Nachrichten Breslau 1753 p. 63. ~~Mozius zowie go Nuncius Apostolicus~~ z r. 1557 Jest tego Lipomana relacya o polsce po włosku w Rzymie ms. Ottoben. Vatic.) No 2433 f. 172—178

Lippoman był pierwszym nuncyjuszem w Polsce, który to urząd do Polski sprowadzony został za szczególnym naleganiem duchowieństwa zwłaszcza Kanonika Franciszka Krasińskiego późniejszego biskupa Krak. Lipoman był człowiek przebiegły, chytry, i srogi gdy wszedł na sejm, zaraz postrzeżono o nim rzekli: Salve progenies viperarum, Lipoman złożył synod w Łowiczu d. 1. Sept. 1556 gdzie pojmano 3 żydów i Kobietę Dorotę Łazięcka za to że hostyją żydom sprzedać miała. że Jochaszewa których spalono przez postęp; Król Zygmunt ponieważ się to mimo woli jego stało, można się gniewał. Lipoman pisał ~~pis~~ listy do Mikołaja Radziwiłła wojew. wileńskiego chcąc go na stronę papistów przeciągnąć, lecz Radziwił stawił opór.

1555 Król Zygmunt August wysłał z obedyjencyją do Rzymu Stanisława Maciejowskiego Kasztel. Sandom. marszałka dworu

Andrzej Czarnkowski Kanonik Krak. (potem bisk. poznań) jeździł z obedyjencyją do Rzymu od Zygm. Aug. Górnicki 1549.

1555 ~~Lutera~~ Salmeron Alfons jezuita dla poskromienia luteranizmu w Polsce był wraz z Alojzem Lippomani na synodzie w Łowiczu 1556 i w Piotrkowie 1557 wysłany od Pawła IV (Ciaccon. Alfons)

Stanisław Hosius na wezwanie Pawła IV zjeżdża do Rzymu a Pius IV uczynił go kardynałem i wysłał do Cesarza jako nuncyusza a na Koncylium Trydenckie jako legata

1557 Pamfilius a Strasoldo abbate nuntius

1557 Jan Krzysztoporski Kasztel. wieluń:ski poseł do papieża Juliusza III w r. 1557 (Paprocki)

1656 Comendoni kardynał nuntius

Herborti Valentini epis. praemisl. Oratio habita ad patres concilii tridentini (In Labbei Conciliis T. XIV p. 1196)

1559

Jędrzej Czarnkowski (+ 1562) biskup poznański jeździł od Zygmunta Augusta do Rzymu z obedyjencyją.

1560 Do Zygmunta Augusta Nuncyusz papiezki ~~Bernard~~ Everhard Buongiovanni biskup Kameryn.

~~[illegible]~~ Bonjoanes Episcopus Camerini legatus a latere S. Sedis d. 4. Marca 1561 był na synodzie prowincyonalnym Król. pol. w Warszawie

jego Opis królestwa polskiego po włosku 1560 jest w MSS. Ottobonian (Vatican) N° 2433 p. 165–172 (Przezdziecki zowie go ~~mylnie~~ dobrze Bernardus Bonjoannes.) oraz MSS. Ottobon N° 2510. p. 66.

Ossolinski Wiad. Kryt. Tom III str. 80.

Zygmunt August chciał jedną siostrę wydać za Xcia pruskiego lecz gdy był Luteranin niechciał dać dyspensy papież

Orzechowski w dziele Fricius str. 68 wspomina iż go Bernardus Bonjoannes legat papieski uwolnił na synodzie warszawskim ~~od exkomunikacyi~~ biskupa Dziadulskiego za to że żone pojął

przypisał mu Orzechowski swą mowę: Pro dignitate Sacerdotali oratio. Cracov. 1561. 8°. która miał 13 Marca 1561 na synodzie

1561 Zygmunt August tłumaczy się papiezowi Piusowi IV dla czego nuncyusza Kanobiusza do Moskwy przepuścić nie mógł.

1563 Piotr Bary kasztelan przemyski (dawniej był włochem i sługą margrabi Marignano) z obedienciją (?) posłuje w grudniu. 1565 do Rzymu drugi raz

1563 Jerzy Tyczyński ablegat przy dworze papeskim w sprawie odzyskania z opactwa oliwskiego Kaspra Geschau i przyrodzenia na nie Mikołaja Kossa

Od 1537 – 1549 wprzód utworzone stałej nuncyatury jednakże 1563 i jeszcze nie było stałego

1565 Relacya o Polsce przez Fulvio Ruggieri (?) r. 1656 po włosku w bibl. Watykań. MSS. Ottobon. N° 3175 p. 36 – w Neapolu w bibl. burbońskiej MSS. Sc. X. G. 12.

Fulvio Ruggieri r. 1565 przywiózł d. 19 marca Kapelusz kardynalski Commendoniemu do Warszawy

1566 Zygmunt August wysyła Hozyjusza do papieża Piusa V towarzyszy Hozyjuszowi w podróży Walenty Kuczborski [illegible] Kanonik krak. jako sekretarz

1568 Ruggiero nuntius Julius Rogerius protonotarius apostol. abbas Lamularum Ruthgerius nuncius Pii V

Relacyja jego z r. 1568 po włosku w Rzymie Mscr. Vatican 5914. Mscr. Ottobon N° 2433. 3184. Mscr. Urbinat. N° 823. 855 – bibl. Casanatens. S. Maria sopra Minervam Mscr. N° XIV. XV. XXI. XXIV. – bibl. Corsini Mscr. 475 478. 488, 690, 703 – bibl. Baberin N° 1124 notaty zaś o jego nunciaturze Mscr. Barberin N° 3055 (z r. 1566) – bibl. Alban Mscr. N° 1170 – bibl. burbon. w Neapolu. – w bibl: Król. w Paryżu

Kommendoni jako biegły dyplomata ustalił powagę ducho:
wieństwa Katolickiego, nakłonił Króla iż wcześnie cofnął Konstytu:
cyję piotrkowską która obalała jurysdykcyję duchowną
zapobiegł zamierzonej reformie Kościoła polskiego do któ:
rej Uchański prymas wezwał chciał dyssydentów i Katolików
i odwiódł Króla od rozwodu bo chciał któremu z arcyksiążąt
po śmierci Zygmunta Aug. utorować drogę do korony polskiej.

Jan Franciszek Commendoni ur. w Wenecyi 1524
przez Piusa IV wysłany do Polski przybył do Polski
(o rozmowie ściśle wstrzymano) 3 Grudnia 1563 miał sekretarza z sobą uczonego
Pawła Emiliusza Giovannini proboszcza di Gattico
i r. 1565 (d. 8 grudnia) wyjechał z Polski do Niemiec na legacyję
Powtórnie wysłany do Polski jako legat od
Piusa V r. 1572 i bawił tamże (podczas gdy
tamże Wincenty del Portico był nuncyuszem)
aby odwieść Zygmunta Augusta od rozwodu
i ułatwić następstwo tronu arcyksiążęciu rakus:
kiemu. Sekretarzem jego był wtedy Antoni
Maria Gratiani który życie jego napisał
(wydane i tłomaczone po francuzku przez
Flechiera pod imieniem Akakii

wydał: Ill. et Rev. D. Jo. Francisci Commendoni
S. R. E. Cardinalis Apostolicae sedis per Germani:
am et Poloniam de latere legati Oratio ad
Senatum Equitesque Polonos in Castris habita
apud Varsaviam 8 Aprilis 1573. 4º b. m. 2½
ark. (na sejmie elekcyjnym) Po obiorze Henryka
Walezego wrócił do Rzymu Commendoni; miał mu
za złe Grzegorz XIII iż nie pomógł do tronu
jednemu z synów cesarskich
(Gratianus A. M. De scriptis invita Minerva ad Aloysium
fratrem libri XX editae cum not. H. Lagomarsini:
Florentiae ~~[illegible]~~ 1741–1745. 2 Tomi.)

Listy Kommendoniego podczas jego legacyi
w Polsce od r. 1563 do końca roku 1565
pisane: Pamiętniki o dawnej Polsce z czasów
Zygmunta Augusta obejmujące listy Jana
Franciszka Commendoni do Karola Borromeu:
sza z biblioteki Barberińskiej zebrał Jan
Albertrandi z rękopismów włoskich i łacińskich,
wytłomaczył Józef Krzeczkowski; Wiadomość
o życiu Commendoniego dodał Mikołaj Malinowski
Wilno (nakł. Rubena Rafałowicza) (1847–1851. Tom I i II

Jo. Franciscus Commendony
papież Paweł IV mianował go
biskupem Zacynthiae et
Cephalenae ecclesiae in Grae-
cia, odbywał wprzódy posel-
stwa do Wenecyi do Cesarza
i innych Książąt niemieckich.
Wysłany do Polski wstrzy-
mywał Zygm. Aug. od za-
razy różnowierców i wspie-
rał najbardziej Jezuitów, to
wymógł że się za Króla
Zygm. Augusta do Polski wśliz-
nęli. Gdy bawił w Polsce mia-
nował go Pius IV Kardy-
nałem S. Cyriaci in Thermis
insygnia oddawał mu Hozyjusz
w Krakowie został Legatus
a Latere. Z Polski udał się
do Niemiec od Piusa V aby
odwrócił na sejmie uchwały prze-
ciwne zborowi trydenckiemu
Wrócił do Włoch potem pos-
łował do Niemiec, znowu
wróciwszy do Włoch wysłany
do Polski gdzie poparł elek-
cyję Henryka Walezego. Wrócił
do Rzymu 1573 † 1584.

1570 Mons. del Portico (Vincentius nuntius post. Roggerium
Jego protestacyja przeciw inwestyturze pruskiej
z r. 1569 w Rzymie Mscr. Ottobon No 3175

1571. Comendonus Cardinalis Legatus de Latere
(Kossius go zowie) był w Polsce r. 1570 był w
Rzymie, d. 21 Januarii był w Warszawie 1572
był w Polsce 1573. (a r. 1575 już w Rzymie)

1572 Vincentius del Portico z Lukki notarius
ap. internuntius później arcybiskup Epidauru
(Porticus)

1573 Joannes Franciscus Commendonus kardynał
legat (Commendoni) patrycyusz biskup Zakintu
prezydował 8 listop. 1564 na synodzie we dworze
na którym ustawy Koncyl. trydenckiego przyjęto.
mowa jego do senatu r. 1573. w Watyk. MSS. Urbinat.
No 1028 p. 335.
(1576 podobno?)

~~1576~~ Stefan Batory po koronacyi wysłał Jana
Zamojskiego herbu Grzymała do Papieża z listem
który przytacza Heidenstein (Rerum polonic. p. 101) i w
którym zdaje rachunek z swego obioru i poddaństwa swego
Rzymowi. i w Dług. Lips. II 1754.

~~1575~~ - 1577 Vincentius Laureus biskup monrealski (montisregalis) był wysłany aby duchowieństwo przyjęło ustawy Koncylium trydenckiego był na synodzie prowincyonalnym z arcybiskupem Uchańskim bo wprzód nie wszyscy przyjęli a teraz wszyscy (1576?)
nuntius (Niemcewicz go zwie Laneus) od Grze=
1574. gorza XIII był na koronacyi Henryka Walezego
1575 później kardynał usiłował aby Henryk w paktach
w Lutym konwentach dyssydentom nie dawał wolności
~~1577~~ ~~wyjechał~~ i w 1577. 1578. Listy jego w Dług. Lips. II p. 1683 - 1695. 1708. nuntius był zwany
pag 1782 - 1790

1577 Legat papieski Antoni Possewin u Stefana Batorego w Wilnie (Rostowski Stan: Litvanicarum S. J. historiarum. 1768 p. 61)

1579 Legat papieski do Stefana Batorego (Jan Andrzej ~~Cal~~ Caligarius w Wilnie był przytomny obrzędowi (r. 1580) oddawania Królowi w Wilnie poświęcanego miecza i czapki xiążęcej które z Rzymu od Grzegorza XIII Paweł Uchański przywiózł. (1578 - 1581.) episcopus de Bertinoro nuntius Caligarius (Cora-rius)

Ob: Stanisl. Socolovii: Epithalamion episcopi cum sua sponsa ecclesia sive de consecratione episcopi, sermo apud Stephanum Polon. reg. in consecratione Joannis Andreae Caligari Brittonoriensis episcopi sedis apost. nuncii habitus Cracoviae in off. Lazari 1580. 4º (w bibl. uniw. Lwowsk.) także w jego Opera Cracoviae 1591. fol.

Protektorem polski był wtedy Cardinalis Alexander Farnesius. 1583. jeszcze był protektorem 1589 cardinalis episcopus Ostiensis et Veliterno.

15

Antonius Possevinus rodem z Mantui jezuita od Grzegorza XIII posłany dwa razy ad ~~Rudolfum II~~ Joannem II regem Sueciae był do cara Jana Wasilewicza i Stefana Batorego był do cesarza Rudolfa II; On wyjednał pokoj międ[zy] Moskalami a Polakami. + 1611

Pisał wiele, miedzy innemi Epistola de rebus Suecicis, Livonicis, moscoviticis, polonicis, transilvanicis – Responsio data regi septentrionis qui in fide catholica voluit instrui – Adversus Anglos mercatores asserentes papam esse antichristum scriptum magno duci moschoviae traditum – Epistola ad Stephanum Bathoreum contra Andream Volanum Lutheranum

Papadopoli II p 273.

1578 Paweł Ukański z obediencią do Grzegorza XIII

1578 Piotr Dunin Wolski biskup płocki od Stefana Batorego posłował do papieża

Instrukcya sekret na dana przez Kardynała de Como Nuncyuszowi Bolognetti r. 1581 po włosku Mscr. Ottobon. N° 2417.

1582 legat papieski i Kardynał Albert Bolognetti^us^ episcopus Massanensis przywiozł do Polski poprawiony Kalendarz. r. 1584 mianowany kardynałem (1582 – 1585 w Polsce) nuntius

Relacya obszerna o Polsce podczas nuncyatury Mgra Bolognetti (1585) przez Horacego Spannocchi napisana jest w Mscr. w bibliotece Chigi w Rzymie.

Stefan Batory na początku septembra wysłał do Rzymu Andrzeja Batorego swego synowca (brata syna) dla lepszego ćwiczenia się w naukach duchownych i zlecił mu poselstwo do papieża aby w imieniu świeżo odebranych Inflant złożył mu posłuszeństwo i aby się upomniał zwrócenia Węgrom Kościoła i Kollegium S. Stefana ~~...~~ które S. Stefan Król węgierski w Rzymie fundował a które Niemcy obsiedli. (Heidenst. p. 215) R. 1584 otrzymał Batory Kardynalstwo pridie nonas Junii

F który Grzegorzowi XIII w imieniu Króla i stanów polskich składał obedyencyą

1585 jeździł Solikowski Jan Dymitr arcyb. lwowski z obedyencią Króla Stefana do nowo obranego papieża Syxta V wyjechał w listopadzie z Polski 1585 wrócił 1586 w listopadzie. Złośliwi udawali jakoby Solikowski miał polecenie starać się o rozwód Stefana z Anną Jagiellonką

protektor Polski 1583 Kardynał Alexander Farnesius był i r. 1589

1585 po śmierci Jana Wasylewicza Cara mając Stefan Batory zamiar zająć Moskiewszczyznę posłał w tym celu powtórnie do Rzymu Antoniego Possewina i kardynała Andrzeja Batorego do papieża Syxta V F papież posłał płacę na jeden miesiąc i 5000 szkutów dla Króla przez nowego swego legata Annibala da Capua arcybiskupa neapolitańskiego przeznaczył (Heidenst p. 238.)

F nowo obranego z obedyencyą.

Antoniego Possewina Komentarz inflantski z r. 1583 jest w Watykanie N° 5469.

1585-1586 Hieron. Bovius nuncyusz biskup Kameryni nuntius

1586 Nicolaus Mascardi episcopus brugnatensis nuntius

Od Zygmunta III do Sixta V był internuncyuszem Stanisław Rescius

1586 na poczatku roku wysłał Stefan Batory Jana Dymitra Sulikowskiego do Rzymu powinszować obioru Syxtowi V i złożyć mu posłuszeństwo (które mu wszystkie krainy składały) także względem potwierdzenia Fabiana Lokki na koadjutoryję opactwa oliwskiego, którego na przekor mnichy Jerzego Kostkę wojewodzica pomorskiego obrali (Heidenst. p. 238)

(Hannibal Capuano)

1587. Anibal de Capua (arcy biskup neapolitański utriusque signaturae referendarius Sixti V ad Sigismundum III [struck] cum potestate legati de latere nuntius) nuncyjusz papieski był na sejmie elekcyjnym [struck] szczególniej forytował Rudolfa II. cesarza na tron polski; był on wielu niezgód powodem, a choć kapłan rzymski był przy elekcyi rozmowie Górki; Zborowskich i t. p. wodzem wspierał ich pieniędzmi rakuskiemi aby Maxymiliana na tron polski obrano. (Piasecki p. 60) miał posłuchanie wtedy publiczne w senacie. — Po obwołaniu Zygmunta III na tron polski wysłano Skrzetuskiego sekretarza królewskiego z listami do Rzymu opisującemi elekcyją. (Niemc. Dzieje Zygm III. T. I p. 86) był 1589

1589 Syxt V wysłał go do Stefana Batorego w legacyi na której 3 lat bawił wydał Oratio Paraenetica ad comitia procerum Polonorum

W Neapolu w bibliotece Brancaciano jest korrespondencyja Hannibala z Kapui nuncyusza w Polsce podczas bezkrólewia r. 1587. W Watyk. MSS. Urbinat. No. 1113 p. 164 jest jego list z Warszawy d. 19 Grudnia 1587 do Wilhelma di S. Clemente posła hiszpańskiego przy cesarzu.

1588 Dwór wiedeński wysłał poselstwo do papieża Syxta V aby się on do Polaków za Maxymilianem wstawił który był pojmany. Wysłał papież do Polski jako legata kardynała Hippolita Aldobrandini (później r. 1592 obranego papieża Klemensa VIII) legata wyjechał naprzeciw niego Zygmunt III z Krakowa i wspaniale go podejmował. Za wdaniem się tegoż legata przyszła do skutku ugoda Będzińska w skutek której Maxymilian wolność odzyskał r. 1589. Heidenst. p. 284. — Jego list do króla Zygmunta III o roxpir z Austryją r. 1589 w bibl. Watykan. MSS. Ottobon. No. 3175. Wiadomość o legacyi kardynała Aldobrandyni r. 1588 w Polsce przez Bordini po włosku jest w bibl. Valicellana No 2

1588 Scipio Lancelloti biskup Noli nuntius ad Sixtum V internuncius, consiliarius Cardinalis Hosii Farnese [struck]

1589 bawił w Rzymie internuncyusz królewski Stanisław Reszka opat jędrzejowski przez niego król żądał kanonizacyi S. Jacka. przytem był i Sewerym z Lubomla preor krak dominikan 1588 wyjechał jako poseł z Krakowa król dał mu list polecający do kardynała [struck] [struck] Farnezyusa protektora

1590 d. 5 lipca wjeżdżał do Rzymu Bernat Maciejowski biskup łucki orator od Zygmunta III do Syxta V cum obedientia lecz gdy 27 Augusti zmarł Syxt V tenże poseł składał obediencyją d. 26 Stycznia 1591 Urbanowi VII odjechał z Rzymu 16 lutego 1591 — posłował później do Gregorza XIV

1590 Nicolaus Mascardi Nuntius Sixti V
1594 Zygm. III do Klemensa VIII posyła Stanisława Mińskiego wojewodę łęczyck. starostę liwskiego cum obedientia wyrobić kanonizacyję S. Jacka

1592 legat papieski przybywa do Krakowa

1593 Cinthius Aldobrandinus diaconus cardinalis nuntius

1594 Alexander Camuleus poseł do Moskwy w celu zawarcia ligi na Turki bawił potem na Litwie

1592 Z Zamojski kobu Grymata poseł wraca z Rzymu

1593 Malaspina Germanicus episcopus S. Severi marchio nuncyjusz papieski towarzyszył Zygmuntowi III w podróży do Szwecyi, tam w różnowierczym kraju co do żarliwości swej dosyc był niestrożnym. (Łubieński p. 14) Wyjechał z Warszawy z Królem d. 3 Wrześ: nia wraz z innemi senatorami. R. 1595 namawiał Króla i Polaków do złączenia się z dworem Rakuskim przeciw Turkom; wszelakoż mimo zabiegów Malaspiny przymierze to nieprzyszło do skutku bo Polacy nie ufali Rakuszanom. namawiał Polskę do wojny z Turkiem (Heidenst. p. 308) r. 1593. R. 1599 odwołał go papież z Polski

1597–1600 Chytry ten kardynał intrygant dworu rakuskiego po zamordowaniu Andrzeja Kardynała Batorego ścięcia Siedmiogrodzkiego popędliwy w niełasce Klemensa VIII wygnany do biskupstwa w Sieci miejscowego swego z zgryzoty życia dokonał. (2) R. 1599 podmówił Michała wojewodę mołdawsk. aby wojował Andrzeja Kard. Batorego. Germanicus Malaspina episcopus S. Severi nuncius apostolicus eodem munere nuper in Polonia non sine nota vafri perfunctus in cujus nomen luserunt Poloni tali joco: nunquam erit bona spina, licet mittatur de Roma. Siarski p. 205. 206. Za jego intrygi został 1599 Kardynał Batory zamordowany; gdyż się Malaspina od dworu rakuskiego kardynalstwa za to spodziewał. Przez swą gorliwość przyczynił się do utraty Korony Szwedzkiej przez Zygmunta III

Blidze oratia Germanika margrabie Malaspiny na sejmie warsz. podana 1596 przez Jana Januszowskiego przełożona. Krak. w druk. Łazar. 1596. 4º

1592 Maximilian Perenstain Baron Bohemus nuntius Clementis VIII camerarius przywiózł Królowej złotą róże

1594 Stanisław Miński wojewoda łęczycki z obedyencyą i prośbą o kanonizacyję S. Jacka (ob. obraz Dolabelli) do Klemensa VIII. bowtedy Król do Szwecyi wyjeżdżał: ojciec mu umarł Miński prywatnie przybył 15 Stycznia 1594 a uroczysty wjazd uczynił 24 Januarii, obedientię JKMci oddał 27 Januarii 1594. Zygmunt III zowie go legatus i orator noster. (miał przy sobie dworzan: Hieronima Dębińskiego kasztelana krak. syna, i Jana Buczackiego) był przy kanonizacyi S. Jacka w Rzymie d. 17 kwietnia 1594

1594 Alexander Camuleus archiprezbiter kościoła S. Hieronima Illyryjskiego w Rzymie poseł do cara Teodora dla unii i łączenia Turków od Klemensa VIII instrukcyję dla niego MSS. Urbinat. Nº 866 p. 171.

1595 Benedictus Mandina episcopus Casertanensis nuntius 1596. "D. Benedicti Mandinae Congregationis Cleric. regular. Episcopi Casertani nuncii ap. Oratio de foedere cum Christianis contra Turcam paciscendo habita in Comit. Varsav. 3. Calend. April. 1596. Cracov: in off. Lazar 1596. 4º (K. 19)

1596 Papież przychylny dworowi rakuskiemu za namową tegoż dworu groził Zygmuntowi III swoim gniewem za nieprzywrócenie Wołoszczyzny do państw chrześcijańskich na którą Zamojski wbrew dworowi rakuskiemu zawarłszy pokój z Tatarami wsadził Jeremiasza Mohiłę. Zygmunt III wysłał do Rzymu do Klemensa VIII Wawrzyńca Gembickiego sekretarza koronnego usprawiedliwiając się, że owszem wstrzymał nawałę tatarską od zalania krajów chrześcijańskich.

Litta (Famiglie celebri italiane Milano 1825 Fasc. IX) wspomina iż Klemens VIII Alfonsa Visconti biskupa Pawii wysłał jako nuncyjusza do Transylwanii i Wałachii w celu wojny przeciw Turkom a z tamtąd do Polski (1596) aby przeszkadzał by Zygmunt III różnowiercom nie był przychylny. (Jednak zdaje się że nie był w Polsce) R. 1598 obrany Kardynałem +1608.

1596 Na sejmie Benedictus episcopus Caspanus miał mowę o związku (Heidenst. p. 337)

1596 Robertus Turnerius poseł nadzwyczajny do Polski.

„Relazione de Cardinale Henrico Caetano della sua Legazione in Polonia sotto Clemente VIII" manuscr. był w bibl. Daneschioldianae w Hafnii (Załuski Programma liter. p. 25) item bibl. Barberini № 2050.

3 tomy korrespondencyi kardynała Gaetani legata w Polsce (1596–1597) są w rękopisie w bibliotece Minerwy (Casanatensis) w Rzymie.

Relacyja jego legacyi w Polsce r. 1596 i 1597 w Watyk. mSS. Urbinat. № 859 p. 339–356.

Henryk Caetanus Romanus Cardinalis tituli S. Pudentianae, Camerarius S. R. E. Legatus Apostolicus primum Bononiae secundum Galliae tertium in Polonia a Clemente VIII ut rex foedus contra Turcas iniret. †1599 Romae.

Instrukcyja dana 13 Kwietnia 1596 Kard. Gaetanowi mscr. Urbinat. № 866.

Gaetana mowa na sejmie polskim powzięciu ligi r. 1596. Mscr. Urbinat. № 1028.

Gaetani: Relatio super foedus contra Turcas (Mscr. Ottobon. 3184 (gdzie są oraz akta tej traktacyi od 25 lipca – 30 sierpnia 1596) także w bibl. Valicellana.

Kaetano przybył jako legat dla zawarcia ligi przeciw Turkom narodów chrześciańskich – miał być sejm tylko monarchów o tem w Krakowie złożony – lecz się rozchwiało.

1596 Henricus Caetanus kardynał legat Ob. mowa jego na sejmie 1597 Dzien. Warsz. 1827 № 27 T. IX st. 132–134.

159. Corario di Bertinoro Mons. (Caligarius?) był już

1595 Wawrzyniec Gębicki kanonik sekr. Król. posłał do papieża z powodu zamieszek wołoskich i siedmiogrodzkich

1599 Wysłany do Rzymu Paweł Wołucki biskup kamieniecki dla zdania sprawy papieżowi względem zajęcia Wołoszczyzny przez Zamojskiego (Heid. p. 364)

1604 Jan Andrzej Prochnicki kanonik a później biskup kamieniecki posłał do Neapolu dla odzyskania sum Królowej Bony wysłany 1606. (Piasecki ed. 1648 podr. 1606. st. 282.

di Reggio bawił w Polsce 6 lat + 1621 w Reggio

Claudius episcopus Reggii

1605 Rangoni nuncyjusz papieski w Polsce w Krakowie

1600 podsyca Dymitra Samozwańca; otacza go Jezuitami namawia go do skłonienia się na stronę Rzymu obiecując pomoc; przetoż wysłał synowca swego do Moskwy a potem do Dymitra r. 1606. (1602-1608) R. 1606 był na ślubie carowny Mniszchowny z Dymitrem

1600 Jerzy Radziwił kardynał legat

Piotr Cieklinski podczaszy krak (około 1606) posłował do Rzymu i do cesarza tureckiego

1606 Bernard kardynał Maciejowski biskup krakowski podczas wesela Zygmunta III (z Konstancyją) ~~pod~~ nosił urząd legata Pawła V papieża na akt weselny.

R. 1601 Zamojski radził aby mianowano kardynałem arcybisk. gnieźnień nie zaś Maciejowskiego.

1608 Michał Działyński wojewoda brzesko-kujaw. za koszta legacyi 1608 do Rzymu dano mu starostwo gniewskie.

1607-1608 Simoneta Franciscus (Comes) (episcopus fulginatensis) di Foligno nunt. Francesco Simonetta di Calabria (nuntius Pauli V. 1609)
r. 1606 d. 17 lipca (będąc proboszczem u S. Maryi della Scala w Me... dyolanie) mianowany został od Pawła V biskupem di Foligno i zarazem nuncyjuszem apost. do Polski, przyczem miał oddać Królowej Konstancyi róże złotą. Umarł w Warszawie 19 stycznia 1612.
Instrukcyja z r. 1606 (Bibl. Albani)

1611 Jan Maria Belletti wizytator apostolski.

1612 Lelius Ruini episcopus di Bagnoregio nuntius

1612 (?) Paweł Wołucki biskup łucki poseł do Rzymu do Pawła V

1614 Diotallevi Franc. Episcopus S. Angeli
Instrukcyja dla niego Mscr. Ottobon N°. 2434.
na przyjazd jego wydał panegiryk wierszem Stanisław
Wierzbowski: Cheristerion. Cracov. typ Lobi 1614

1618 Antonius Publicola Sanctacrucius nuntius

1618 Antonius Albergati episcopus de Vigilia
nuntius (vescovo di Bisceglia? mylnie?)
Relacyja z jego Nuncyjatury za Gregora
XV r. 1621. Mscr. Vatic. N°. 2206.
już r. 1610 pojechał jako nuncyusz do Niemiec
a stamtąd do Polski. Audytor jego Hieronim
Saraceno.

1621. Franciszek Diottelavi nuncyjusz papiezki w Kosciele S. Jana w Warszawie Królewiczowi Władysławowi idącemu na wojnę
1614 Chocimską dał Chorągiew poświęcaną na niej był orzeł w środku krzyż i napis: Pro gloria Crucis. Franciscus Diotalevi Episcopus S. Angeli et Bissaciarum nuntius Pauli V

1621 Achacy Grochowski proboszcz Tczycki sekretarz Koronny wysłany do z Rzymu Gregorza XV o posiłki na wojnę Chocimską. Obiecał papież pokiby wojna trwała dawać pewną summę czyniąc nadzieję większego wsparcia skoro cesarz Ferdynand (na którego posiłki papież skarb wyexpensował) zakończył wojnę w Czechach i Węgrzech z Rebellizantami. – Nuncyjusz do Polski Kozmus de Torres arcybiskup Adryanopolski przybył właśnie wtedy coi z wiadomością o zwycięztwie chocimskim do Krakowa więc papież nic nie dał. (Sobieski Bell. Chot. p. 19) 1623.
(1614-1622) – R. 1622 będąc nuncyuszem w Polsce Cosmus de Torres otrzymał purpurę kardynalską. List Stanisł. Lubieńskiego pisany z Tynica 24 Augusti 1622 do Torres z powinszowaniem tej nowej godności jest w T I str 957 Jo. Christ Lünig Literae procerum Europae Lipsiae 1712. 8° przedrukowany z str. 435 Stanisl. Lubienski opera posthuma Antverpiae 1643. fol.

1623-1626 Joannes Baptista Lancellotus episcopus nolanus Gregorii XV et Urbani VIII nuntius. (Lancelotti) episcopus Nolanus. Instrukcyja nuncyuszowi do Polski Lancellotti powtórna z r. 1622. d. 14 Grudnia w bibl. watyk. MSS. Ottobon. № 2725 p. 189-199. w bibl. Corsini w Rzymie № 471 p. 164-200 i № 472. p. 167.

Zygmunt III przez posła swego Jana Solarius ~~[illegible]~~ 1621 prosił o kardynalstwo dla hr. Rangoni lecz papież obiecał Polaka obrać tylko.

Wysłany od Gregora XV r. 1621 w lipcu do Polski. obl. list papieża polecający gołdowowi i papierze d. 18. Julii 1621 w Kognowski życia Sapiehów I p. 350. Andreas de Torres Zavaninus Archiepisc. Adrianopolitanus nuntius in Polonia
Instrukcyja dla Torres z r. 1621 Instr. Ottobon. № 2725

1613 kard. montalto ~~Borghese~~ protektor Polski

1633 Franciszek kardynał Barberini protektor Polski

Urbani VIII praelatus domesticus 1624 1625 miał przy sobie Marka Ferrari Romanus et Camillus Pasquale Manduano familiares et domestici; Philippus Sbutlinus notarius Actuarius 1624 Aemilius Alterius (Altieri) Auditor curiae et causarum

1624. gdy Władysław IV Królewicz podróżował incognito zbliżającego się do Rzymu d. 10 Grudnia z Rzymu napotkał Carolus Magalottus dowódca wojskowy papieski i oddał list Urbana VIII zapraszający do Rzymu na Jubileusz, przy wstępie do miasta przyjął go kardynał de Torres protektor polsk. Królewicz incognito wjechawszy do przygotowanego dlań pałacu książęcego Ummerini Capponi koło Porta Populi, zmieniwszy tylko suknie tegoż dnia odwiedził papieża, gdy Królewicz chciał widzieć chustkę S. Weroniki którą tylko kardynali sami widzieć mogą mianował go papież kardynałem (Canonicum S. Petri) Widział Jubileusz i w sam Nowy Rok wyjechał do Neapoli. d. 19 Stycznia powróciwszy do Rzymu gdzie mu papież w kaplicy zamkowej oddał miecz i czapkę poświęcane 1625
Wassenberg: I. 197. – Kobierzycki II. 901.

Dyssydencii żądali po śmierci Zygmunta III
1632 aby sądy nuncyaturskie skassowane
były

1632 Papież zalecał Władysława na króla
podczas obioru

1623 był przy nuncyuszu w Warszawie audy:
torem jeneralnym stolicy apostolskiej Jan
de Alteriis (Altieri) który potem był pa:
pieżem pod imieniem Klemensa X

(1630) Antonius Marchio Sanctacrucius
Seleuciae Archiepiscopus, Cardinalis
Urbani ad Sigismundum III nuntius.
ob: Borastus Gregorius

1615 Montaltus kard. protektor Polski.

1624 de Torres kard. protektor Polski

Honoratus Visconti obrany 1630 arcybiskupem Laryssy i nuncyuszem do Polski cum facultate legati a latere R. 1634 wrócił do Rzymu + 1645.

1632 podczas obioru Władysława IV domagano się aby sprawy dyssydentów i Schizmatyków z Katolikami i duchownemi w sądach świeckich sądzono bez odwołania się do nuncyjusza i Rzymu Podano to do sejmu (Piasecki p. 443. Kwiatkowski 13)

d. 22 paździer nika Honory Wiskonti arcybiskup atus laryseński nuncyjusz w mowie rozwlekłej zalecał od Urbana VIII na tron polski Władysława Królewicza (Piasecki p. 451) Listy te Urbana VIII do senat. polskich były w bibl. Załuskich.

1633 Władysław IV wysłał w poselstwie do Urbana VIII Barberyniego w poselstwie Jerzego Ossolińskiego wyjechał z Krakowa 1 maja 1633 podskarbiego koronnego aby sprawy między stanem duchownym a świeckim załatwić. (Kwiatkowski p. 54) zawarto on konkordat na mocy którego wszystkie biskupstwa w Polsce i 12 opactw do szafunku króla należały, okryślono nabywanie dóbr ziemskich przez duchownych, zniesiono odwoływanie się do Rzymu w sporach między duchownemi a świeckiemi zalecono układy o dziesięcinę. Układ ten był r. 1634. (Ob. Kwiat: kowski p. 118 - Bohomolec Franciszek: Żywot Jerzego Ossolińskiego - Piasecki p. 478) Było to jedno z najwspanialszych poselstw

1636 Nuncyjusz papieski Mariusz Filonardi Avenionensis arcybiskup awenioński u króla w Wilnie był przytomny 5 lipca ozdobieniu laurem M. K. Sarbiewskiego; r. 1637 był przytomny koronacyi Cecylii Renaty w Warszawie. R. 1642 rozgniewany król na papieża za to że Viscontemu odmówił kardynalstwa, nie kazał go do dworu więcej przypuszczać pisał listy ubliżające na króla do Rzymu Król r. 1643 starał się o jego odwołanie (Pamiętniki Albr. Radziwiłła) Odjechał z Polski 19 sierpnia 1643 (1637-1641) Legatus de latere atque nuntius 1638 miał audytora Marcellum Philonardum J. U. D.rm

1633 Franciszek kardynał Barbarinus w Rzymie protektor Polski

R. 1642 przy obiorze kardynalstwa był mimo zalecań Władysława pominiony za to że należał do partyi hisspańskiej; Królowi wtedy nie miłej, bo był medyjolańczyk.

Comes Honoratus Vicecomes Mediolanensis Archiepiscopus Larissensis (1630-1636)
1634. F List Stan. Łubieńskiego z Płocka 21 maja 1634 jest str. 452 w Stan. Łubieński Opera posthuma Antverpiae 1643 fol. gdzie mu pisze czego się Polacy spodziewać mają po zawarciu pokoju z Moskwą

1633. Bentivolius ~~nuncyjusz~~ pokojowy papieża extraordynaryjny podczas sejmu przywiózł Janowi Albertowi królewiczowi kapelusz kardynalski od papieża. (Piasecki) d. 26 lutego 1633 oddawał go od Urbana VIII

F Oratio ab Illustr. Comite Honorato Vicecomite archiepiscopo Larissero in regni Poloniae ditionibusq. a S. Urbano VIII cum facultatibus legati a latere nuncio Apostolico habita d. 22 Octobris 1632 ad Senatum equitesque polonos ac Litvanos in Castris prope Varsaviam congregatos ad novum sibi regem eligendum. Varsaviae in off. Joan. Rossowski 1632. 4o. k. 10.

~~(Ossolin.)~~
~~Ossoliński posel do Rzymu ... wysłał ... IV~~

1641 przysłany z Rzymu jako Kommissarz do załago
dzenia nieśnasek pomiędzy dominikanami Xiądz
Imola lecz zaraz odjechał bo Krol trzymał
stronę prowincyała dominikańskiego Baryski
którego komisarz odsądził. (Pamiętn. Radziwiłła
II 33.)

1643. Fredro rejent kancellaryj wiekszej
Koronnej poseł do Urbana VIII był
od tegoż źle traktowany, za to że
Król miał zatargi z nuncyjuszem.
Władysław IV starał się wyjednać od
Urbana VIII kardynalstwo dla Viscon
tego nuncyusza w Polsce jednak papież
dał kardynałowi Montalto pierwszeń
stwo.

1643 Opat Orsi rezydent polski w Rzymie
i 1644

r. 1645 przybył do polsk.

1646 (Nuncyjusz papieski Jan de Torres
arcybiskup adryjanopolski ~~potem~~
1648 dawał ślub Władysława IV z Maryją Gonzagą.
Podszczuwał senatorów duchownych którzy jaw:
nie oświadczyli, że opuszczą miejsca swe w sena:
cie skoro wśród nich zasiędzie Sylwester Kossows:
ki metropolita kijowski. (1645 - 1648)

R. 1651 Jan de Torres nuncyjusz oddawał Królowi poświęca:
ny miecz i czapkę a królowej różę złotą poświęcaną (od
papieża Innocentego X przysłane) w Warszawie podczas nabo
żeństwa w drugi dzień świąt Wielkanocnych.

R. 1648 podczas sejmu obiorczego w imieniu Innocen
tego X papieża miał mowę d. 4 Oktobra w której
zalecał na króla polsk. synów Zygmunta III (Mowa
ta drukowana w Rudawskim st. 26-28.) i oddał
przytem list papieża w którym udziela błogosławień:
stwo do obioru Polakom.

R. 1649 gdy król wyjeżdżał na wojnę kozacką
dawał w kościele metropolit. warszawskim Torres
błogosławieństwo królowi i poświęcał miecz
i chorągiew jego. (Rudawsk. p. 44)

R. 1650 pisał Jan Kazmierz do papieża Innocent.
X o pieniądze na wojnę ~~[illegible]~~ kozacką. Odpisał papież
iż niema pieniędzy bo skarb jego wyczerpany ale na:
tomiast przysłał święte podarki królowi oraz
odpust idącym na tę wojnę. List ten wcale rozgłosił
(Rudawski p. 67)

---

na elekcyi 1648 Jan de Torres nuncyjusz miał
mowę w której polecał do obioru synów Zyg:
munta III Mowa ta w Rudawskim p. 26-
28 i oddawał list papieża Innocentego X
pisany z Rzymu d. 25 Lipca 1648 w którym
błogosławi elekcyja
Po koronacyi wysłał król 1649 (z Krakowa do Rzymu jezuitę
Joannem Mambretum do Innocentego X
z prośbą o pozwolenie wejścia w śluby małżeń
skie z Maryą Ludwiką

F galerum et gladium auro margaritis smaragdo
elenchis distinctos poświęcane (Rudawski p. 72)

L Jana Kazimierza : Karola Ferdynanda.

1646 Joannes de Torres archiepiscopus ad:
rianopolitanus legatus et nuntius apostol. miał w Krakowie ~~[illegible]~~
audytora : Jacobus Elephantuccius (R. J.U.D. Raven.
notariusza : Kanclerza : Titus Lucianus
& 1647 Asculanus. (z Ascoli?) — (R. 1647 ~~drugiego~~:
~~[illegible]~~ : Horatius Santius de Monte Bodio
Sengaliens: dioec był świadkiem

1655 Papież Alexander VII do Opola Janowi Kazimierzowi uszłemu przed Szwedami przysłał na posiłek 100,000 zł. (Rudawski p. 207)

Dominicus Roncallius ~~Kanonik Warmiński~~ nakłonił Władysława IV do ożenienia się Ludowiką Marią Gonzagą r. 1646 pochwalając jej cudną piękność podmówiony od Kardynała Mazzarini został kanonikiem Warmińskim, nakoniec oddalony od dworu 1649 żył jako minister polski w Rzymie pieniędzmi Krolowej obsypywany.

1656 Król Jan Kazimierz we Lwowie w przytomności w przytomności Piotra Vidoni laudensi (lodi) episcop. nuntio apost. Królestwo polskie pod protekcyją P. Maryi oddał. (Kochowski II. 106.)

1656 Vidoni nuncyusz

1656 Marcellus Publicola Sanctacrucius cardinalis nuntius

1657 Jan Chrzciciel Emil Altieri (później
papież Klemens X) nuncyusz w Kwietniu i ma-
ju z Królem Janem Kazimierzem był w Czę-
stochowskim Klasztorze

1660. Vidoni episcopus di Lodi Kardynał nuncyusz od Alexandra VII towarzyszył Janowi Kazmierzowi w wyprawach. R. 1657 przy obecności Krolowej Maryi Ludwiki poświęcał na biskupstwo wileńskie w Częstochowie Jana Dowgiałłę Zawiszę. (1652-1661) 1659.

notatki o nuncyaturze Vidoni co do ceremoniału r. 1671 Mscr. Vatican No. 2206.

List jego z r. 1659 o arcybiskupie Potockim mscr. Ottobon. No. 2461.

1667 Król Jan Kazmierz z Warszawy d. 17 Lutego 1667 pisze pisze do Klemensa IX (Lunig Literae procerum II 453) aby wspomógł pieniędzmi Polskę której grozi od Turków i Tatarów napad.

1667 List Jana Kazm. (Lunig II 478) do Kardynała Ursina z Krakowa d. 20 Lipca 1667 skarży się na papieża i protestuje iż przy obiorze na Kardynalstwo papież pominął i wyłączył przedstawionego przez Króla polsk. Kardynała mówi że kiedy papieżom służy prawo wybierać sobie dowolnie nuncyusza do Polski to i Krolowi powinno służyć prawo mianować Kardynała)

1668 Jan Kazmierz d. 13 Czerwca z Warszawy pisze do papieża Klemensa IX iż ma zamiar abdykować (Lunig II ~~[illegible]~~ 506) — Nuncyusz był wtedy Galeacius Marescottus archiepiscopus Corinthiae — Papież w liście z Rzymu 7 Lipca 1668 (Lunig II 509) odradza mu i przeprasza przez nuncyusza iż obrał mimo jego woli na Kardynała ~~[illegible]~~ sinnego? a pominął ~~Pietro Vidoni~~ proponowanego.

1669 Biskupi polscy w liście do Papieża Klemensa IX (Lunig II 543) proszą aby na Elekcyją Legata a Latere przysłał — był wtedy w Rzymie Protector i Comprotector Regni Poloniae dwoch Kardynałów — lecz papież nie przysłał Legata.

1669 z Warszawy d. 8 Julii Król Michał donosi papieżowi Klemensowi IX o swym obiorze i obedyencyi (Lunig II 548) był wtedy nuncyuszem Galeacius Marescotti

1667 Opaliński Jan wojew. ~~Kijow.~~ Kaliski. 1667 do papieża prywatnie jeździł od króla z prośbą o pomoc przeciw Turkom

1667 protektor polski Ursinus Kardynał wtedy był posłem naznaczony wojewoda Kaliski lecz niewiedział czy jeździł z prośbą o pomoc przeciw Turkom — i do Wenetów.

Korynthu został 1675

jako Kardynał (+1717) arcybiskup Korynty jacki (?)

1668. Franciszek Martelli ~~nuncyusz~~ na rozkaz papieżał odradzał Janowi Kazmierzowi abdykacyję (Historya Jana Kazmierza T. II p. 462) Jest osobno na rozkaz papieża pobudzał Jana III do wojny z Turkami 1679 w Grodnie drukowana jego mowa na sejmie

Obszerna relacya o Polsce nuncyusza Marescotti (1668–1670) jest w mscr. w Rzymie w bibliotece Korsini.

Marescotti 1670 przy odjeździe swym z Polski rozgniewany o coś mówił że niepotrzebny koszt na nuncyusza w Polsce że dosyć byłoby na jego miejsce posadzić internuncyusza tylko, przetoż przy odjeździe mianował internuncyuszem Karola Sartleschi 1670–1671 (z swego kancellaryi ~~p..~~ auditorem) lecz Król i biskupi niechcieli go za takiego uznać: (non obstante tolerantia archiepiscopi Prazmovii, privatis bene notis rationibus pro tunc permoti.) Załuski T. III (cz III) f. 2 (Biskupi na sejmie spisali list do papieża przeciw Internuncyuszowi, który list Mikołaj Prazmowski lubo niechętnie podpisać musiał. Grappi internuncyatura Król r. 1670)

R. 1669 Król Michał uprasza papieża o Kardynalstwo dla Piotra Bonsi arcybiskupa ~~tolosańskiego~~ episcopus biterrensis Francuskiego, który za Jana Kazmierza 2 razy odprawiał do Polski legacyję. F Bonzi Piotr Florentczyk ur. 1631 umarł 1703 jako Kardynał obrany r. 1672

R. 1671 Franciscus Nerlius powołany jako nuncyusz extraordinarius na dwór wiedeński mianował Camerae magistrum Grappi cum jurisdictione ordinaria nuntii apost. w Marcu lecz król go nieuznał.

Grappi i Sartleschi były osoby świeckie

F r. 1671 znowu Król Michał pisał do Klemensa X aby obrał na Kardynała Bonsi wtedy już arcybiskupa tolossańskiego

R. 1669 list ~~......~~ Andrzeja Olszewskiego podkanclerza Kor. do Kardynała Ursyna protektora z Warszawy 17 Novembris 1669 w którym w imieniu Króla prosi aby nominowano na Kardynalstwo — Piotra Bonsi episcopum biterrensem, który dwa razy w Polsce od Francyi posłował (Lunig II 553)

1670 Warszawa d. 26 Maja Król Michał życzy szczęśliwego wstąpienia na tron papieżowi Klemensowi X (Lunig II 566)

1671 w Styczniu pisze Król do papieża Klemensa X iż nuncyusz w Polsce koniecznie potrzebny i że niesłusznie Marescottego arcybiskupa Koryntskiego z Polski na nuncyaturę do Hiszpanii powołano (Lunig II 604)

1665 Antoni Pignatelli arcybiskup laryssenski nuncyusz; Król Jan Kazmierz za to iż papież Alexander VII na Kardynalstwo podanego z strony polskiej Piotra Vidona (dawnego ponoś nuncyusza) nie obrał lecz Piotra Bonsiusza ~~ep~~ biskupa biterrensem ze strony francuskiej mianował, rozgniewany zakazał bywać na swym dworze, zaledwie śmierca papieża w krótce nastąpiona dał się ułagodzić (Załuski I p. 461) był jeszcze r. 1668 tegoż roku w czasie abdykacyi Krola od papieża za nuncyusza do cesarza Alexandra VII nunposłany. Był od papieża cyuszem do Polski (1660–1669) został papieżem Innocenty XII. Instrukcyja Pignatellem mscr. Vatican No 2206 urodz.

~~1668~~ Galeatius Marescotti z Rzymu 1635 + 1726. 1677 został Kardyn.

Galeazzo

1668 Nuncyusz Galeacius Marescottius archiepiscopus Corinthiae; w r. 1668 przybył do Polski

F Załuski Epistolae I p. 119

1669 ~~......~~ na zjeździe obieralnym jako legat papieski miał mowę zalecającą Króla Chrześcijańskiego od Klemensa IX (Zawadzki Historia arcana p. 16) F. r. 1670 odjechał z Polski bo go papież za nuncyusza do Hiszpanii posłał (1668–1670)

1671 Nerli Franciscus (nuncyusz za Krola Michała (1670–1671) archiepiscopus Adrianopolitanus 1672 florentczyk urodz. 1636 został Kardynał. 1673 umarł 1708 w Rzymie.

1671 Archiepiscopus Florentinus nuntius extraordinarius traktował w imieniu ~~......~~ papieża względem ligi cesarza z Królem polskim przeciw Turkom

1672 cardinalis Ursinus protektor Polski w Rzymie 1672 Angelus Ranuccius był 1672 w novembre przyjechał do Polski

1672 (Archiepiscopus Damiatae nuntius apostolicus 1673. (1671–1673) 1671

1673 i 1670 Kardynał Ranucci nuncyusz od Klemensa IX godził zebranych pod Gołębiem malkontentów

onia cum Imeriali legatione aby Krola namowic do ligi z cesarzem przeciw Turkom:

24

Piotr z Pilcy Korycinski archidiakon pułtowski cubicularius
papieza przywiozł z Rzymu dla Krola Michała i żony
jego miecz, czapkę i różę złotą poświęcaną od papieża 1671 od
Klemensa X które nuncyusz papiezki w Polsce
Archiepiscopus Damiatae nuntius krolowi oddawał.

Kar...
...przeciw Turkom (Lunig II 638)

1674 ...
rum Mazeni ...
... prośba o pomoc

~~1672 protektor kardynał~~ …
1671 Archiep. Florentinus nuntius in Polonia
De Torre [illegible]

1672 z Warszawy d. 16 marca Król na ręce kar… polsk. pisze do papieża Klemensa X o posiłki przeciw Turkom (Lunig II 630)

1673 **Franciscus Bonvisius** nuncius apos= (1673–1675) tolicus (ostatnie przybył) archiepiscopus tessalonicensis od Klemensa X nowotany [był wprzód nuncius w Kolonii] za Jana III do Wiednia Bonvisi kardynał [został kardynałem r. 1681 umarł w Lucca + 1706] nuncyjusz podczas Elekcyi Jana III Odjeżdżając z Polski chciał zostawić interanuncyjusza lecz sprzeciwiał się temu Arcybiskup gnieźnieński.
1675

Fr. 1673 pogodził zwichzone stronnictwo i hetmana Jana Sobieskiego z Królem Michałem (Buonvisi)

1674 Jan … rum Mazini equitem … swego z prośbą o pomoc

1681 **Martelli** Legat był podczas obioru Jana III w Polsce 1676. R. 1678 w imieniu Innocentego XI trzymał do Krztu Alexandra Sobieskiego Królewicza. Jako nuncyjusz r. 1681 Jana III namawiał do ligi z Cesarzem Leopoldem przeciw Turkom (Coyer II p. 201) Martelli archiepiscopus Corinthi 1678 podczas Koronacyi Jana III nuncyjusz. (1676–1680)
[Franciscus archiepiscopus Corinthi Klemensa X]
1675

mowa jego na sejmie elekcyjnym 1674 jest w bibl. Barberini w Rzymie Nr 3516

1675 **Tucci** nuntius [Franciszek Tucci był wprzód audytorem przed 1670 w Niemczech u nuncyjusza Augustina Franciotti arcybiskupa Trebizondy]
1674 Varsaviae 21 Maji Jan III pisze do Klemensa X iż obrany Królem polskim i obedyencyją składa (Lunig II 741) – Protektorem był Kardynał Ursini

1674 Król Jan III posłał do Rzymu Krzysztofa Mazini intimae Camerae regiae secretarium aby przyspieszył obiecaną dziesięcinę z Włoch na prowadzenie wojny z Turkiem (Załuski I 640)

1673 po zwycięztwie Chocimskim Król Jan III posłał chorągwie zdobyte do Rzymu aby w Watykanie były zawieszone, jako świadczy Medal z napisem: Turcarum signa a Polonis relata 1674. D. 13 Grudnia 1673 oddawane w Rzymie dziękczynienie Bogu. posłem był Jan Gniński wojewoda chełmiński.

Protektor miał herb główny na bramie swego pałacu Jan III r. 1676 gorzko pisze do kardyn. protektora Ursini iż herb Polski z głównej bramy swego pałacu zdjąła natyle go zawiesił – mówi że ma on diploma jego na protektora.

1671 ze Lwowa 20 Oktobra pisze Król Michał do papieża Klemensa X aby przy najbliższej nominacyi obrał na Kardynała Piotra Bonsi archiepiscopum Tolosanum którego ta godność już dwakroć mimo próśb ominęła i za którym już Jan Kazmierz wnosił instancyje (Lunig II 629)

1678 Na sejmie obrany posłem do papieża Innocentego XI Radziwiłł Michał Kazim. procancellarius i hetman litewski Ob: 1) Oratio obedientiae habita in consistorio publico Romae a principe Radziwił procancellario Lithuaniae et campiductore, legato extraordinario 8 Augusti – 2) Oratio ad summum pontificem Innocentium XI a principe Radziwił habita Romae (żąda pomocy przeciw Turkom) 3) Responsum a SS. Papa in consistorio publico ad sermonem principis procancellarii et ducis campestris M. D. L. (obiecuje pomoc i innych xiążąt do pomocy nakłoni) Załuski II 766–770.) przy wspaniałym wjeździe przyjmował go Kardynał Vidoni protektor Król polsk. koń miał złote podkowy. Opis tego poselstwa wierszem przez Brzezanowskiego w dziele Justa parentalia Michaeli Casim. Radziwił Cracov. 1681 fol.

1675 z Krakowa [illegible] 28 Marca Król pisze (Jan III) do Kardynała Ursina protektora z prośbą aby nad bramą swego pałacu znowu zawiesił zdjęty herb Polski (Lunig II 804)

1675 z obozu pod Skwarzawą Jan III pisze do Klemensa X d. 11 Octobris o pieniądze do wojny z Turkiem (Lunig II 813) Papież na ręce ~~teatyna~~ Bonesana swego komisarza ~~jeneralnego~~ r. 1685 dawał Polsce pieniądze

1676 d. 6 Aprilis 1676 Andrzej Olszowski prymas pisze do Klemensa X iż ponieważ uchwalono pobór ogólny ~~aby~~ na wojnę turecką aby pozwolił od księży go także wybierać (Lunig II 832)

1680 Radziwił do Papieża Michał Kazmierz orator extraordinarius. (obraz tego poselstwa wjazdu do Rzymu 4 Augusti 1680 sztychował Pinelli podług obrazu Stendarda) Radziwił umarł 1680 w Bononii. Opis jego wjazdu w liście do Kardynała Vidoni przez Jana Komarek drukowany 1680.

~~1670 protektor kardynał~~ ... ationė aby Króla namowić do ligi z cesarzem przeciw Turkom.

1671 Archiep. Florentinus nuntius in Polonia cum speciali legatione

De Torre ~~...~~

1672 z Warszawy d. 16 marca Król na ręce Kar... polsk. pisze do papieża Klemensa X o posiłki prz...

1673 Franciscus Bonvisius ... tolicus (wtasnie przybył) ar... był wprzód nuncjuszem w Kolonii ... tessalonicensis: od Klemensa ... został kardynałem r. 1681 umarł ... za Jana III do Wiednia Bonvi...

1675 nuncjusz podczas elekcyi Jana III. Odjeżdżając z Polski chciał zostawić internuncjusza lecz sprzeciwiał się temu arcybiskup gnieźnieński.

Franciscus archiepiscopus Corinthi Klemensa X

1681 Martelli Legat (był podczas obioru Jana III w Polsce 1676. R. 1673 w imieniu Innocentego XI trzymał do Krztu Alexandra

1675 Sobieskiego Królewicza. Jako nuncjusz r. 1681 Jana III namawiał do ligi z cesarzem Leopoldem przeciw Turkom (Coyer II p. 201) Martelli archiepiscopus Corinthi 1678 podczas Koronacyi Jana III nuncjusz. (1676 - 1680)

mowa jego na sejmie elekcyjnym 1674 jest w bibl. Barberim w Rzymie № 3516.

Protektor miał herb głowny na bramie swego pałacu Jan III r. 1676 gorzko pisze do kardyn. protektora Ursini iż herb polski z głownej bramy swego pałacu zdjęta na tyle go zawiesił - mówi że ma on diploma jego na protektora.

1671 ze Lwowa 20 Oktobra pisze Król Michał do papieża Klemensa X aby przy najbliższej nominacyi obrał na kardynała Piotra Bonsi archiepiscopum Tolosanum którego ta godność już dwakroć mimo prośb ominęła i za którym ~~już~~ Jan Kazmierz wnosił instancyje (Lunig II 629)

1675 z Krakowa [illegible] 28 Marca Król pisze (Jan III) do Kardynała Ursina protektora z prośbą aby nad bramą swego pałacu znowu zawiesił zdjęty herb Polski (Lunig II 804)

1675 z obozu pod Skwarzawą Jan III pisze do Klemensa X d. 11 Octobris o pieniądze do wojny z Turkiem (Lunig II 813) Papież na ręce ~~teatyna~~ Bonesana swego komisarza ~~generalnego~~ r. 1685 dawał Polsce pieniądze

1676 d. 6 Aprilis 1676 Andrzej Olszowski prymas pisze do Klemensa X iż ponieważ uchwalono pobór ogólny ~~aby~~ na wojnę turecką aby pozwolił od rzeszy go także wybierać (Lunig II 832)

Piotr z Piły Korycinski archidiakon pułtowski cubicularius papieża przywiozł z Rzymu dla Króla Michała i żony jego miecz, czapkę i różę złotą poświęcaną od papieża 1671 od Klemensa X które nuncjusz papiezki w Polsce Archiepiscopus Damiatae nuntius królowi oddawał.

1675 Tucci nuntius (Franciszek Tucci był wprzód ... który przed 1670 w Niemczech u nuncjusza Augustina Frangioti arcybiskupa Trebizond...) 1674 Varsaviae 21 Maji Jan III pisze do Klemensa X iż obrany królem polskim i obedyencyją składa (Lunig II 741) - Protektorem był kardynał Ursini

1674 Król Jan III posłał do Rzymu Krzysztofa Mazini intimae camerae regiae secretarium aby przyspieszył obiecaną dziesięcinę z Włoch na prowadzenie wojny z Turkiem (Załuski I 640)

1673 po zwycięstwie Chocimskim Król Jan III posłał chorągwie zdobyte do Rzymu aby w Watykanie były zawieszone, jak świadczy medal z napisem: Turcarum signa a Polonis relata 1674. D. 17 Grudnia 1673 oddawane w Rzymie dziękczynienie Bogu. posłem był Jan Gniński wojewoda chełmiński.

1678 Na sejmie obrany postem do papieża Innocentego XI Radziwiłł Michał Kazimierz procancellarius i hetman litewski. Ob: 1) Oratio obedientiae habita in consistorio publico Romae a principe Radziwił procancellario Lithuaniae et campiductore, legato extraordinario 8 Augusti - 2) Oratio ad summum pontificem Innocentium XI a principe Radziwił habita Romae (żąda pomocy przeciw Turkom) 3) Responsum a SS. Papa in consistorio publico ad sermonem principis procancellarii et ducis campestris M. D. L. (obiecuje pomoc i innych xiążąt do pomocy nakłonić) Załuski II 766 - 770.) przy wspaniałym wjeździe przyjmował go kardynał Vidoni protektor Król polsk. koni miał złote podkowy. Opis tego poselstwa wierszem przez Bieżanowskiego w dziele Justa parentalia Michaeli Casm. Radziwił Cracov. 1681 fol.

1680 Radziwiłł do Papieża Michał Kazmierz orator extraordinarius. (obraz tego poselstwa wjazdu do Rzymu 4 Augusti 1680 sztychował Pinelli podług obrazu Stendarda) Radziwiłł umarł 1680 w Bononii. Opis jego wjazdu w liście do Kardynała Vidoni przez Jana Komarek drukowany 1680.

Papiez Innocent. XI ligę świętą uważał za naj: ważniejszy czyn zdziałany za swego rządu

1681 Instructio Venerabili Abbati mogilski Joannes
Casimiro Doenhoff po odsieczy Wiednia
1683. postany do papieża; z której to instrukcyi
się pokazuje że cesarz obiecował Sobies=
kiemu Węgry za pomoc, uniewinnia Sobieskie=
go że wieść jakoby chciał Węgry dla syna swego
zagrabić jest fałszywa, widać że papież dał na
pomoc Polsce 50000 flor. rhenens. żąda aby się
papież wdał w to by cesarz dopełnił ligi bo
gdy Król chciał dobywać Kamieńca Cesarz
ponoś wojsko nad Ren wyprowadzić miał,
przeczby Polska na najazd Węgrów przez
sprzymierzeńca tureckiego Tekielego
wystawioną była Załuski II 776–780.
mianowany w Rzymie Kardynałem od papieża który go polubił był 1684
R. 1684. sprowadził z Rzymu do Polski
zakon Trynitarzy.
1684 Jan III w liście do kardynała Altieri (nie był nim) 1687 1688
uskarża się na Kamerę papieską iż sobie
przywłaszcza prawo rozdawania opactw polskich (1680–1688)
1683 Jan III z pod Wiednia pisał do papieża do Innocentego
XI i posłał chorągiew turecką przez posła swego sekretarza
Talenti. Papiez obdarzył sekretarza złotym łańcuchem —
Chorągiew tryumfalną d. 27 septembra 1683 odda=
wał z mową poważną papieżowi w Rzymie Jan Kazi=
mierz Denhoff opat Clarae Tumbae ablegatus extraor=
dinarius (drukowana ta mowa w Anecdotes de Pologne (Dalleraca) (w tłumacz. franc.)
1699. Amster. tom I p. 411.) Jest medal wyobrażający
tę chorągiew turecką a nad nią S. Maryja z napisem
Sub tuum praesidium. Post Turcas ad Barcham.
1686 Carol. Barberinus Cardinal. protector Poloniae. Jakob
Cantelmi Jakób neapolitańczyk umarł jako
kardynał 1702 w Rzymie, będąc nuncyuszem w Polsce
namawiał Jana III do wojny z Turkami — R. 1689 dnia 20
października prezydował na synodzie ormiańskim zwołanym
przez Vartana Hunanian arcybiskupa w celu zawarcia
unii z Rzymem — R. 1689 opuścił Polskę.

R. 1685 Królowa Marja Kazimira wysyła do Rzymu
swego sekretarza Clotomont z prośbą aby papież
dał Kardynalstwo biskupowi de Beauvais (Janson Forbin) (Furbin?)
lecz papież odłożył to do następnego roku gdy miejsce
wakować będzie (Dallerac) był zły na biskupa bowiem
że 1681 intrygował na sejmie w Polsce obrał na to miast
1686 Kardynałem Radziejowskiego

Za pośrednictwem Nuncyusza Pallavicini Cesarz
zawarł z Janem III układ (w którem to celu
wysłano hrab. Waldstein na sejm do Warszawy),
mocą którego Jan III zobowiązał się pośpieszyć nawet
na odsiecz Wiedniowi gdyby od Turków był oblegany.
(Dallerac)
1686 Dalerac Franciszek Paulin sekretarz Królowej i Kapi=
tan pułku pieszego Jakóba Królewicza odwozi chorągiew
turecką zdobytą pod Wiedniem do Loreto od Króla
i jedzie do Rzymu z listami Króla do protektora Baberina
arcybiskup Efezu
Cardinalis
1686 Opitius Pallavicinus nuntius
był wprzód nuncyuszem w Florencyi i w Kolonii
apostolicus r. 1686 mianowany Kardynałem
biret jemu i Radziejowskiemu z Rzymu
audytoriego x. Panicchelli
przywiózł D. Rusani eques, Król zagniewany
że papież biskupa bellowackiego (Beauvais) (Janson Forbin)
którego zalecał Jan III (właściwie Marja Kazimira) nie zrobił Kardynałem
niechciał biretu nuncyuszowi na głowę włożyć.
R. 1688 d. 29 Xbra odjechał z (Warszawy nie oddawszy Królowi wizyty) na inne
mianowany poselstwo. Ob: Dominik (Zawadzki Rogala)
pijar: Panegyris gratulatoria cardinalitiae dig=
nitatis Opitio Pallavicino nuntio apostolico ad
regem et Rempublicam Polonam cum in praesentia
regis, senatus et procerum cardinalitio bireto insigni=
retur. Varsaviae 1686. fol.
Jacobus arcybiskup Cezarei
1689 (Cantelmi (nuncyusz na
przybył do Polski 1688
sejmie nalegał aby Sobieski był pośrednikiem
pokoju między cesarzem a Królem francuskim
niechciał on dać więcej posiłków od papieża na
wojnę turecką. Sprzyjając cesarzowi mieszał się
w sprawy publiczne. R. 1689 odjechał do Wiednia.
został 1690 kardynałem. Od Innocentego XI był nun=
cyuszem do Jana III (1688–1690) (Cantellini?)
był 1688 po Pallavicinim który w październiku
1688 odjechał do Rzymu. Cantelmi przybył w styczniu 1688

Biskup poznański aspirując do purpury aby się przypodobał papieżowi najwięcej przyczynił się do skazania Łyszczyńskiego (który na końcu rozumował w dziele Atheismus: De existencia Dei dopisał: ergo non est Deus) Papież zganił ten ostry dekret w liście do nuncjusza polskiego pisanym

Od Króla Jana III posłuje do Innocentego XII Franciszek Wielopolski

1692 Król Jan III w liście pisanym z Jaworowa prosi Innocentego XII aby przy najbliższej nominacyi kardynałów mianował Henryka de la Grange margrabiego d'Arquien ojca Królowej (Lunig T. III st. 369.)

1692 Król pisał do Rzymu względem przywłaszczania rozdawania opactw. Spraw Króla popierał X. Carolus Mauritius Vota Soc. Jes. był nuncyuszem wtedy Santacrucius.

(Santacroce)
1692 Andreas Sanctacrucius archiepiscopus Seleuciae (nuntius apostolicus de latere) miał r. 1693 1695 czynny udział w sprawie biskupa wileńskiego Brzostowskiego z Kaz. IIa Sapiehą hetmanem lit. Auditor generalis tego nuncyusza był Franciscus Ben[e]dictus.

1690 1696. Stachowicz Damian pijar wydał: Orationes odae et elegiae in laudem Andreae Sanctacrucii Archiepiscopi Seleuciae, nuntii apostolici ad regem remque publicam polonam in annuo indigetis illius recursu per studiosam rhetorices juventutem recitatae. Varsav. 1690 fol. (1690–1696) był potem nuncyuszem w Wiedniu

Sapiehę protegowała szlachta. Jabłonowski stan. 1694 pisał za nim do papieża [illegible] Połocki i [illegible]

Santacroce (za niego kapucynów klasztor w Warszawie zbudowano) Andreas rzymianin urodz. 1656 został kardynał. 1699 + 1712.

II papież 1694 chwalił Brzostowskiego iż Sapiehę exkomunikował lecz gdy się Sapieha Benedykt podskarbi lit. udał do papieża papież kazał nuncyuszowi [illegible] klątwę z Sapiehy Korrespondencyja X. Vota i kardynała Radziejowskiego z kardynałem (Karolem Barberini protektorem polskim (1694–1699) w Mscr. w bibliotece Barberinich w Rzymie. Karol Barberini Rzymianin ur. 1630 został Kardynałem 1653 umarł 1704 jako protektor Polski. r. 1696 był protektorem był Augusta III protekt. 1697.

Bokum ab Alten herbu Łopnyca Jan Kazimierz kanonik gnieźnieński i warszawski do Innocentego XI po śmierci Jana III, był na dworze austr. weneckim, florenckim, parmy, modeny, mantuy w tym względzie (później był bisk. przemyski)

(De Via Potanne)
1696 Joannes Antonius Davia Archiepiscopus Thebarum (rodem z Bologni był przód nuncyuszem w Bruxelli i w Koloni r. 1696 przybył do Polsk.) na cześć jego wydał Wacław Rogala Zawadzki pijar: Panegyris gratulatoria natalitiorum Joanni Antonio de Via Archiepiscopo Thebarum, ad regem et regnum Poloniae nuntio Apostolico. Varsaviae 1696 fol. w jego trybunale toczyła się sprawa o exkomunikacyję rzuconą przez Konstantyna Brzostowskiego bisk. Wil. na Kazimierza Sapiehę wojew. wileńsk. hetm. w. lit. żądał aby hetman szkody duchowne wynagrodził. był podczas śmierci Jana III w Polsce. R. 1697 mówił za Fryderykiem Augustem elektorem saskim aby na Królestwo był obrany.

R. 1697 podczas bezkrólewia oddawał nuncyusz brewe papieskie w senacie w którem papież błogosławi elekcyję Polaków i obiecuje przyznać Królowi przyszłemu inwestyturę opactw o którą długie nieporozumienia z papieżem zachodziły. Legat nuncyusz ten był De Via (Kardynałem) miał w senacie miejsce między arcybiskupem gnieźnieńskim a lwowskim. (Załuski II p. 344) d. 20 Czerwca.

1697 wysłany (d. 29 Septembra z Krakowa do Rzymu jako poseł od nowo obranego Króla Jerzy Dziedusz[yc]ki z obedyencyą z wiadomością [illegible] wstąpienia na tron (Załuski II p. 483.

(1696–1700) był za Augusta II w Polsce jeszcze był rodem z (Bologni w r. 1640 wyjechawszy z Polski został nuncyuszem w Wiedniu i (Kardynałem został 1712 + w Rzymie 1726) jego ~~nuncyusz~~ auditor x. Baglioni z Wenecyi.

Davia r. 1696 od Innocentego XII wysłany do Polski wyjechał z Polski na nuncyaturę do Wiednia r. 1700 + 1740 w Rzymie jako Kardynał

biskup maceraty i Tolentynu.

Paulucius (Paolucci de Forli)

1698 Fabricius episcopus [Ferrariensis nuncyusz extraordin. od Innocentego XII przywiózł Augustowi II winszowanie szczęśliwego wstąpienia na tron polski (Zał. II 521) i aby unikał bo się papież obawiał by Król lutrem nie został

[Maceratensis, Tolentinus, Fermanus, antistes ~~wprzód był nunc~~ Ferrariensis wprzód był nuncyuszem w Kolonii r. 1698 przybył do Polski jako nuntius extraordin. Fabritius Paolucci rodem z Forli ur. 1651 został kardyn. 1698 + 1726.

Spada.

1697 Horatius Filippus Spada archiepiscopus thebanus Lucensis nuntius cum rege Augusto II in Castris; r. 1704 był w Częstochowie i z Królem w obozie przeciw Szwedom

Horatius Filippus Spada z Lukki urodz. 1659 został kardynałem 1706 + 1724 w Rzymie był wprzód nuncyuszem w Kolonii, Bruxelli w Wiedniu skąd poszedł do Polski (+ 1714 w Rzymie ?)

1698 Paulutius episcopus Ferrariensis (nuntius extraordinarius in Polonia w Warszawie (Zał. II 553) dla pogodzenia poważnionych umysłów polskich) w Kwietniu był. Dawał Królowi wybierającemu się na wojnę turecką benedykcyę 1698 zwał on się Franciscus Paulucci. R. 1699 otrzymał biret kardynalski. Był ponoś legatem. bo Załuski (II p. 726) wspomina że 1699 Davia w Polsce był jeszcze nuncyuszem. (i II p. 740) był r. 1698 w Polsce Davia za jego pośrednictwem r. 1698 kardynał Radziejowski uznał Augusta II za Króla.

1699 Davia nuncyusz apostolski z Królem Augustem II udał się do Saxonii z Drezna r. 1700 wyjechał Davia do Wiednia [od XII 1699 – 1708)

Arcelli i Alexander Salaroli +1738 (obydwa zakonu teatynów bawili w Warszawie w sprawach Króla hiszpańskiego. Po śmierci Augusta II wiele intryg w Polsce robili przeciw Augustowi III za co ich August III z Polski r. 1734 wydalił z Warszawy bo niechcieli Augusta III w modlitwach uznawać za Króla. Salaroli był powiernikiem de Stryńskiego. R. 1702 był rezydentem Królewskim w Rzymie teatyn Alexander Sallarolli teologus król. z Bononii; r. 1703 d. 30 Czerwca mianował w Lublinie Król tegoż Alexandra i jego 2 braci Pawła i Karola Sallarolli i ich potomków margrabiami nadając im w herbie orła białego (Załuski III p. 501) był rezydentem 1705. 1706 R. 1703 był rezydentem Króla polsk. i sask. w Rzymie hrabia Laniaschi ablegatus regius Romae (zwał się Piotr Robert Taparel hrabia Lagnasco przez kilka lat (+ w Szląsku d. 2 Maja 1732)

Pigniatelli

1701 Franciscus archiepiscopus Tarentinus nuntius od Klemensa XI miał zlecenie do kardynała Radziejowskiego i do Króla polskiego aby nie przyznali tytułu Króla nowego fryderyka pruskiego (Zał III p 68) był 1702 (1700 – 1704)

Franciscus Pignatelli urodz. 1652; mianowany arcybiskupem Tarentu w r. 1700 poszedł jako nuncyusz do Polski od Innocentego XII. Papież Klemens XI mianował go arcybiskupem neapolitańskim i w r. 1703 odwołał go z Polski. Został kardynałem + 5 Grudnia 1734 w neapolu. (1703)

1702 papież za namową Maryi Kazimiry wysłał do Polski dominikana reformata Augustinum Levesi aby Karola XII nakłaniał do pokoju na co nuncyusz Franciszek Pinatelli kryjo patrzył i do odjazdu z Polski owego mnicha zmusił (Załuski III p. 342)

1705 Spada Honorat(?) nuncyjusz został
Króla w Dreznie został Kardynatem 1706 w Polsce. ponim
nuncyjusz Bened. Odeschaldi.

R. 1705 Mikołaj Swięcicki bisk. poznański za to że się
znosił z Szwedami pojmany od Króla, dla ukarania
posłany do Rzymu gdzie go wiózł opat Moren=
da od Nuncyjusza na to przeznaczony.

Piazza arcybiskup Rhodyjski nuncyjusz w Szwajcaryi, w
Kolonii — r. 1706 przyjechał do Polski w októbrze, został
Kardynałem 1712 + w Falenza w którym biskupstwie 1726 audytor
jego Joan. Bapt. Della Meldola.

(Spada ?)
1705 Horatius ~~Philippus~~ archiepiscopus olim Thebarum
episcopus Lucanus apud Augustum regem nuntius
prezniego papież Klemens XI Michała Radziejowskiego
Kardynała Prymasa za to że Leszczyńskiego obrał ze=
sadził bulą swą z urzędu (był ten nuncyjusz Ratiboriae
1 Julii 1705 i mocno sprzeciwiał się obiorowi)
1705 Spada był w ~~Pol~~ge. Drezno

1704–1707 Spada, Piacci

Piazza Julius z Forli ur. 1663 został Kardy=
nałem 1712 + 1726. archiepiscopus Nazarenus
od r. 1709 nuncyjusz w Rzymie
Spada
Vota był komisarzem 1705 od nuncyjusza do rozpoz=
nania sprawy więzionego bisk. Andrzeja Chryzost.
Załuskiego w Drezdnie mianowany.

1706 Piazza nuntius Vratislaviae & Opaviae 1708.

1707 Nuntius polski dla Wojen w Polsce mész=
kał Opaviae in Silesia.

nowego
1708 Wyznaczony za audytora (nuncyjusza Vanni
(nuncyjaturę ową ustanowiono ponoś przy Królu Sta=
nisławie Leszczyńskim)
1725 Kard. Albani protektor. król. pol.

1726 na sejmie wyznaczony jako poseł do Rzymu
Jan Tarło wojewoda lubelski aby utrzymano Króla
przy juspatronatus opactw i aby nuncyjusza tego
odwołano (Vol. leg.)

~~1705~~–~~1712~~ Spinola Nicolaus Archiep. Thebanus
był już 1709. ~~1712 ... ...~~

R. 1712 wrócił do Rzymu. (urod 1659 w Genui) jako
arcybiskup tebański r. 1708 został wysłany do Polski
bawił najpierw przy Leszczyńskim lecz 1710 ~~...~~ pierwszą
audyencyję u Augusta II d. 24 lutego 1710 — wrócił do Rzymu został
Kardynałem + 1735 w Rzymie

1712–1713 Odescalchi Benedictus (R. 1697 Livio Odeschalchi synowiec papieża Innocentego
XI xiążę (Ceri) cerytski, Braciano i Palo margrabia Concofredii, hrabia Montejanu ostatni dziedzic
dóbr w xięstwie mediolańskim starał się o Koronę polską) Wjesieni 1713 powrócił do Włoch
Benedykt Odescalchi arcybiskup medyolański nuncyjusz polski po nim Grimaldi. Hieronim
arcybiskup Edessy przybył 1713 wjesieni

arcybisk. Edessy
1720 Hieronim Grimaldi (nuncyjusz Kar=
dynał legat Benedykta XIII trzymał pierwsze
miejsce na synodzie w Zamościu 1720 zajmując
cym się uporządkowaniem ruskiej unickiej
hierarchii. ~~1720~~ (1714–1721) R. 1717 bawił w Drezdnie

nuncyjusz. Grimaldi został kardynatem 1730.
Grimaldi Hieronim urodz. w Genui 1674 Kle=
mens XI wysłał go r. 1712 do Polski jako Nun=
cyusza i dał mu tytuł arcybiskupa Edessy.
Grimaldi bawił przy Królu w Warszawie i Drezdnie
R. 1720 opuścił nuncyaturę w Polsce na
rozkaz papieża i został nuncyjuszem w Wiedniu.
+ 1733 d. 15 grudnia koło Jesii jako Kardynał.

M. Merenda audyt. generalis nun. ciusz Grimaldi 1718.

(Santini)
1721 / 1724 Santinus Vincentius (Archiepiscopus Trapezuntinus (1722–1728) nuntius Benedicti XIII
(Trebizondy).
nuntius apostolicus in Polonia. Jemu Bernard Sienkiewicz
piar przypisał: Oratio de laudibus S. Thomae Aquinatis. Varsav. 1712. fol.

R. 1738 d. 27 maja wyjechał Paolucci
z Drezdna do Wiednia
został 1743 Kardynałem

1728–1732 Camillus Paulutius Archiepiscopus Iconiensis
Nuntius in Polonia (Ob: Camillus cordium expugnator
pacis nuntius Illustrissimus, Excell. ac. Reverendiss. D.D.
Camillus Paulutius dei et Apostolicae sedis gratia Archiepis
copus Iconiensis Nuntius Apostolicus salutatus a Collegio Varsaviensi Soc. Jes.
per Joannem Kłosowski praepositum starotargensem Typis regiis
Collegii Varsaviensis Soc. J. A. D. 1728) Ob: Adriani Bielatowski Schol. Piar: Panegyris Camillo
Paulutio episcopo iconiensi ad regem et rempublicam Polonam nuntio apostolico in anno natalitiorum
recursu. Varsav. 1729. fol.
(w Wiedniu był nuncyjuszem po Polsce)

R. 1731 d. 2 Kwietnia przybył do Częstocho=
wy wśród zamieszek konfederacyi gdzie
mieszkał przez 21 miesięcy. 1735 był
w Polsce.
później został Kardynałem

(zwał się Martinus Mertiny – Paolucci) przybył do Polski 1732.

(Serbelloni)

1744 Fabritius Serbellenus Patritius Mediolanensis, Utriusque Signaturae referendarius, archiepiscopus Patracensis Benedicti XIV praelatus domesticus in regno Poloniae cum facultate legati de latere Nuntius apostolicus.

~~1746~~ (1738 - 1746) Serbelloni r. 1753 został kardynałem.

Serbelloni arcybiskup z Patrazza przybył 2 listopada 1738 najprzód do Warszawy — r. 1746 pojechał jako nuncyusz do Wiednia.

Na wstępie panowania Augusta III pojechał do Rzymu z obedyencyą Adam Stanisław Grabowski sufragan poznański (później biskup culmensis biskup warmiński) Klemensowi XII.

Po śmierci Augusta ~~II~~ jeździł do Klemensa XII do cesarza Karola VI i do Ludwika XV w poselstwie od stanów Michał Kunicki kanonik krakowski.

Łubieński Kanonik krak wysłany do Rzymu, Neapolu i Wenecyj z wiadomością o śmierci Augusta III a podług innych Orliński starosta sandomir.

1740 ~~Grzegorz~~ (Joannes Maria) de Lascaris legat Benedykta XIV reformował akademią w Zamościu i z innemi ją akademiami porównał.

1751. Albericus de Archinto ablegatus apostolicus in Polonia. (1746 - 1754) przybył do Polski w Auguście 1746 z Kolonii gdzie był nuncyuszem. R. 1751 bawił z Królem w Dreznie i poświęcał nowy kościół katolicki. D. 14 Czerwca 1754 wyjechał z Drezna prez. R. 1756 za prośbą Króla polsk. został kardynatem. ~~1698~~ w Mediolanie był arcybiskupem ~~Nicolaus~~ de Nicea.

Albergo [1739] został arcyb. Nicea

(1754 - 1760) Serra hrabia Arcybiskup mitylenski i legatus a latere, r. 1760 jego audytor generalny Stefanini rodem z Genui. Przybył z Rzymu najprzód d. 14 Czerwca 1754 do Drezna a d. 27 Augusta 1754 z Królem do Warszawy audytorem jego był Stephanini ~~podczas elekcyi 1764 miał ...~~ ~~z ...~~

Vice-Comes Antonius Eugenius nuntius podczas regimu obiorczego po Auguście III oddawał listy Klemensa XIII do stanów i miał mowę drukowaną w J. Dan. Andr. Jaroszki: Excerptum polonicae literaturae huius atque superioris aetatis. Vratislaviae 1766. 8o Vol. II dum pag. 168 - 170.

gdzie został nuncyuszem

Podszczuł on Sołtyka i innych że się 1766 na sejmie żądaniom Dyssydentów o swobodę sprzeciwiali.

Antonius Eugenius Nunt. Apost. in Polonia: Oratio habita in generalibus electionis comitiis III Non. Sept. 1764 fol.

— Ad Stanisl. Augustum et inclytos ordines in regni comitiis congregatos Oratio habita Vars. pridie Idus Novemb. 1766. fol. i przekład polski fol. ~~Kart 4.~~

Antoni Eugeniusz Visconti 1759 obrany nuncyuszem do Polski i arcybiskupem efezyjskim, 1766 pojechał jako Nuncyusz do Wiednia, zostawszy Kardynałem + 1788

Na sejmie elekcyjnym r. 1764 d. 3 Septembris składając breve papieża Klemensa XIII ~~...~~ (pisane z Rzymu d. 2 Junii ... do stanów aby religią katolicką pielęgnowały) miał mowę aby Króla katolika obrano. Nuncyusz Visconti na którą odpowiedział prymas Sosnowski marszałek izby poselskiej. Mowa ta drukowana znajduje się w: Dyaryusz Sejmu electionis 1764. Warszawa w druk. Soc. Jes. fol. Visconti d. 11 Czerwca 1760 przybył do Krakowa, a d. 18 Czerwca do Warszawy gdzie miał audyencyą u Króla a przeszły nuncyusz Serra pożegnanie.

1767 Antoni Eugeniusz Visconti arcybiskup efezeński po 8letniej nuncyaturze (przybył do Polski 1759. będąc w Polsce 1760 został arcybisk. efezyjskim) w Warszawie odjechał r. 1767 do Wiednia, jest jego w druku: Antonii Eugenii Vicecomitis archiepiscopi ephesini sanctae apostolicae sedis legati ad serenissimum et potentissimum regem Stanislaum Augustum et inclytos ordines in regni comitiis solemniter congregatos Oratio habita Varsavie Pridie Idus Novembris Anno 1766. fol. kart 4 (napomina Polaków aby przy religij katolickiej zostawali.) Vicecomes 1760 - 1767 — + w Rzymie 1788

1767. Durini Angelus Maria ex comitibus Modoetiae patritius Mediolanensis, archiepiscopus Ancyranus in regno Poloniae nuntius apostolicus przybył po Viscontym. (1768 - 1772) — Sekretarzem legacyi był Alexander de Sanctis 1768 — Durini ogłaszał w Warszawie wstąpienie na tron Klemensa XIV. 1769. —

Comes Archiepiscopus Berytensis

1772 **Garampi** Josephus kardynał bawił trzy lata jako nuncyjusz na dworze polskim r. 1776 odjechał do Wiednia jako nuncyjusz
1772
1772 Zmarły kardynał Kaleppi był w przod audytorem nuncyjatury w Warszawie: w Wiedniu u kardynała Garampi (Ob: Memorie intorno alla vita del Card. Caleppi scrita dal Commendatore C. L. de Rossi. Roma 1843) (1772-1776) był nunciusem w Wiedniu)

Będąc naczelnikiem archiwum watykańskiego ułożył alfabetycznym sposobem Inwentarz rzeczy polskich zwłaszcza kościelnych w archiwum watykańskiem Index rerum praecipue ecclesiasticarum regni Poloniae et M. D. Lithuaniae nec non provinciarum adjacentium quem Jacobus Garampius archiepiscopus Barytensis et episcopus Montis-Falisci et Corneti dum in eodem regno Apostolicae Sedis munere fungeretur, horis succesivis ex tabulariis pontificiis almae urbis et Nunciaturae polonicae atque ex pluribus scriptoribus excerpsit collegit alphabetico ordine duobus voluminibus digessit, atque usui suorum in officio successorum dedicavit A. D. 1776 sedente S^mo D. N. Pio VI P. M. Pontificatus sui A. II. Dwa grube tomy in fol. T. I str. 1161. T. II str. 1162-2193 jeden exemplarz jest w archiwum watykańskiem drugi zostawił w nuncyaturze polskiej: Garampi pisał to dzieło w 1772 r. Archetti miał r. 1777 w swej kancelaryi audytora Franciszka Guglielmi J. U. D. generalny audytor: sędzia nuncyatury apostolskiej, sekretarzem kancellaryi był Piotr Jastrzemski a wicesekretarzem Dzieszkowski Józef byli 1782

R. 1783 Pius VI wysłał Archettego z Warszawy do Petersburga, zastępcą nuncyusza był w tedy Szembek koadjutor płocki; prądz Sielunski, R. 1782-1783 Formigeria i Szembek pełnili nuncyjaturę 1784 Szembek sam.

1784 Jan Jędrzej margrabia **Archetti** arcybiskup Chalcedoński nuncyjusz papieski przy
1783 był r. 1776 po Garampim do Warszawy R. 1784 otrzymał w Grodnie w październiku biret kardynalski i pojechawszy do Petersburga (1776-1781) r. 1784 wrócił do Rzymu. z prerogatywą Legati a latere.

1784. Krzysztof Hilary z Słupowa **Szembek** kawaler orderu orła białego i S. Stanisława, koadjutor biskupstwa płockiego po wyjeździe Archettego blisko 3 lat sprawował urząd nuncyusza papieskiego w Polsce. R. 1785 został biskupem płockim (+ 1797) po wyjeździe Archettego 1784 do Petersburga został nuncyuszem delegowanym apostolskim jego audytorem Onufry Szembek kanonik krakow.

R. 1791 d. 30 Czerwca na prywatnej audyencyi oddawał Nuncyusz Saluzzo
królowi list Piusa VI papieża pisany w Rzymie 8 Czerwca 1791
w którem gratuluje i błogosławi Konstytucyą 3go Maja i zachęcia
do utrzymania religii rzymsko-katol.

F wyjechał w Marcu 1794 z Warszawy
audytorem u niego był Kanonik Romani
a r. 1793. (1792 audytor Marek Ant. Moscardini
defens. caus. matrim. Mich. Wierzejski kanonik
infl. prob. wolski; a pisarz: Joz. Czerwski.
R. 1794 audytor Kanonik Romani.

1784 Ferdynand (Maria) Saluzzo z Książąt (ersk.) Corigliano arcybiskup Kartagiński r.
1784 d. 13 listopada jako nuncyusz
przybył z synowcem swym do Warsza:
wy na miejsce nuncyusza Archetti.
(1784-1793.) Saluzzius. F

d. 7 Marca 1793 był w Warszawie Ferdynand
arcybiskup Kartagiński nuncyuszem był 25
Czerwca 1793 w Grodnie na Sejmie

1794-1795 (Laurent.) Litta (Kardynał później został) arcy:
biskup Tebański nuncyusz przyjechał do Warszawy
24 Marca 1794.
.... Scott. F nuncyusz (?)

F Litta wyprosił u Kościuszki d. 13 Września 1794
iż biskupowi Chełmsko-lubelskiemu który za zdra:
dę kraju przez należenie do Konfederacyi Targowickiej
miał być powieszony zmieniono karę na więz:
ne więzienie.

d. 6 Kwietnia 1794 Litta miał pierwszą audyencyą u Króla
w Warszawie, i prezentował go dawny nuncyusz Saluzzo.

1791 Kardynał (Tomasz) Antici minister Króla polsk. w Rzymie

Protektorowie polscy.

z Urbino urodz. 1682

Albani Hanibal (Kardynał protektor Polski wiel-
ki przyjaciel i stronnik Augusta III. Gdy się szlachta
polska magnaci i biskupi na sejmie konwokacyjnym zobo:
wiązali przysięgą na stronę Stanisława Leszczyńs-
kiego, kardynał Albani r. 1734 wydał pismo
(sporządzone pod jego dyrekcyją przez kilku teo=
logów) w którym dowodził iż przysięga ta była
nieważna i nieobowiązująca (albowiem wielu z
szlachty polskiej niechcieli sprzyjać Augustowi
III tłomacząc się iż są zobowiązani przysięgą
Przez podstępy zrobił to Albani iż papież Kle=
mens XII pismo owe potwierdził r. 1734. Jed:
nakże Francya obstająca za Leszczyńskim zagro-
ziła papieżowi, który obawiając się przez osob-
ne breve odwołał swe potwierdzenie pismo
Albaniego potępił i na niego mocno się zgnie=
wał.

Albani bawił w młodości r. 1710 w
Dreznie i zastępował legata winszując
Augustowi II w imieniu papieża szczęśli:
wego osiągnienia korony polskiej nazad.
R. 1712 mianowany kardynałem i protek:
torem Polski. + 1751

Ottoboni kardynał r. 1737 w Rzymie przyjął
na siebie protekcyją Lotaryngii i Króla Stanisława
Leszczyńskiego

Ottoboni ułagodził dwór francuski który
odgrażał się papieżowi za to iż Augusta III po
twierdził oraz iż r. 1736 na instancyją Au:
gusta III dano biskupstwo chełmińskie Gra:
bowskiemu a nie opatowi Załuskiemu które
go poseł francuski protegował – oraz iż z
kościoła polskiego w Rzymie zdjęto herb
Leszczyńskiego a zawieszono herb Augusta III

1738 P. Labescho od kilku lat bawi jako minis=
ter Polski w Rzymie. (moje Lagnasco)

1739 Opat Manciforte przywiózł biret
kardynalski dla Lipskiego

1749 Annibal Albani protektor Król. pol. kardynał

1753 przyszło między szlachtą a xiężmi do
zatargów w Polsce o dziesięciny, bo w Kra:
kowskiem, mazowieckiem i płockiem konsys:
torze zakazały odbierać dziesięcinę w pie=
niądzach tylko żądały w naturze jak w daw:
nych erekcyach – Szlachta chciała strzaść jarz=
mo duchownych i chciała usunąć Nuncyusza
lecz papież z Rzymu d. 2 Maja 1753 pisał breve
do xięży aby się w zgodzie trzymali z szlachtą
nuncyuszem był Albericus de Archinto.

1753 Król chciał promowować na kardynal=
stwo nuncyusza Archinto – i pisał w tym
celu do Kardynała Alexandra Alba=
ni protektora polskiego przez hrabie=
go Accorambini rezydenta sasko
polskiego w Rzymie – gdy papież zaś
chciał nadać wakujące kardynalstwo
nuncyuszowi turyńskiemu merlini – król polski
odgrażał się nie trzymać więcej u siebie
nuncyusza to zmusiło papieża do tego
iż na ~~nowania na~~ kardynalstwo ani polskiego nun-
cyusza ~~[illegible]~~ ani turyńskiego nie miano=
wał

Ziemowit był Chrześcianinem na biesiadzie u Swiętopełka morawskiego z Chrześcianami zasiadał u stołu (Dwaj Kniaz: cudzoziemcy-aniołowie - na postrzyżynach Ziemowita u Piasta byli missionarze) - Po rozbiciu rzeszy morawskiej pochrzczeni sławianie rozbiegli się po Chrobacyi i Lechii.

960 Dombrowka księżniczka czeska wdowa rozszerza chrześciaństwo w Polsce

968 Mieczysław Jordana na biskupstwo poznańskie wynosi a Otto 970 poddaje go pod biskupa magdeburskiego (bo Mieczysław był uważany jako lennik cesarz.)

S. Wojciech (Lidini, Drinwin, Ilwa Zalbau

1000 Otto II wynosi Gniezno na arcybiskupstwo mianuje Radyma brata S. Wojciecha arcybiskupem i poddaje mu biskupow Reinberna kolbergskiego, Poppona krakowskiego, Jana wrocław. wyjąwszy Ungera poznańskiego Ditm. IV. p. 206. 357. Unger został podległym arcybiskupowi magdeburskiemu. Tagionowi; Otto II władzę nad duchowieństwem polskim co do duchownych godności zlał na Bolesława chrobr. co papież Sylwester potwierdził przywilejem (Mart. Gallus I. 6.) t. j. zarządzenie rzeczami duchownemi zupełnie wypadło z podwładztwa cesarskiej

1001 Podług podania w legiendzie z XII wieku o S. Stefanie Mieczysław ~~997~~ I wysłał r. 1001 Lamberta biskupa krakow. do Leona VIII papieża starając się o koronę (Leży tu jest mylka bo Leon VIII papieżował 965 tylko 4 miesiące a Mieczysław + 992 w Krakowie załozone biskupstwo r. 1000 a Lambert 1059 był biskupem krak)

około
r. 996 Dagon (Mieczysław) z żoną Ote (Oda) i synami
Misika (Mieczysław) i Lambertem (Bolesła=
wem lub Świętopełkiem) państwo swe z miastem
Gnieznem ~~w darz~~ (Schinesghe) w darze
S. Piotrowi przynieśli (Muratori Antiq. Ita=
liae medii aevi T. V. p. 831) Z tego widać
że Bolesław chrobry Lamberta biskupa wy=
stał do Rzymu z Obedyencyją (Lelewel) i że Mieczysław
Gniezno z przyległemi ziemiami oddał w opiekę Jana XV.

1004 Osiadło w Polsce 7 pustelników (Kamedułów)
do nich się Bolesław chrobry udaje i prosi aby
✗ odnieśli dary papieżowi z prośbą tej o koronę
polską.

31

Około 996 Mieczysław I oddaje w opiekę posiadłości swe Janowi XV papieżowi

Polacy płacą daninę papieżom od zaprowadzenia wiary chrześciańskiej (świętopietrze?) (Ditmar Chronic p. 397)

999 Bolesław Chrobry wysyła Lamperta bisk. Krak. do Sylwestra II z obediencią i prośbą o nadanie tytułu Królewskiego, którego gdy nie otrzymał r. 1000 uzyskał przyznanie tytułu Królewskiego od cesarza Ottona III (Narusz. II str. 80)

1004 Bolesław wysyła do Rzymu z prośbą o uznanie tytułu Królewskiego: z obietnicą płacenia świętopietrze, i cesarz
✗ Henryk II pojmać kazał w drodze tego posła do Jana XIX (Narusz. II str. 278)

1079. Według legendy wyklął Grzegorz VII Bolesława Śmiałego za zabicie S. Stanisława wszelakoż dotąd żadnego historycznego śladu o tem wyklęciu nie ma

r. 965. Mieczysław książe polski przyjąwszy wiarę chrześciańską wysyła posły do papieża z prośbą o kapłanów dla urządzenia hierarchii. Papież Jan XIII wysłał do Polski r. 966 Egidiusza biskupa tuskulańskiego jako legata (Aegidius cardinalis episcopus ~~[illegible]~~ tusculanus Joannis XIII papae nuntius a latere) aby biskupstwa w Polsce urządził (więc już chrześciaństwo dawniej zaprowadzono) i księży posprowadzał. Biskup ten ~~[illegible]~~ wyniosł biskupstwo gnieznieńskie do rzędu metropolii r. 966 (Skarga Roczne dzieje – Cromer – Długosz II 96) Jest to pierwszy ślad legacyj do Polski

ten Egidiusz był w Polsce dopiero r. 1123.

Lubo prywileje dowodzą iż w Polsce r. 1074 dopiero pierwszy był arcybiskup (Skarga)

997 Bonifacyusz nawraca Ruś gdzie zamordowany 1008.

1008 Bruno nawraca w Prusach, Polsce i Rusi.

1045 pierwszy ślad oddawanego w Polsce świętopietrza (Skarga)

1075. Papież Grzegorz VII posyła legata do Polski który urządził hierarchię i metropoliją polską (Skarga)

1079 Stanisław biskup krak, podußczony przez Grzegorza VII i Czechów ma spory o górnowładztwo kościelne z Bolesławem śmiałym, za co go tenże zabija. Papież exkomunikuje króla. Dziwna iż Regesta Grzegorza VII dość kompletne które nam się przechowały nic nie wspominają o tem wy: wet list Grzegorza VII z r. 1075 do Bolesława Śmiałego — Klęcin - nam by się zdało że Bolesław raczej w skutek buntu w kraju tron opuścił.

Władysław Herman posyła do Grzegorza VII Lamberta bisk. krak. z prośbą o zniesienie interdyktu za zabicie S. Stanisława. (Umarł ten Lambert 1101)

1148 papież Eugeniusz III posyła do Polski legata kardynała Gwidona aby zniósł klątwę rzuconą (na Władysława II księcia pol. wygnanego) przez Jakóba arcybisk. gnieźnień. aby pogodził naród z księciem i reformę kościelną wprowadził. Ten wrócił nic nie skórawszy.

1413. na soborze w Konstancyi było 2 papieży 5 patriarchów 36 kardynałów 47 arcybiskupow 83 biskupów 500 proboszczy, 24 audytorow, posłowie 37 akademii, 217 D^rów teologii, 361 D^rów prawa, 171 D^rów medycyny, 1400 magistrów artium, księży i uczniow 5300, kobiét publicznych przeszło 700 w ogole było duchownych 25836 z ludem

1466 Rudolphus episcopus Laventinus przybywa do Krakowa jako Internuntius apostolicus cum collegis Gabriele Veronensi Minorita sacro fidei censore et Petro Ercleo decano aequensi cubiculario pontificio aby namowić Kazmierza by zagarnął panowanie Czech z rąk heretyckich Jerzego Podiebrackiego i pod tą kondycyją papież chciał tylko pokój z Krzyżakami i Polska potwierdzić jeżeli Kazmierz zerwie przymierze z Jerzym, Król się wymówił i niechciał tamać przymierza ani też bulli exkomunikacyjnej na Jerzego w swym kraju ogłaszać nie pozwolił. Raynaldus T. XIX p. 186

~~1490~~ 89 Innocentius VIII między innemi posyła też Angelum Hortanum episcopum et internuntium apostolicum do Czech, Węgier, niemiec, Polski dla namowy do wojny z Turcyją Raynaldus T. XIX p. 389 a gdy w Rzymie uchwalono aby Włosi Hiszpanie Francuzi Anglicy morzem a niemcy Czesi, Polacy, Węgrzy lądem Turków wojowali posłał papież przeto do Krola polskiego i węgierskiego Regimum S. Cyriaci Cardinalem jako posła aby tę uchwałę ogłosił do wojny tureckiej zagrzewał. Bzovius Annales Tom XVIII. p. 315.

1500 Papież przez Internuncyusza apostolskiego Gaspare Calliensi episcopo namawia Jana Alberta do krucyaty przeciw Turkom, ogłasza w kraju odpust jubileusz na to przy którym 30000 dukat. zebrana.

33

List św. Brunona (Bonifacego) arcybisk. i mnich zabity na granicy Litwy i Rusi d. 14 lutego 1008. bawił na dworze Bolesława chrob. i Włodzimierza Wielk. – wyrzuca cesarzowi Henrykowi II iż wojuje Bolesława zaciągnąwszy Lutykow 1005 na Polskę pogan.

Sigism. Augustus Varsavia d. 7 Martii 1570.
ordynaÿa względem karności akademików.
długa

Stephanus Bathor. Cracovia d. 27 Octob 1578
ordynaÿa karności akademików.
(Myszkowski signat. manus. f. 20 K. 2 1/2 Γ

Sigism. Aug. Torunii in vigilia S. Jacobi 1520
de Lutheranis Lipski decas quaest.

34

Ruś halicka najprzód krzciła się r. 872 za patryarchy Konstantynopol. Jgnacego sw. i papieża Mikołaja I i Adriana II — drugi raz r. 980 Ruś Kijowska krzciła się za patryarchy Mikołaja Chryzoberga — R. 1411 metropolita ruski Hrehory Cemiwlak od litewsk. xiążęcia Witolda posyłany do Rzymu — R. 1439 na synodzie florenckim Jzydor metropolita przyjął uniją — R. 1442 Pius II papież Hrehorego Jhumena Konstantynopol. poświęcił na metropoliją ruską — R. 1476 Misael metropolita Kijow. pisał do Syxta IV który to list podpisał ~~Misael~~ Makary (co w r. 1490 został metropolita Kijowsk.) archimandryta wileński na [illegible] soborze z Jona archimandrytą peczarskim wraz z wieloma panami ruskiemi

Józef Sołtan metropolita kijowski będąc władyką smoleńskim już był unitą i wraz z Bernardynami namawiał Helenę żonę Królewicza Alexandra do unij

Smotrzycki Paraenesis pag. 46.

1

R. 934 Olga małżonka xięcia ruskiego po śmierci męża ochrzczona od patryarchy Konst. Teofilakta w Carogrodzie (Zonaras)

R. 990 Włodzimierz xiąże ochrzcił się za patriarchy Konst. Mikołaja Chryzoberga (a podług Łatenkonu za patriarchy Sergiusza)

R. 1176 Alexander III papież pisze list do metropolity Kijow. Joana.

R. 1414 w Nowogrodku litewskim zrzucono ruskiego metropolitę Fhotiusza a postanowiona Hryhoryja Cemiwłaka Bułgaryna unitę – jeździł on od Witołda do Rzymu – Ruś obrała sobie antimetropolitę Harasima którego Witold w Witebsku jako burzyciela spokoju spalić kazał

R. 1437 na miejsce Cemiwłaka obrany Izydor Bułgaryn czyli Konstantynopolczyk metropolita ten na synodzie florentskim podpisał unią 1439. lecz w Rzymie przed Mikołajem V złożył metropolią – papież obrał Hrehoria Greczyna na metropolitę, poświęcił go w Rzymie i na Ruś z listem do króla polsk. wysłał w r. 1442 Ruś w Moskwie obrała antimetropolitę Jonę schizmatyka Od tego czasu powstały 2 metropolie moskiewska schizmatycka i kijowska unicka

Pozostałe byli już metropolii kijowskiej dyzunici aż do Rahozy (Teod. Skuminowicz: Przyczyny pogrzenia dizunii - Wilno 1643. 4o)

Reinbernus biskup Cholbergiensis ecclesiae z córką Boles:
ława Chrobrego która zaślubioną została (Świętopełkowi) Księciu ruskiemu
synowi św. Włodzimierza – jedzie na Ruś

Ditmar Libr IV

S. Bruno zwany także Bonifacym apostołuje na Rusi pomię:
dzy r. 999–1003.

Grzegorz VII papież pisze z Rzymu XV Kalend. Majis 1075
do Dymitra Księcia ruskiego (Izasława) donosząc mu
iż syn jego był w Rzymie z obedyjencyją i posyła
do niego Legatów

Baronius ad an. 1075 Nr. XXVII

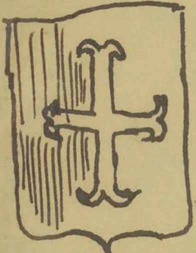
Dissertatio de origine christianae religionis in
Russia. Romae 1826. Typis Josephi Salviucci.
8o. st. 154. K. 2. (Jeniss Ac)

autor dowodzi iż Ruscy Książęta aż do
końca jedenastego wieku zostawali w
związkach z Rzymem.

1327 P. de Alverna Nuntius apostolicus in Partibus Poloniae Collector Denarii S. Petri.

1025 Bolesław Chrobry wedle Dytmara Lib VI płaci do Rzymu promissum censum płaconoto in signum obedientiae

Władysław xiążę Szląski arcybiskup Salcburski
1265 – 1270 czuwał nad poprawą dyscypliny
Kościelnej r. 1267 odbył wizytę w obszernej swej
archidyecezyi. R. 1268 od xcia Ulryka von
Kärnthen otrzymał jako wynagrodzenie za
poczynione przez jego brata Filipa arcybiskup-
stwu szkody miasta i zamki St. Veit,
Klagenfurt. St. Georg. R. 1270 wyjechał
do Szląska dla objęcia spuścizny aby ją daro-
wać arcybiskupstwu; Krewni tajnie go
otruli wskutek czego wróciwszy do Salcburga
† 28 Kwiet. 1270.

Wappen: Silbernes Krukenkreuz im rothen Felde.

Trient

Alexander 1420-1444 odzyskał
zagrabione dobra biskupstwa i
dokupił państwo Riva
Cesarz Zygmunt 1432 mianował go
swym tajnym radcą a Felix V r.
1440 Kardynałem. R. 1434 był na
synodzie w Bazylei i r. 1435
zawarł pokój między biskupstwem
a Ferdynandem arcyksięciem austr.
i tyrolskim + 1444.

Mateusz z Krakowa bisk. wormijski
za wpływem Kurfirszta moguncki Jan z Nassau
i falcgrafa Ruperta obranego Królem niemieckim
zrobił ugodę z mieszczanami Wormacji a du-
chowieństwem odziesięciny (był biskup. 1405 + 1410)

40

Statuta. 1267 Dankow. 16 Octobr.
Domino Mestwino. Januarius
Frater Guido . . . cesetur.

1270 d. 20 Sept. in synodo Syradiensi
Januarius . . . instrumentum Woly:
misi episc vladislav.

1271 d. 28 Junii Thomas episc posnan
Nicolao episc vrat prosi wykląc
Księcia Bolesława i Baronów
in vigilia SS. Apost Petri et Pauli.
Vratislav. 1271.

Paweł z Przemankowa: Przedziecki
Urkunden zu Lebus

Helzer – Schirmayer

Statuta Fulconis archiepisc

1233. V nonas Julii in Siradia.

Nos Falco. §. Statuimus igitur ut omnia de reverentia sacram .... archidiaconis committimus.

Statuta concil prov. 1245 d. 8 Octobr. in Wratislavia per Jacobum archidiaconum Leodiensem. „ Reverendo patri dalej: Innocentius episc Lugduni XIII Cal. Decemb. §. 1 De censura ecclesiastica veritate. §. 26 De oratione .. Datum apud urbem Veterem VII Nonas Junii.

Statut Janusza z r. 1262. In nomine Domini Nos Janussius .. in "Siradz congregati ... D' zewicze wdowicze recipiatur cetum 1262 in die b. Lamperti

Statuta synodi Vratislav. 1267 in festo Purificat. B. Mar... Januarius.. Fr. Guido s. Laurentii card. -- moderamine concilii generalis.

w Ritter p. ... XI 138 Ritter pomiem

Stenzel Ritter n. 196.

Badoerius Fridericus legatus Venetus ad Carolum V imper

Gentilis Cardinalis tit S. Martini de Montibus leg. apost. in Ungar. 1308. 1309.

Filippus Firmanus episcopus legat papieża 1279 w Węgrzech propter reformationem cleri.

Cardella Memorie de' Cardinali della S. R. E. Roma 1794 fol

Blume: Iter italicum.

O Cyryllu i Methodzie ciekawe: Ernst Dümmler: Über die südöstlichen Marken des fränkischen Reiches unter den Karolingern. (Archiv der kais. Akademie der Wissenschaften Wien 1853. X Bd. st. 68.

Garampi Józef ur. w Rimini 1725 ~~r~~ prefekt archiwum ~~sta~~ papieskiego od r. 1751; a od r. 1761 nuncyusz ~~i~~ + 1792 jako kardynał biskup de Monte Fiascone. Żywot jego napisany przez M. Jeron. Amati znajduje się w I tomie dzieła: Bibliotheca Josephi Garampi które M. Mariano de Romanis 1796. 8º w ~~[illegible]~~ VII tomach wydał.

Theiner: Geschichte des Pontifikates Klemens XIV

42

106.

Świętopietrze

cap IX

Chronicon Aulae regiae z 1320
Łokietek otrzymawszy od papieża
koronę królewską zaczął porządnie
płacić świętopietrze które longo tempore
denegatum fuit de facto non de
jure – książęta szląscy ponieważ
się wzbraniali płacić zostają
dotąd w interdykcie

Sine

1356.

Kazmierz III. król polski żonę swą Adelajdę córkę Henryka landgraffa Hassyi osadził na zamku żarnowieckim i niechciał z nią żyć natomiast siedział z nałożnicą Czeszką Rokiczaną z którą mu nawet (podług Długosza) Jan tajemny ślub dał. Skarzyła się o to Adelajda do papieża Innocentego VI ten naznaczył komissarzem do rozpoznania sprawy kardynała Aegidiusza Aiscellinus francuza (poźniej biskupa tuskulańskiego) ~~Reg~~ Komissarz rozkazał królowi rozejść się z nałożnicą pod karą wyklęcia. – Śmierć Adelajdy którą ojciec r. 1356 z Polski nazad wywiózł umorzyła tę sprawę.

O tem procesie i komissyi niewspominają pisarze polscy tylko Georg. Josephus ab Eggs: Supplementum novum purpurae doctae Augustae Vindelicorum 1729. fol. 127.

1413 na sejmie w Horodle ~~[illegible]~~ d. 2 Octobr. Władysław Jagiełło przyłącza Litewskie Xięstwo do Korony „eo tempore quo almo spiritu inspirante fidei catholicae recepta et cognita claritate coronam regni Poloniae assumpsimus." potwierdza prawa wszystkich kościołów na Litwie, palatina i kasztel. w Wilnie i Trokach stanowi który ma być wyznania rzymsko katolickiego

1424 w Wieluniu die dominica Judica Władysł. Jagiełło nakazuje heretyków łapać i karać - przybyszów z Czech każe inkwizytorom examinować - Polakom z Czech nakazuje wrócić pod karą konfiskaty majątku i zakazuje z Czechami handlować

1438 Szlachta na sejmie w Korczynie w dzień S. Marka robi konfederacyją przeciwko ~~[illegible]~~ tym coby naukę heretyków chcieli zaprowadzić

1525 Varsaviae feria 5a ante Dominicam Oculi Janusz xiążę Mazowiecki z szlachtą i duchowieństwem na sejmie aby nikt nie ważył się wyznawać i protegować naukę Lutra pod karą śmierci, (ex metrica) w Mazowszu.

1573 Jakób Uchański arcyb. gniezn. protestuje w grodzie warszawskim w imieniu duchowieństwa przeciwko konfederacyi warszawskiej dyssydentów pod kamieniem zawartej

45

Ulrich Reichtaler

Concilium so zu Constenz ist gehalden worden 1414.

Augsburg (Ant. Sorg) 1483. fol.

44 drzewor. i 1156 herbów, kart 247

– 2ª ed. Augsburg (Steiner) 1536. f.

– 3ª ed. Frankf. a. M. 1575 fol.

…ski

…inała

Korzeniowskiego

1851

woluminów 2

Uniwersytetu, zwrócę je w ty-
rąc odpowiedzialność za uszko-

6go List. 1883

…a 8 ~~Piętro~~ Parter

Nazwisko

…Bobowski

Regesta Constantiensis Concilii.

(ex opere: Rerum Concilii Constantiensis Tomus IV Corpus Actorum et Decretorum Magni Constantiensis Concilii a m. Novembri 1414 usque ad mensem Junium 1418 ex antiquissimis manuscriptis in lucem productum ab Hermanno von der Hardt. Francofurti et Lipsiae 1699. fol.

1414.

Sigismundus Caesar anno 1413 mense Novembri in Colloquio Laudensi statuerat in Calendas Novembris Concilium Constantiam esse convocandum.

1414 d. 28 ~~[illegible]~~ Octobr. Johannes Papa XXIII (Balthasar de Cossa) Constantiam ingressus.

" d. 5 Novembr. Concilium solenniter inauguratum.

1415.

1415 d. 9. 10. Januarii. Archiepiscopus Gnesnensis (Nicolaus Traba) cum aliis Episcopis Poloniae advenit. 1415

" d. 11 Januarii. Andreas Lascaris (Gosławicki) episcopus Posnaniensis praeclara oratione ad Caesarem „jus Caesaris in parandam in Concilio pacem" exposuit.

" 12 Jan. Archiepiscopus Kijoviensis ex Russia venit.

" 14 Januar. Andreas Lascaris Oratione ad Johannem Papam XXIII ad cessionem illum hortatur.

" 18 Januar. Episcopi quidam Lithuani comparuere.

" 29. Januar. Pauli Wladimiri et Legatorum Regis Poloniae ad Concilium adventus. Inter Legatos Regis Poloniae

Paulus Wladimiri cum aliis con=
tra Cruciferos Prutenos pro
Rege Poloniae strenue causam
egit in Concilio, demonstrando
editis scriptis, „ob propagan=
dam fidem aut religionem alio=
rum terras aut bona non esse
invadenda." Quod Opusculum
Concilio oblatum, extat in Hardt
Tom III Pars II.

1415 die 6 Aprilis. – In sessione 5ta
Concilii Andreas Lascaris elec=
tus episcopus Posnaniensis de
mandato Concilii pronuntiavit.
Articulos per singulas Natio=
nes prius conclusos, legit et publi=
cavit. In Articulis his declaratum
fuit, quod generale Concilium
ecclesiam Catholicam repraesen=
tans potestatem a Christo imme=
diate habet, cui quilibet etiam
Papa obedire tenetur, et qui obedi=
re contempserit, debite puniatur;
quod quaecunque acta per Johannem
XXIII in laesionem Concilii facta
irrita et inania atque cassa repu=
tentur. Quos Articulos Concilium
uniformiter approbavit. – Idem
Andreas Lascaris legebat Aviso=
menta Concilii de condemnatione
librorum et doctrinae Johannis
Wicleff et de combustione librorum
ejusdem; item quod causa detenti
Johannis Huss demandata est Commi=
sariis Concilii; item quod scribantur
missivae Regibus, Principibus, Univer=
sitatibus studiorum de actis Concilii;
item quod Concilium supplicaret Re=
gi Romanorum de reductione profugi
Joannis XXIII. ex Lauffenberg oppido.

1415 d. 17 Aprilis. – Epistola Constantiensis Concilii ad Wladislaum Poloniae Regem de fatis Concilii, fuga Papae et studio Caesaris pro Concilio. Epistola haec sigillis 4 deputatorum nationis Italicae, Gallicae, Anglicae et Germanicae sigillata, extat in Hardt Tom IV pars IV pag. 131–134 (ex Brovio pag. 452 desumpta).

" d. 5 Maii. – In congregatione deputatorum 4^or^ nationum fuerunt: de Natione Germanica, Johannes (Wallenrodt) archiepiscopus Rigensis, Nicolaus (Trąba) archiepiscopus Gnesnensis, Andreas Lascari electus episcopus Poznaniensis, Jacobus (de Kurdwanow) episcopus Plocensis, Paulus Wladimiri ambassiator Studii Cracoviensis, Joannes Abundi Dr Utr. Jur., Petrus de Damburga Decretor. Dr – de Nobilibus: Rompoldus dux Zaganensis, Johannes de Tholischowe castellanus Calisiensis, Zawissius de Garbow dictus Niger

" " d. 11 Maii. – Causa Wladislai regis Polon. et Prutenorum Ordinis Theutonici (de qua Hardt Tom III. Pars II pag. 6) qua in theologico politicam abiit controversiam; Utrum nomine religionis propagandae,

aliorum regiones bello inva=
dere fas sit – Quod Pruteni affir=
marunt, Poloni pernegabant,
hac die examinari coepta
coram Commissariis constitutis:
Franciscum Cardinalem Floren=
tinum et ex nationibus: ex Angli=
cana Wernardum de Plagina
(Plancha) Decretor. Doct., Johannem
Phocuos Licent. in Legibus; – ex
Gallicana: Johannem de Matis=
cone LL. Doct., Adamum de Ca=
merario Licent. in Utraque Jure;
– ex Germanica Lambertum
de Stipite Decretor. Doct., Conra=
dum Seglauer Decretor. Doct.; –
ex Italica Antonium episcopum
Concordiensem Decretor. Doct., Gas=
parum de Perusio Legum Doct.

1415 d. 14 Maii. – Inter Commis=
sarios ad examinandum testes
contra Joannem XXIII, ex natio=
ne Germanica erat etiam delegatus
Andreas Lascari electus Episcopus
Posnaniensis. – Inter Judices
commisarios ad audiendum omnes
causas ad Synodum per appellatio=
nem devolutas erat ex natione
Germanica Jacobus episcopus Plo=
censis.

" d. 5 Julii. – Polonorum legatus
Paulus Wladimiri de Cracovia pro=
duxit in Congregatione nationis
Germanicae librum suum „De potestate
Papae et Imperatoris respectu infi=
" delium;" ubi demonstravit Jus nulli
" competere nec aliis dari a quopiam
armis fidem Christianam propagandi
posse, (Vide Summam hujus libri apud Hardt
Tom III Pars II pag. 14. et 25.)

Paweł Włodzimierzowicz podał Sobo=
rowi 54 konkluzyj przeciw Krzyżakom,
prosząc o wyrok jurydyczny w tej mierze
Sobór osądził niektóre artykuły z faktycz=
nego postępowania Krzyżaków pruskich,
na niekorzyść tychże, lecz sądu nad jury=
dycznemi konkluzyjami wydać zaniechał
nie chcąc się narazić Kościołowi i papież=
wi.
(Tosti)

1415 d. 6 Julii. – In congregatione praevia sessioni generali exhibuit Paulus Wladimiri aliud breviculum, quo instrumenta conversionis infidelium verbum non ferrum esse definiverat. (Opusculum hoc vide in Hardt Tom III. Pars II pag. 10). Licet regis Poloniae legatus Paulus Wladimiri laudatus erat, quaestio tamen ipsa in sessione publica hac die non fuit determinata.

" " d. 28 Novembr. – Legati Samogitarum recens conversorum Constantiam venere item et novi Legati Poloni

" " d. 29 Novembr. Legati Wladislai regis Poloniae et Lithuaniae Ducis Witholdi offerunt Concilio Constantiensi sequentem epistolam:

Wladislaus rex Poloniae Sacrosanctae Constantiensi Synodo (datum in Leopoli d. 18 m. Octobris 1415): Quamvis circa principium Concilii nostros ambasiatores Nicolaum archiepist. Gneszn. Jacobum episcop. Plocens. et Andream electum episcopum Poznanien. ad Synodum expediverimus: nunc adjungimus recentes ambasiatores nostros videlicet nob. Johannem de Tholischkowo castellanum Calissien., Gregorium alias Gedigolt capitaneum Podoliae et Nicolaum Sepinsky consiliarios nostros. Per venerab. fratrem Theodorum Vicarium ordinis Fratrum Praedicatorum peregrinantium de Constantinopoli scripsimus vobis, quod in dominiis nostris vellemus schismaticos reducere in

gremium Sanctae matris Ecclesiae:
supplicamus quatenus nobis consi:
lium et auxilium ad hoc praebere
velitis. Etiam petimus quatenus
omnes invasores qui nos in ampli=
anda sancta fide catholica impe=
dire consueverunt (Cruciferi Pru:
then.?) compescantur. Acceptis
scriptis vestris de casu deflendo
Regni Hungariae per invasionem
Turcorum, misimus ambasiato=
res nostros ad Christen magnum
Turcum et alios ad Bosnam ad
Harwaii, ut ab turbatione regni
Hungariae resipiscant. Et quam=
vis nonnulli aemuli nostri famam
nostram denigrare non desinunt,
asserentes, quod strages praedicta
Regni Hungariae de nutu nostro
processit: ideo ad relevandum hoc
nos hosce nuntios nostros di=
reximus ad Constantiam. (Tota epis:
tola in Hardt Tom IV Pars VIII pag.
548 — et Bzovius ad annum 1415
fol. 455)
De adventu Legatorum Samo=
gitarum Constantiam die 28 No=
vembr. 1415, qui e Concilio iterum
die 1 Martii 1416 excesserunt,
tractat distincte Theod. a Niem
(Hardt Tom II fol. 422)

1416.

1416 die 4 Febr. erant praesentes
in Concilio Constantiensi: Nico:
laus Archiepisc. Gnesn., Jacobus
episcopus Ploczens. (ambasiator Wladis:
lai et Witholdi), Andreas (Lascari)
electus episcopus Posnanien. ambasiator
Wladislai et Witholdi, Paulus Wladimiri
Decretor. Dr. ambasiator Regis Poloniae

Paulus Wlodimiri legatus Universitatis Cracov., Andreas cantor Lubucensis nomine episcopi Lubucensis, Stephanus Palez nomine episcopi Luthomislensis et Universitatis stud. Pragens., Magister Paulus de Praga (Żydek 3) procurator episcopi Luthomislensis

1416 d. 9 Febr. – Congregatio publica pro ulteriori conversione gentilium per Samogitarum legatos proposita et commendata, ut refert Dahlerius. Ad Legatorum Lithuanorum desiderium Johannes Raguxinus Cardinalis operam suam sponte obtulit. Huic juncti in pio negotio collegae duo Suffraganei, tres doctores ordinis Mendicantium.

1416 d. 13 Febr. – Legati Polonorum Nicolaus archiep. Gnesn. Jacobus episc. Plocens., Andreas electus episc. Posnan. et caeteri Ambasiatores regis Wladislai et Witholdi, in congregatione publica in templo Cathedrali proposuerunt querelam contra Magistrum generalem et totum Ordinem S. Mariae Teutonicorum, per os d. Augustini de Lisis advocati consistorialis et d. Petri de Cracovia. Quibus propositis nihil fuit responsum nec proposita Notariis Concilii tradita fuerunt.

" d. 23 Febr. Justinus de Juvenacio Advocatus pro parte Marianorum Pruthenorum in Congregatione generali multa proposuit contra Wladislaum regem Pol. et Alexandrum Witoldum.

" d. 24 Febr. Ardecinus de Novaria Advocatus Consistorii Apostolici fecit collationem introductivam pro excusatione Magistri generalis et Ordinis S. Mariae

Theutonicorum de impositis per Wladislaum Regem Pol. et Witholdum. Qua finita, Henricus de ~~Lesso~~ (de Colonia) Licentiatus in Decretis Causarum Concilii Procurator, et Caspar Schwenplug legebant nonnulla capitula in causa Ordinis cum Poloniae Regno; sed nihil fuit conclusum.

1416 d. 1 Martii. — Caesar Sigismundus Parisios venit.

" d. 4 Martii. — Nicolaus (Traba) archiep. Gneon. Caesaris in itinere comes, Parisiis a Professoribus nactus feralem librum Johannis a Falkenberg Theologi, de Rege Poloniae cum Polonis interficiendo. Qui famosus liber magnas dein controversias in Concilio movit, ob quem Johannes a Falkenberg Constantiae in carcerem mox conjectus, quamprimum Caesar Constantiam reversus.

", d. 16 Septembris lectae sunt Epistolae.

a) Wladislai Regis Poloniae contra magistrum Ordinis S. Mariae Theutonicorum. Datum in castro nostro Chanzmii (Chanciny ?) d. 2 Augusti 1416 „Si mundalis machinae conditor.".. (apud Hardt Tom IV Pars IX pag. 868) Epistola haec delata est per Petrum de Wolfram Licentiatum in Decretis, Cantorem ecclesiae S. Mariae Visliciensis.

b) Magistri generalis ordinis Theutonicorum Michaelis Kochmeister, dat. in Castro Marienburg d. 10 Julii 1416 „Dum nuper nobis R. P. V. litterae fuissent praesentatae".. (apud Hardt Tom IV Pars IX pag. 872.)

c) Universitatis Cracoviensis, dat. Cracoviae d. 12 Augusti 1416 „Inceptum feliciter opus".. delata per Petrum de Wolfram ex Cod. Univ. Crac. (apud Hardt T. IV P. IX p. 873 et in Cod. dipl. Univ. Crac. T. I.)

1417 d. 27 Januarii. – Caesar Sigismundus ex Hispania, Gallia et Anglia Constantiam reversus in comitatu Nicolai archiepiscopi Gnesnens, qui Concilii jussu comes itineris extiterat, et qui secum attulit famosum libellum Joannis a Falkenberg contra Polonos, quem acceperat a Doctoribus et studiosis Parisiensibus, dum eos Lutetiae ad convivium exceperat.

1417 [redacted]. – d. 10 Februar. Joannes a Falkenberg ob librum famosum contra Polonos, in carcerem conjectus in Concilio.

" " d. 13 Februar. – Quatuor Nationes et Cardinales in Concilio librum Falkenbergii examinantes condemnarunt et decretum condemnationis in publica sessione [redacted] proferendum esse decreverunt. Quod decretum Poloni vehementer urserunt in sessione ultima sub finem Concilii.

" " d. 30 Martii. In Sessione generali XXXI lecta fuit litera Regis Poloniae et Ducis Lithuaniae denuntians Regem cum Duce Litvaniae per 120 leucas Almaniae ad fines Regni pro concludenda pace cum Pruthenis processisse: sed oblatas conditiones Magister Prussiae non acceptavit; ideo ulteriora armis prosequenda sint. Item nuntiavit rex, quod d. 18 Octobris 1416 duo millia nobilium in Regno Samaytarum baptizata fuisse. – Literam hanc missivam legebat in Concilio Petrus de Polonia sive de Lamburga

" " d. 8 Novembris. – Inter custodes Conclavis per Caesarem constitutos erant duo: Sanctius miles et Stanislaus miles, ambasiatores Regis Poloniae.

1417 w Czerwcu deputowani 4 nacyj i Kardynałowie na Soborze skazali Falkenberga na wieczne więzienie a paszkwil jego na spalenie. (Tosti) – Polacy niezadowolnieni tem żądali aby paszkwil Falkenberga na publicznej Sessyi Soboru, lub przez Papieża był skazany; lecz Papież niechciał dalej tykać tej sprawy.

1417 d. 11 Novembr. Electus novus Papa Martinus V (Oddo de Columna natione Romanus, diaconus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum)

1418 d. 19 Februar. – Georgius archiepiscopus Kinionensis (Grzegorz Cemblak metropolita Kijowski ?) ex Alba Russia advenit cum multis Principibus Tartaris et Turcis et cum 19 episcopis Graecae fidei. Quibus legatis caesar Sigismundus cum aliis Principibus et Magnatis obviam processit.

" " d. 20 Februarii. – Poloni protestati sunt contra dilatam publicam censuram scripti famosi Joh. Falkenbergii. Quae causa, injuria Principum et culpa Cardinalium frigidius est tractata.

" " d. 26 Februarii. – Nicolaus (Trąba) archiepiscopus Gnesnensis cum aliis Oratoribus Polonis aegerrime ferentes, librum famosum Johannis a Falkenberg a Martino Papa V novo creato nullo modo condemnari, a Papa ad futurum concilium provocarunt.

" " d. 10 Martii. – Martinus V Papa in Consistorio publico Polonorum appellationem a Papa ad futurum Concilium damnavit, hoc nomine, quod a Papa appellare non licet. Cui decreto papali Joannes Gerson mox obviam ivit peculiari opusculo: Quomodo et an liceat in causis fidei a Summo Pontifice appellare seu ejus judicium declinere.

1418 d. 22 Aprilis. – Sessio generalis ultima (XLV) in templo Cathedrali Constantiensi praesente Papa Martino V et Caesare Sigismundo. – Caspar de Perusio Advocatus Consistorialis nomine astantium ambasiatorum Regis Poloniae et Ducis Witoldi videlicet Calixti, Sancii magistri, Militum, Petri Bolesk et Pauli Ladimiri militum, petiit famosum libellum Falckenbergii tanquam doctrinam haereticam continentem, condemnari antequam ipsum Concilium dissolvi contingat, et in casu quo non, protestatus fuit de gravamine appellando, quam appellationem ipsi ambasiatores intenderent prosequi coram Concilio futuro. Paulus de Ladamiria incepit legere factum commissionis pro condemnatione hujus famosi libelli; sed Papa Martinus V. mandavit sub poena excommunicationis ne plus loquatur. Paulus vero de Ladamiria protestatus est, de denegatione audientiae.

Propositionem hanc de libro Johannis Falckenbergii publice damnando fecerunt Oratores et ambasiatores Regis Poloniae et Ducis Lethuaniae: Nicolaus (Trąba) archiep. Gnesn. Jacobus (de Kurdwanow) episc. Plocens. Petrus Bolestae protonotarius Apost. Sedis, Praepositus Ecclesiae B. Mariae Lacatensis (Lanciciensis?) Gnesnensis dioecesis, Paulus Wladimiri Canon. et Custos eccl. Cracov., Johannes de Tuliszkowo castellanus Calisiensis, Zavissius Niger de Sturbaro (de Garbow)

capitaneus Gursiensis (?), milites; oratores et ambasiatores.

— ~~Protestatio~~ ipsa per Paulum ~~de~~ Wladimiri Decretorum Doctorem nomine Ambasiatorum Regis Poloniae d. 22 Aprilis 1418 in ultima Sessione Concilii facta, (est apud Hardt Tom IV Pars XII pag. 1560.)

1418 d. 17 Maii. – Nicolaus archiepiscopus Gnesnen. cum quinque Episcopis Polonis, aliisque Legatis Polonis, Lithuanis, Russis, Masovitis Constantiae valedixere, octingentis equis cum familiis fuerunt vecti praeter multa plaustra (Dacher)

Hardt Tom VI.

Insignia Ducum et aliorum in Concilio Constantiensi praesentium. (apud Hardt. Tom V. Pars I in Tabulis) ex

Reichenthal Ulrich: Das Concilium-Buch geschehen zu Costentz. Augsburg gedruckt von Anton Sorg 1483. fol. et 1534

Dachers Eberhard von Costentz Ordentliche Beschreibung der grossen Pracht des Costnitzischen Concilii (in mspto Wolfenbüttelensi)

52

1415 kardynał Joannes Dominici de Ragusa z 2 biskupami i 3 doktorami dekretów z soboru konstancyjskiego d. 1 Marca 1416 wysłany na Żmudź dla komisyi między Krzyżakami a Jagiełłą.

<u>Piso</u> Jac. poseł do Juliusza II i Leona X nauczyciel króla węgierskiego Ludwika + 1527 i brat jego byli rodem z Siedmiogrodu z Medwisch.

53

(Colonna)

Marcin V. obrany 11 Novembr. 1417 na Koncylium Konstancyjskim
rozpoczął 1423 Koncylium w Pawii (w skutek dekretu Koncylium Konstancyjskiego sessyi 44)
a r. 1424 przeniosł do Syenny.
Na r. 1431 zwołał Koncylium do Bazylei
lecz umarł 20 lutego 1431 – po nim obrany
Eugeniusz IV (Gabriel Condulmerius) obrany 3 Marca 1431 otworzył sobor w Bazylei
lecz po 25ej sessyi r. 1437 w Maju rozwiązał i przeniósł do Ferrary r. 1438. (ugrü ultramontańska)
Zebrani członkowie prowadzili dalej sobor w Bazylei i uchwalili iż papież bez zezwolenia soboru niemoże go przenosić ani zawiesić – sessyi wszystkich było 45.
R. 1439 VII Cal. Julii złożył Eugeniusza ~~który abdykował sam z kwietn. 14~~ który † 23 lutego 1447 – d. 17 Novembr
R. 1439 obrał sobor Bazylejski Felixa V (Amadeusz VIII Xiążę Sabaudzki)
R. 1448 dla powietrza przeniesiono sobor z Bazylei do Lozanny (gdzie przyjęli Mikołaja V) i sobor zakończyli d. 25 April 1449 (VII Cal. Maji 1449) F. d. XIII Cal. Maji 1449
R. 1449 d. 7 April abdykował Felix V i † 1451.
Mikołaj V (Parentucelli z Sarzany obrany 6 marca 1447 † 24 marca 1455
Kalixt III (Borgia) obr. 8 kwiet. 1455 † 6 August 1458.
Pius II (Aeneas Sylvius Piccolomini) obr. 19 August 1458 † 16 August 1464
Paweł II (Barbo) obr. 31 August 1464 † 28 Julii 1471.
Sixtus IV (de Rovere – Roboreus) obr. 9 August 1471 † 12 August 1484
Innocentius VIII (Cibo) obr. 24 August 1484 † 25 Julii 1492

Facultatis juri

Alexander VI (Lenzoli) obr. 11 Augusti 1492 + 18 Augusti 1503.

rite relatum esse. Ejus rei in fidem nomina

D. Cracoviae die 11 mensis Oc

Rector Universitatis Cracoviensis.

Aus der Kanzlei Kaiser Sigismunds. Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Constanzer Concils, herausgegeben von J. Caro. (Archiv für österreichische Geschichte, herausgegeben von der Kais. Akademie der Wissenschaften. Wien 1879. 8° LIX Band. I Hälfte pag. 1–175.) Z Manuskryptu: „Copial- und Formelbuch Kaiser Sigismunds. fol. Kart 102 w K. K. Haus- Hof- und Staatsarchiv in Wien. Nr 22.)

1417 d. 8 Junii, Constantiae. – Sigismundus etc. commendat strenuum Vincentium de Somotow (Szamotuł – herbu Nałęcz, późniéj Kasztel. międzyrzeck., starosta ruski) militem familiarem Wladislai regis Polon. qui pro actuum militarium exercitio, nonnullas mundi partes visitare proponit. (pag. 157 Nr 2)

1417 d. – Junii, Constantiae. – Sigismundus etc. gratulatur Wladislao regi Poloniae, quod Elizabeth natam quondam magnifici Ottonis de Pylcz (de Pilca) palatini Sandomiriensis „generosae propagationis stemmatibus et ornatibus virtutum mirifice circumdatam, specieque et pulchritudine decoratam" legitimo matrimonio sibi associaverat. (pag. 157 Nr 60. – Długosz przeciwnie opisuje ją jako brzydką suchotnicę, a Stanisław Ciołek zowie ją nawet świnią.) (Zagiełło postawszy do Konstancyi Andrzeja z Kokoryna wyjednał sobie od papieża dyspensę na to małżeństwo.)

1417 die penultima (29) Junii, Constantiae. – Sigismundus etc. ad preces principis Semovitz ducis Mazoviae avunculi sui et fidelis Sacri Imperii legitimat filium ipsius Miklus quem dudum solutus ex muliere soluta nobili genuit cum facultate succedendi in bonis paternis et maternis, absque tamen legitimorum praejudicio. (pag. 159 Nr 4)

(Capellanus)
1417 Constantiae. – Sigismundus etc. Wladislao regi Polon. gratias agit pro misso dono scilicet Suba (szuba sobolowa). (pag. 162 Nr. 112)

1417 Constantiae. – Sigismundus etc. regratiatur Alberto Jastrzębiec de promotione sua ad cancellariatum regis Poloniae (pag. 163 Nr. 113)

1417 (in Decembri) Constantiae. – Martinus V papa gratias agit Wladislao Regi Poloniae de conversione Samogitici populi ad fidem christianam solicitudine Johannis archiepiscopi leopolien. et Petri episcopi vilnens. (pag. 163 Nr. 117)

1408 pridie Idus Decembris (12 Decembris). – Sigismundus rex Hungar. cum uxore sua Barbara fundat ordinem Draconis. (Acta Musei nat. Hung. I p. 167 – Fejer Cod. dipl. Hung. X. IV. p. 682 Nr. 317)

1126 d. 1 Septembr. mortua est Svatava Polona nupta a. 1063 Wratislao II regi Bohemiae.

d. 22 Septembris dies S. Emerami episcopi Pictaviensis patroni dioecesis Ratisbonensis.

d. 12 Novembr. – Quinque fratrum Polonorum (zamęczeni r. 1004, ob. Dudik Geschichte Mährens II p. 172 – Brzetysław I książę czeski zabrał ich ciała wraz z ciałem S. Wojciecha do Pragi z Polski i około r. 1128 czyli 1136 relikwie S. Krystyna jednego z pięciu braci darował do Ołomuńca.)

55

Sermones facti in Concilio Basiliensi. Mscpt.
fol. Kart 234 (Rosenthal)
Nicolaus Kozlowski canonic cracov. – Johannes
de Polonia – Henr. Thöken canon. Magdeburgen.
Sermo de morte Regis Poloniae.

56

Destinati ambasiatores ad regem Poloniae Concilii causa et tractandae pacis inter eum et fratrem suum Magnum Ducem Lithvaniae, Parmensis episcopus, provincialis Jamuensis ordinis Carmelitarum et vicarius Parmensis p. 292.

1433 mense Augusto wróáli najad do Koncylium donosząc że król obiecał wziąść strone papieża p. 414.

1434

1435 praepositus Cracoviensis in Concilio Basil.
1434 Siffridus Caminensis episcopus " "
Legati Ladislai Poloniae regis: Stanislaus episcopus Poznan. Nicolaus Lasocki praepositus Cracov. Joannes Luconis canonicus Gnesnensis incorporati p. 768

Monumenta conciliorum generalium seculi XV
Concilium Basiliense. Vindobonae 1873. 4º. 30 fl. öw.
Scriptorum tomus II.
Joannis de Segovia: Historia gestorum generalis synodi Basiliensis. Ad fidem Codicum manuscriptorum nunc primum edidit Ernestus Birk. Volumen I Liber I-XII.

à Cond. behufs weiterer Verwendung für diese Zeitschrift.

Da uns bis heute nun eine Bestellung auf die Fortsetzung von Ihnen nicht zugegangen ist, das Erscheinen von III. 3. jedoch ziemlich nahe bevorsteht, so ersuchen wir Sie hiermit höflichst, uns gefälligst recht bald Ihre durch das Versenden der ersten Lieferung erzielte Continuation angeben, resp. III. 2. und Fortsetzung verlangen zu wollen.

Auch für den Fall, dass Sie keiner Fortsetzung bedürfen sollten, bitten wir um Rücksendung des entsprechend ausgefüllten Zettels.

Braunschweig, den 15. October 1871.

Ergebenst

Friedrich Vieweg und Sohn.

Von **Friedrich Vieweg und Sohn** in Braunschweig erbitte als Fortsetzung:

Culturingenieur III. 2. Lieferung.

Ort:

Firma:

1434 d. 5 Novembr. ad Concil. Basil.
ambasiatores
Stanislaus ep. posn.
Nicolaus Lasocki praep. crac.
Johannes Luthkonis de Brzezie
canon. gnezn. et posnan.

1441 Felix V z Bazylei posyła do Polski
Stanisława (de Skalmierz) proboszcz
trzydenki
Dzierżan Dr Decret. Archidiaconus
Cracov. de Borzynow

1442 Joannes Elgot Dr Jur. Can.
posel do Bazylei

Adalbertus, Baccal. Art. in Acad. Crac.
Senior Contub. Hierusalem 1649.

-moria in funere Jacobi Ustiensis. Cra-
-to ap. Luc. Kupisz (Paneg. 683)

-tal (Nicolao tia Koniecpolski) consecrata Cracoviae
-d. Mart. Philipowski. (Paneg. 391)

-eroicarum virtutum Joan. Gutteter Do-

58

1469 Alexander biskup foliński poseł papieski ~~[illegible]~~ u Króla Kazimierza tłomaczy iż królestwa czeskiego nie może dostać Władysław Królewicz tylko Matyasz który broni Chrześciaństwa od Turek - radzi więc papież aby Król dał Matyaszowi węgierskiemu córkę (bo Jerzego Podiebradzkiego chcieli wypędzić

1470 Król Kazimierz posyła Michała z Lipia herbu Szreniawa) opata świętokrzyskiego i Jakóba Dębińskiego kanclerza i starostę Krak. do papieża prosząc aby królestwo czeskie przyznał Kazimierzowi królewiczowi; posłowie po drodze wstąpili do Jerzego Podiebradzkiego którego na swą stronę Król Matyasz nakłaniał; odwodzili go od tego posłowie — Papież Paweł II d. 31 Grud. 1470 żalił się do Króla iż obcuje z ekskomunikowanym Podiebradzkim

1471. Poseł papieski Tylemen Stechtus w imieniu papieża Syxta chciał Matiasza Huniada z Kazimierzem pogodzić aby do bitwy nie przyszło.

1472. poseł papieski Marek Wynot (cardinalis S. Marci in Germaniam, Hungariam et Poloniam legatus a Sixto IV) aby nakłonił go zgody Króla Kazimierza z Matiaszem. Król wyjechał na przeciw niego do Wieliczki tyle wyrobił iż d. 20 Octobr. in Sandecz uchwalono induciye (zawieszenie broni) między synami Kazimierza a Królem Maciejem do SS. Filipa i Jakuba; Henryk ~~[illegible]~~ (Emeryk) Zapolia starosta spiski w Kieżmarku a Przecław z Dmosic w Podolencu mieli wspólnie rozpoznawać krzywdy pograniczne

1796 d. 20 lutego nuncyusz papieski zdjął swe herby w Warszawie.

59

był na synodzie piotrkowskim 1577

1556 Zbór w Łowiczu za Pawła IV pod pierwszeństwem Aloyzego Lipomani biskupa weroneńskiego stolicy apostolskiej legata a latere względem wykorzenienia kacerstwa i utrzymanie duchowieństwa w karności kościelnej oraz bronienia praw i dostojeństwa biskupów którym większa część senatu zarażona jadem nauki Lutra groziła

1561 Zbór w Warszawie za Piusa IV pod pierwszeństwem Beranda Bonioani biskupa kameryńskiego papieskiego legata a Latere na którym byli wszyscy biskupi

Nuncyjusze w Polsce

Alfons Ursini legat papieski wyjeżdżającą Bonę do Włoch milę od Warszawy odprowadzał 1556.

Pamiętniki tyczące się panowania Zygmunta III; w r. 1596 Klemens VIII chcąc utworzyć ligę przeciw Turkom ciężko dom rakuski gnębiącym wysłał w poselstwie Kardynała Henryka Gaetano, z zleceniem użycia wszelkich sposobów by Króla Zygmunta III i rzeczpospolitą Polską do ligi tej nakłonić. Sekretarz Kardynała tego Gio: Paulo Mucante magister ceremonii pisał porządny dyjariusz i podróży i pobytu Kardynała w Polsce (Wyjątki ciekawsze z tego dyjariuszu który Jenerał Dąbrowski przywiózłszy z Włoch darował S. Potockiemu bibliotece jego Wilanowskiej umieścił J. U. Niemcewicz: Zbiór pamiętników historycznych o dawnej Polsce T. II Warszawa 1822 str 133 – 216)

w Węgrzech, w którym to celu do Zygmunta III Jan Kitaszy arcybiskup Kolo[c]ceński i Lobkowicz od Rudolfa II cesarza i d. Mendoza Amirant Aragonii od Filipa II posłowali

Dnia 11 Czerwca 1596 wjechał legat do Polski gdzie go w Zatorze Kard. Radziwił bisk. Krak. witał d. 16 Czerwca przybył do Krakowa; był wtedy nuncyjuszem w Polsce: ~~Do~~ Germanico Marchese di Malaspina Oba podejmowani byli kosztem Króla na stół ich wychodziło dziennie 2 woły 7 cielat 20 beczek piwa 3 barytek wina i inne – d. 20 Września przybył do Warszawy. Kardynał przywiózł z sobą bullę na odpust Nuncyjusz chorzył wtedy. Zygmuntowi III Królewnę Katarzynę – Musiał Gaetano pozostać w Polsce aż do sejmu w r. 1597 d. 20 tutego otworzył w mowie przed Senatem swe żądanie. Polacy żądali wprzód wypełnienia paktów Będzińskich to jest aby się arcyksiąże Maxymilian zrzekł Korony polskiej; Zamojski zawisty nieprzyjaciel Rakuszan szczególniej się sprzeciwiał żądaniu legata który nic nie wskórawszy 18 Marca wyjechał z Warszawy

Opis po dwa razy po dwa razy odprawionej negocyjacyj z Janem Zamojskim Kanclerzem Kor. i p. Vanozzi posłanym do niego przez Kardynała Henryka Caëtani legata a latere papieża Klemensa VIII r. 1596 wypis z manuskryptu biblioteki xiążąt Albanich w Rzymie (Niemcew. Zbiór pamiętn. T. II str 216 – 300) Legat wysłał Bonifacego Vanozzi sekretarza legacyi aby ponieważ Zamojski najbardziej był przeciwnym związkowi przeciw Turkom nakłonił jego do tego pisał list Gaetano przez tegoż Vanozzego z Krakowa 26 Lipca 1596 lecz Zamojski jako biegły polityk zręcznie z niejm zbył posła powtórnie więc Gaetano wysłał z Krakowa Vanozzego do Zamojskiego d. ~~22~~ 22 Grudnia 1596 z Krakowa. (Gaetano obiecywał na pomoc do tej wojny 600000 zł. od ~~[illegible]~~ papieża i cesarza) lecz i ta raza nic nie wskórał.

Relacya o stanie Polski złożona papieżowi Piusowi IV przez nuncyjusza jego u dworu Króla Zygmunta Augusta opata Ruggiero w r. 1568 z rękopismu włoskiego (Niemcew zbiór Pamiętn. T. III str 5 – 26. Ruggiero bawił 2 lata w Polsce, zrobił on dla Papieża Opis Polski; Nuncyjusz radzi papieżowi aby chcąc rozszerzaniu się kacerstwa w Polsce zapobiegł utrzymywał stałego Nuncyjusza przy dworze w Polsce; nie było w Polsce ciągle mieszkającego nuncyjusza; dopiero Paweł III to zaprowadził ostatni nuncyjusz Luigi Lippomano biskup Werony stawiał opór kacerstwu w Polsce. Obowiązkiem nuncyjusza było, zalecać Królowi katoliki, odpychać różnowierców z urzędów, mieć baczność na seminaryja, zachęcać młodych duchownych do udawania się do Rzymu na nauki, przestrzegać aby na biskupstwa najgodniejsi a do urzędów świeckich i do dostojeństw sami tylko katolicy obierani byli Polacy mieli prócz tego w Rzymie przy dworze swego protektora Kardynała. Według relacyi Ruggiero Święto posiadał Grzegorz VII r. 1074 zwyczajne juryzdykcyje a nawet niektóre zamki i miasta w Polsce. Świętopietrze wybierali legaci później papieże Polaków uwalniali; Ruggiero zaleca ten podatek przywrócić który by rocznie do 300000 skudów czynił. W relacyi swej mówi Ruggiero że się o to postarał iż prawo dające wolność Anabaptystom zostało cofnięte.

Legat papieski Kardynał Aldobrandini r. 1589 za jego pośrednictwem stanął
traktat między Zygmuntem III a Arcyxięciem Maxymilianem w Będzinie

R. 1510 przybył do Krakowa z Węgier legat papieski Achilles de Grassis biskup kas:
tylioński godził nieszczęśliwie Krzyżaków z Królem polskim.

Commendoni kardynał Cf: Pamiętnik Komendoniego wyjątki z jego życia opisanego po
Łacinie przez Antoniego Marya Gratiani biskupa Amerynskiego (d'Ameria) w Niemcewicza Pamiętnikach
T. I 1822 str. 56–114 dalej 198–230 dalej 245–252. Papież Pius V dowiedziawszy się iż się
w Polsce kacerstwo coraz bardziej rozszerza wysłał Kommendoniego na dwór Zygm. Aug. Wziął tenże
sobą: Pawła Emiliusza Joanina późniejszego biskupa Montaltu i Fryderyka Pendasiusa filozofa
Gratiana wyjednał że w Polsce przyjęto ustawy soboru trydenckiego, objeżdżał Polskę był w Gdańsku, Płocku
~~Krolewi~~ Heilsbergu, Elbląga, pojechał na Ruś przez Lublin, Chełm, Bełz do Lwowa, ~~Che~~ Kamieńca
Chocima, Łucka, Przemyśla, Tarnowa, godził Króla Zygm. Aug. który się chciał rozwieść z żoną
swą Katarzyną arcyxiężniczką rakuską wdową po xięciu Mantuańskim z powodu wielkiej choroby aby stąd
nie były burze. Kommendoni zapobiegał rozwodowi na sejmie w Piotrkowie R. 1565 za to w Warszawie
od papieża otrzymał kapelusz kardynalski. Z powodu śmierci Piusa IV wrócił Kommendoni do
Rzymu od papieża Piusa V wysłany z Werony gdzie był biskupem do Niemiec jako legat. Gdy po kilku
latach Król Zygmunt August pokochawszy z fraucymeru Anny Jagiellonki pannę Zajączkowską znowu starał
się o rozwód z Katarzyną r. 1571 wysłany czym prędzej Kommendoni do Warszawy od papieża który się
obawiał aby Król luteranizmu do którego był skłonny nie przyjął w razie gdy mu Rzym rozwodu wzbroni
wstrzymywał on Króla tymczasem Katarzyna w Lincu umarła – Pobudzał teraz Polaków do wojny z Turkami
lecz senat odrzucił ~~ta~~ obiecował Komendoni że Król hiszpański z rzeczą pospolitą wenecką będzie pomagał
mowa jego w tym względzie w Niemcewiczu I 109–114. Zajączkowska poszła za Krzysztofa Dzumira
Po śmierci Zygm. Aug oskarżano Kommendona iż stał na przeszkodzie Zygm. Augustowi że nie wziął rozwodu i
że przeto potomka nie zostawił. Kommendoni po śmierci Zygm. Aug. namawiał senat do wyboru Króla kato
lika radził obrać którego z synów Maxymiliana ~~c~~ cesarza; był Kommendoni podczas obioru Henryka
Polacy poznawszy jego machinacyje żądali aby podczas elekcyi wyjechał za granice Królestwa. Kommendoni
tak żarliwie podczas elekcyi mówił za królem katolikiem iż Andrzej Zborowski wojew. sandom. zawołał do niego
Legacie przestępujesz obowiązków porzuć przybierasz postać senatora nie mieszaj się w cudze rzeczy
Gdy obrano Henryka wrócił Kommendoni do Rzymu zostawiwszy w Polsce Gratiana.

~~Wincenty Lauro Nuncyjusz Grzegorza XIII na Koronacyi Henryka Walezego był~~ ~~I~~
~~biskup Mondovi legat od rzymskiego papieża wstrzymywał Króla od ... Zygm. I od herezyi Niemców~~
~~p. 383.~~

Zygmunt August pisze 20 kwietnia 1563 do papieża Piusa IV iż gdy mu Poset Nuncyjusz papieski oświadczył
iż chce przy nim zostać, gdy go jednak teraz nie potrzebuje bo do Litwy dla wojny odjeżdża więc go
odsyła: zaleca papieżowi p. 200–202.

Perimezzi : Polonae gentis . . . 61

Achacy Grochowski biskup przemyski do Grzegorza XV poseł papież obiecał mu ingentem auri summam singulis mensibus, majorem deinceps nisi de pace jam Polonos inter et Turcas inita a Cosma de Torres Hadrianopolitano archiepiscopo et in Poloniae regno Apostolico Nuntio factus esset certior p. 205
Klemens X przez Franciscum Bonvisium nuntium suum Królowi Michałowi gdy zmuszony był zawrzeć z Turkami pokój posłał do złamania pokoju tego zachęcał listownie i kazał wyliczyć Polakom nato 150,000 czerw złot. p. 205.
Innocenty XI Polsce wojującej z Tatarami w jednym roku posłał 400,000 czerw. złot. (aureorum)
Polacy nie chcieli przyjąć całych ustaw Koncylium trydentskiego i księgowai sobie rące
Papież Pius IV przez Canobio nuntio dał znać i wezwał Zygmunta Augusta na Koncylium trydentskie - wysłał Król Walentego Heburta biskup. prem. suum oratorem do Trydentu przez niego papież posłał nuncyuszowi Commendono (qui ordinarie apud Sigismundum degebat) volumen Decretorum Concilii Tridentini aby ut a Rege et Republica acceptaretur. Długi czas Polacy nie chcąc ulegać Rzymowi nie chcieli przyjąć wreszcie 1578 na Koncylium Piotrkowskim (poprzednio już 1577) sub Jacobo Uchansio archiepiscopo Gnesnensi absente et ~~praeside Alogsio~~ in concil. Petricoviensi roku 1576 Lippomano nuntio przyjęli Polacy Concilium Tridentinum p. 200.
Koncylia przeciw Lutrom: w Piotrkowie 1540, w Łęczycy 1547, w Piotrkowie 1551, w Piotrkowie 1557, w Warszawie 1561, w Piotrkowie 1578 - lecz to nic nie pomogło.

Polacy mocno pomogli papieżowi – na Koncylium Trydenckim już się rzeczy ta chwiał władza papieska lecz ją Polacy tam przytomni podparli – R. 1706 papież przez bullę prymasa jako nieposłusznego wezwał do Rzymu dla kary lecz Polacy ze Sejmu Warszawskiego stronnicy Leszczyńskiego przez Piotra de Paradyż Bronisz marszałka konfederacyi pisali do Papieża prosząc za prymasem –

Cardinalis Fabritii Paulutii extraordinar. nuncius zaraz po przybyciu do Polski Prymasa i Panów z Krolem Augustem pojednał przedtym Cardinalis Franciscus Pignatelli nuntius ordinarius starał się by pokoj był w Polsce – Przednim Nuncius pridem modo Cardinalis Horatius Philippus Speda uśmierzał bellum civile quod iterum exasperat ci byli za Krolem Augustem

Papież sobie postąpił podle z Biskupem Poznańskim Mikołajem (bo Krol August go złapał i z Lipska okutego posłał do Rzymu gdzie go więziono za to że był stronnikiem Leszczyńskiego – Stany z Konfederowane pisały za nim do Rzymu (104 (millesimo septuagesimo quinto)

pag. 165. S. Pietra. Jest list Grzegorza VII pisany do Wrocławia: „Pervenit ad nos nuntius vester qui który 100 marcas argenti oddał sub nomine census B. Petri – Baronius pod r. 1013 wspomina Ditmara który pisze że Bolesław exkusował się propter belli calamitates a solutione census

R. 1243 gdy xiąże Swiętopełk Krzyżakom odebrał wiele w wojnie wymógł to Guillelmus episcopus Mutinensis apostolicus legatus że oddał Krzyżakom ziemie i pokoj zawarł – Podobnież dla zawarcia pokoju z Krzyżakami i Swiętopełkiem posłany Opisso abbas mesanensis legatus Innocentii IV i poźniej Jacobus Archidiaconus Leodiensis legatus Innocenta IV – Urban V posłał legatum dla uspokojenia wojny 1363 między Karolem IV a Kazimierzem polskim – Jan XXIII posłał legata dla uspokojenia wojny niemcow z Polską (w tym celu papież 3 razy posłow posyłał) Nicolaus V w tym celu posłał legata, a ostatecznie Paulus II posłał Rudolphum episcopum Lausanensem który zawarł pokoj między Krzyżakami a Polakami.

62

Relacyja Hieronima Lipomana posła Weneckiego
w Polsce za powrotem jego Sejmowi Weneckiem[u]
1575 zdana
wyjątki z niej Niemcewicz str. 26—29

J. U. Niemcewicza zbiór Pamiętników o
dawnej Polsce T. III w Warszawie
1822

Papież Pius V wysłał do Zygm. Augusta
Komendonego aby zapobiegał rozszerzaniu
się naukom różnowierców zwiedził Polskę
Prusy był na Rusi Podolu ~~starał się odwieść~~
~~Zygm Augusta od rozwodu z Kataryną~~
w marcu r. 1565 otrzymał kapelusz
kardynalski śmierć Piusa V powołała
go do Rzymu z Werony od Pawła ~~Pawła~~ Piusa
V posłował do Niemiec
w kilka lat posłował od Papieża Piusa V
aby zapobiegnąć rozwodowi Zygmunta
Aug. z Kataryną lecz gdy ta umarła nim
dojechał ~~do~~ pobudzał Polaków do wojny
z Turkami 56—114 i p. 195—229
na obiorze wotował za Ernestem
na sejmie elekcyjnym warszawskim ponieważ się zbyt ostro
uniósł na dyssydentów wielki rozruch na niego się obrócił
powracał do ~~Pols~~ Rzymu wprzód nim Henryk przyjechał
~~wprzód nim~~ po 2 letnim pobycie

Żywot jego po łacinie opisał Antoni Maria Gratiani
biskup Amerynski wyjątki w Pamiętnik
J. U. Niemcewicza Zbiór Pamiętników
o dawnej Polsce T. I w Warszawie
1822 Ja

Commendon Jan Franciszek urodził się w
Wenecji 1524 z ojca filozofa i lekarza w dziesiątym
roku życia swego pisał już wiersze papież Juliusz
III zrobił go pokojowcem Marcellus II Paweł
IV Pius IV który go zrobił kardynałem
poruczali mu ważne interessa Pius V ..
wysłał go legatem do Niemiec i Polski ogłaszać
ustawy soboru trydenckiego
Popadł w niełaskę Gregorza XIII albowiem
na ten nalegała fakcyja cesarska iż nie dość
mocno popierał obiór Ernesta zamyślano
go nawet ~~w przypadku~~ podczas choroby Gregorza
XIII wynieść na papieżstwo lecz Komendon
umarł w Padwie 1584 w 60 roku życia
zostawił kilka sztuk wierszami ułożonych między zbio-
rem Akademii Occulti której był protektorem

Kardynał Hozyjusz założył r.
1580 Szpital St. Stanislao e Sal=
vatore w Rzymie i wyposażył
znacznemi funduszami dla przyjęcia
i pielęgnowania ubogich chorych
Polaków. Od kilku lat rząd rossyjs-
ki wynajmuje Włochom te obszerne
zabudowania z [illegible].
R. 1844 papież się wstawił o to
i ma być znowu na pierw. cel
przywrócone.

—

W Watykanie 1) MSS. Urbinates.

1581. Podróż Possewina do Moskwy po włosku. No 829 p. 284.

1600 Relacya o Polsce nuncyusza Malaspina No 837 p. 479. po włosku.

1587 Horacego Spannochi rozprawa o bezkrólewiu w Polsce No 864 p. 446 po włosku drukowana także w Philippi Honorii Thesaurus politicus

1472 Instrukcyja Syxtusa IV kardynałowi S. Marka legatowi do Polski i Niemiec No 864. p. 1-10.

1475 Syxtusa IV instrukcyja nuncyuszowi do Węgier dla zawarcia pokoju i ligi na Turki z Królem polskim i cesarzem No. 864 p. 79.

— Syxtusa IV instrukcyja dla arcybiskupa ryskiego legata do Inflant No 864 p. 162.

1500 Instrukcyja kardynałowi Rhegino legatowi do Węgier, Czech i Polski o wojnie z Turkami No 864 p. 186. i Mscr. Ottobon. No 2726.

1593 Instrukcyja Bartłomiejowi Panufino aby się radził nuncyusza Malaspiny w Polsce No 866 p. 323-330.

2) MSS. Reginae Sveciae

1286 Instrukcyja J. biskupowi tuskulańskiemu legatowi do króla rzymskiego do Czech Danii Szwecyi i Polski (II Calend. Junii Ann. II) drukowana w Rajnaldzie. (legat od Honoriusza IV)

b) w bibliotece Casanatensis S. Maria sopra Minerwa u Dominikanów w Rzymie.

Treść listów nuncyusza Buonvisi do papieża od 16 września do 6 paźdz. 1683. No. XV. 34 p. 68

Korrespondencyja kardynała Henryka Gaetani podczas legacyj w Polsce 1596 i 1597 do rożnych osób MSS. XVI. 13. 14 (2 tomy)

Relacyja dwóch negocyacyj Bonifacego Vannozi sekretarza Kardynała Gaetani wysłanego do Jana Zamojskiego z Krakowa 1596 listy i inne akta tej legacyj po włosku. MSS. XVI. 15. także w bibl. burbońskiej w Neapolu MSS. Sc. X. G. 12. i w bibl. Albani.

bibliotheka Corsini w Rzymie

Opisanie nuncyatury polskiej przez M. Galeazzo Marescotti w r. 1668, 1669, 1670. No 474 p. 66.

[Al]bani No 1188.

1560 Relacya o Polsce nuncyusza biskupa di Camerino No 680. p 156. [w bibl Albani No 1188]

Instrukcya dla ablegata jadącego z biretem dla Kardynała Odescalchi do Polski No 708. p. 78.

biblioteka Barberini w Rzymie

Instrukcyja nuncyuszowi do Polski Bolognetti 27 Kwietnia 1581. No 1381 p. 152-157 po włosku

Korrespondencyja kardynała Karola Barberini protektora polski 1693-1699 w 2 tomach gdzie się znajduje 275 listów X. Vota S. J. od 1694-1699. oraz Korrespondencya J. B. Romandni rezydenta polskiego w Wiedniu 1693-1696.

biblioteka Chigi w Rzymie

Żywot S. Jacka przez Stanisława lektora krakowskiego zakonu S. Dominika z XIV wieku na pargaminie 4o z XIV wieku. z r. 1352.

Cronica Petri Vlascidis comitis Poloniae oraz Cronica episcoporum Vratislaviensium Joannis Longini MSS

1585 Legacya Alberta Bolognetti do Stefana Krola pisana przez Horacego Spannochi sekretarza. MSS. R. I. 29 (po włosku. i dzieje jego legacyi przez 4 lata)

Biblioteka Albani w Rzymie

1713. List nuncyusza Odescalchi o sprawach polskich do kardynała Albani No 1120.

Biblioteka burbońska w Neapolu.

Relacyja o Polsce nuncyusza Ruggieri 1568 r. po włosku. Scanz. X. G. 15. p. 1-76. i drugi Sc. XI. F. 6. p. 516.

〃 〃 〃 Aloizego Lipomana r. 1557. Sc. X. G. 15. p. 81.

Skargi w imieniu stanow polskich na nuncyusza Filonardi 1642. Sc. XI. F. 9. p. 187

Biblioteka Brancacciana. w Neapolu

Possewina Relacyja o negocyacyi szwedzkiej i Relacyja o Moskwie po włosku Sc. I. C. 55

Instrukcyja nuncyuszowi M. Lancellotti. 10 Grudnia 1622. po włosku. Sc. I. C. 57.

Korrespondencyja nuncyusza Hanibala z Kapui arcybiskupa neapolitańskiego w sprawach polskich z kardynałami Arzolino i Montalto, od 5 lutego 1587 – do 29 maja 1589. Sc. I. D. 13.

Proces Karola Brancaccio z Krolową polską o darowane sobie przez Krolową szwedzką 2000 skudów z dogany Foggia

1557 Testament Krolowej Bony przeciwko ktorego autentyczności Zygmunt August protestował

1577. Rozkaz wypłacenia Annie Jagiellonce należnego jej dochodu 43000 dukatow z komory apulijskiej.

la omyłki w dacie

Egidius Tusculanus Episcopus S. Romanae ecclesiae et Calixti papae per Hungaricum et Polonicum regnum legatus r. 1105 indictione XIII epacta III w Krakowie na żądanie Króla Bolesława i biskupa Krak. Radosta zatwierdził donacyje klasztorowi tynieckiemu przez Bolesława Chrobrego, Królową Judytę żonę Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego poczynione. Długi czas przywilej ten uchodził za fałszywy (dla omyłki w dacie) lecz dziś znalazł się transumpt Bolesława wstydliwego w Koronie r. 1275 wydany w dzień S. Łucyi oryginalny. Cała myłka była na fałszywej dacie bo opuszczono że przywilej ten pisany pierwotnie 1105 za nuncyusza Gwaldona (i że r. 1125 tę datę opuszczono) Kardynał Egidiusz (Idzi) z nowym dodatkiem przywilej potwierdził – Długosz mylnie pisze że Idzi był r. 966 za Mieczysława I w Polsce bo on był dopiero 1125 w Polsce i potwierdzał przywileje duchowieństwa.

R. 1105 był Gwaldon z Bellowaku legat pierwszy kardynał usunął jakiegoś Czesława podobno Benedyktyna na biskupstwo Krakows kie przez Władysława Hermana forytowanego i wbrew kanonikom Krakowskich obranego na jego miejscu osadził Lamperta biskupa.

Smotrycki dzieła 66

a) Verificatia niewin-
ności 1621
b) Obrona verificatyey
1621
c) Elenchus pism uszczyp-
liwych 1622

Poselstwo do papieża
Syxta IV od duchowień-
stwa i od książąt panów
ruskich w r. 1476. Wilno
1605 (Hip. Pociej)
Relationes authenticae de
statu Ruthenorum cum S.
R. E. Unitorum in Regno

Polonia degentium, Romae 1727 (aut. Ignacy Kulczyński)

Garczyński Stef
† 20 ~~lut~~ września 1834
w Avignon

Leon Lubieński syn Tomasza jenerała
† mając 48 lat

67

Artykuły które JMć. P. Posłom z koła generalnego zjazdu rokoszowego do Króla JMći odnieść zlecilismy d. 9. Września 1606. (ponoś pod Sandomierzem)

~~ponoś~~

„Legat Ojca S. Papieża na dworze Króla JMći obecnie i ciągle przemieszkiwa
„co jest rzeczą nową której przedtym niebywało a nawet Rzeczypospolitej szkodliwa
„i przeciw dostojności Prymasa który jest legatus natus, przeto upatrujemy być z dobrem
„Kraju aby Król JMć. ją niezwłocznie odprawić raczył."

1632 d. 1 Novembr. w Warszawie na sejmie Koronacyjnym
Władysław IV chcąc pogodzić Unitów Rusinów z Dyzunitami
1) wolne wyznanie dyzunii 2) metropolita Kijowski unicki
i dyzunicki będzie 3) władyctwa lwowskie, łuckie, przemyskie
przy dyzunitach będą. 4) stworzy nowe biskupstwo mścisław-
skie czyli białoruskie dla dyzunitów z katedrą w Mohylowie.

Wład IV

Król zgorszony fałszywemi i oczerniającemi doniesieniami nuncjusza Marii Filonardi Archiepiscopi Avenion. nuncjusz zakazał mu wstępu do dworu i Jakuba Maxymiliana Fredra podkomorzego przemysk. posłał do nun cjusza zapytać czy dostał reditus sui licentiam zniewazył go nuncjusz, stany wysłały Jakuba Sobieskiego wojew. ruskiego aby ustąpił ex aula Regis za Urbana VIII mowa Sobiesk

Daniel Kowicz II Suada oratoria p. 15

p. 103 Oratio Nicolai Spinola nuntii ad Augustum II Pol. reg. ~~1712~~ 1710 gdy oddawał listy papieża i witał króla

Serbelloni 1740. Dresda

na 2 piętrze Koniuszych Heissera Kamieniczki na wale (Lewicki Karawan)

70

Danina pieniężna nazywała się na Litwie Sierebrszczyzna od sierebro. (Czacki I 202) była to zamiana osobistej służby na daninę pieniężną Pokonewskie na Żmudzi (danina co do służby konnej zamieniona w pieniądze 1552) Godne (przyw. Bol. wstydl. 1278 Klasztorowi Lubień [illegible] danina w dnie uroczystą. Gostinna podatek od bydła na Podolu Powołowszczyzna 1507 od wołów na Wołyniu Odumarszczyzna 1533 na Rusi opłata po śmierci gospodarza

Contareni poseł wenecki jadąc do Persyi był 1473 d. 9 kwietnia u Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęczycy Ob. Voiages du moien age par Bergeron 1735.

Zwyczaj odszczekiwania Gniewosz uczyniony w Wiślicy na Jadwigę potwarz musiał odszczekać pod ławą (Cromer lib 15) Otto Frisingensis mówi de gestis Friderici I lib II c 28 że nobilis canem ministerialis sellam rustici aratri rotam gestare musiał za karę. Ostatni dekret odszczekiwania pod ławą trybunału Koronnego 1670 w metryce koronnej (Czacki I 269.) za fałszywy zarzut na szlachectwo

Vanozzi Ristretto della doppia negoziazione fatta dal Vanozzi w bibl. Albanich

Filonardi: nuncyusz za Władysł. IV wdzierał się w sądownictwo sądził sprawy oskarżony do Rzymu został odwołany — w czasie bezkrólewia po Michale nuncyusz Kiedy do stanów sejmowych miał mowę chciał mieć baldachim nad sobą groził klątwami w sprawach — Nuncyusz Cantelmi za Jana III żądał 1689 aby dyzunicki obwiniony o ateuszowstwo w sądzie duchownym był sądzony — Santini wiele się w sądy wdawał przetoż sejm 1726 prosił Rzymu o odwołanie jego przysłał Rzym Paulucego z władzą duchowną zupełną a nieodwołany Santini w Warszawie życia dokonał. Do 16go wieku w Polsce ani w Niemczech niebyło stałej nuncyatury od panowania Władysł. III wysyłali papieże posłów ci przewodniczac soborom narodowym wprowadzali poprawy, wybierali dziesięciny na wojny święte nakłaniali do związków przeciw Turkom Husytom albo względów przy [illegible] byli ostrzeżeń papieskich byli odnosicielami. Po dopełnionym zleceniu

wracali ci posłowie nazad – Sprawy sądził Rzym a rozkazy wykonywali Komissarze mnichy Akta nuncyatury polskiej poczynają 1579 przez Nuncyusza Caligani lecz są ślady że już jego poprzednik ponoś Aloizy Lippoman 1557 był pierwszym stałym nuncyuszem – Leon X nadał Arcybisk. Gniezn. tytuł legati nati lecz niewiedziec jaka była władza – władza urzedowych Legatów nikła przed nadzwyczajnym legatem jakim był Nuncyusz Jezeli Nuncyusza niebyło w Polsce jesli wyjechał wiec dekreta biskupow sam Rzym rozpoznawał. Przedstała nuncyatura w Polsce 15 tymczasowych Posłów było a Nuncyuszów 50 od Lippomana do ostatniego Nuncyusza Litty w Polsce. ~~Zatro~~ Wszczął rokosz na rozciąganie się władzy ~~pap~~ nuncyuszoi. Sobor Bazy: lejski uczonił władze wszystkich legatow gdyż w prody mieli władze pierwszej i ostatniej instancyi. W czasie odjazdu Nuncyusza sprawował władzę Internuncyusz pierwszym był po wyjezdzie Galeazzo – Mar: reścotti do Hiszpanii r. 1670 Karol Sarteschi ~~tez~~ Król ~~tez~~ Michał i ~~inni~~ ~~[illegible]~~ Olszewski podkanclerzy sprzeciwiali się temu mocno. Ledwie co nuncyusz Nerli przyjechał przeniosł się zaraz do Wiednia a w Marcu 1671 Karol Grappi był nowym Internuncyuszem poki nuncyusz Franciszek Buonvisi 1672 nie przyjechał – Gdy Archetti wyjechał do Rossyi Szembek Koadjutor płocki był inter. nuncyuszem. Dwa razy chciano przestrzec nuncyaturę 1) na Sejmie 1767 aby prymas z Assesorami ostatecznie rozsądzał 2) r. 1788 wieczny synod chciano ~~rozsadzić~~ urządzić w którym także i nuncyusz miał mieć miejsce. lecz nie przyszło do tego   Czacki I p. 312

O Inkwizycyi Czacki I p. 304.

<u>Prawo wołoskie</u> Alexandrowi Wołochowi sludze swemu dźe Wła: dysław Opolski dał przywilej na pole i na wieś Hodle nad Ternawą rzeką (taki koniec jest „ pisał Kniazny pisar Kostko Bolestraszycki amin ++++) aby w tej wsi z nastepcami swemi wołoskim prawem się rzadził. W przywileju Ziemowit a X ciu Mazow. i Bełsk. r. 1420 na wieś Dubicz dane jest pozwolenie aby się ta wieś rzadziła prawem wołoskim. W metryce koronnej przywilej nadania prawa wołoskiego 1545 jednej wsi w starostwie bieckim w wojew. Krak. (cf. Królik wołoski Tyrawa wołoska) Rozporządze: nia ekonomiczne w Samborszczyźnie z r. 1568 przez Stanisława Zamojskiego

utworzone pokazuiąco było prawo wołoskie dawane osadom Wołochów
którzy z swego kraiu przeszli (?) 1) Grzywny czyli kary nie należą do
skarbu ~~lecz~~ Rządowego lecz do sądu i składni na potrzeby publiczne prze:
naczonej 2) Sądy między osadnikami odbywały wybrane od osady osoby starsze
i sądzili według swego prawa to iest według swoich zwyczaiów 3) Schadz
ki do naradzania się o gospodarstwie lub porządku były pozwolone 4) Robo:
cizny powinności przemieniała się w daniny, dziesięcinne bydła, zboża,
ogrodowin   Czacki t. I p. 190, 191.

Ordynacyja Ostrogska Janusz Sanguszko r. 1753 rozdarował Odezwa-
ły się Województw skargi Konstytucyja i r. 1766 potwierdziła te transakcyje
warując 300000 złł. rocznie do skarbu. Kawalerowie Maltańscy
wsparci od dworów zagranicznych ugodzili się 1775 o swe pretensye.
z summy 300000 złł dla skarbu oddzielono 120000 złł na Komendorie
i przeora w Polsce czwartą część brać miała Malta. — Seym r.
1788 zaczęty inny zaś rozkład tych 300000 złł. uczynić rozkazał.

Czacki II (p. 178) wspomina rozgraniczenie miasta Olkusza z
końca XII wieku (II p. 179) w wieku ~~p~~ XV zaczęto Kopce (od Kopy
czyli urzędowego zbioru włościan) opisywać dokładniej.

Głogowczyk Jan prof. Matematyki na początku XVI wieku był
~~pierwszym~~ który naukę ziemiomierstwa w Polsce upowszech-
nił. Andrzej z Łęczycy w dziele o Nauce Mierniczej 1555
wspomina tem w przypisie do Mistrza Proboszcza więc
matematyka w Krakowie

Wola znaczy wolności używania gruntów przez czas
niejaki

S. Jan z Dukli urodził się w Dukli na ulicy Kaczyniec r. 1414. chodził tamże do szkoły parafialnej potem do Akad. Krak. wrociwszy do domu udał się na pustynię gdzie w skale Zaśpit koło Dukli pokutował został Franciszkanem we Lwowie był Gwardianem w Krośnie R. 1430 został Bernardynem w Lwowie był w Krakowie w Poznaniu sprowadził Bernardynki do Lwowa i był Kaznodzieją w Kościele S. Ducha we Lwowie umarł 1484. Relikwie pod niesiono 1521. d. 23 Paździer. nika przez Ojca Jana de Komorowo Bernardyna który je w dembowej trumienke złożył

1648

Jan della Rypa Ubaldini rajca lwowski rodem Florencczyk miał lat 49. Jan Wolfowicz Dr. med Ławnik lwow. Łukasz Kapinos Ławnik lw. Łukasz Awentztok urodzony na Szląsku w Mieście Gora lat 79. ławnik lwow.

Franciscus Gonzaga Episcop. Mantuan: De Origine Seraphicae Religionis. Venetiis 1603 in secunda Parte est descriptio Provinciae Poloniae. fol. 525. : o lwowskim klasztorze

Joannes de Komorowo in libro Manuscripto antiquissimo charactere Cui titulus talis: Incipit tractatus Cronicae fratrum Minorum Observantium tempore Constantien: Concilii et specialiter de provinciae Poloniae per Fratrem Joannem de Komorowo ejusdem ordinis minimum collectus exarato, in descriptione Anno 1484 quo ipse Author supervixit haec habet: na karcie 16 Józefowicza żywotu S. Jana z Dukli. wyjątek

Georgius Jędrzejowski Leop. Anno 1586 secunda parte quae est de fratribus praecipuis in diversis locis Provinciae Poloniae sepultis (cytuje Juzefowicz. oraz i)

Topographia specialis Ordinis Minorum Observantium Provinciae Minoris Poloniae in Conventu Calvariensi ad annum 1597 haec habet.

R. 1698 przysłał papież nuncyusza <u>Paulucci</u> dla życzenia wstąpienia szczęśliwego na tron Augusta II. Nuncyusz pogodził 8 Maja na zjeździe w Łowiczu prymasa z Królem. Protestował nuncyusz przeciw samowolnej koronacyi króla pruskiego który d. 29 grudnia 1701 w ~~Gdańsku~~ Królewcu sam sobie koronę włożył

1702 d. 9 lipca w Krakowie nuncyusz dawał Augustowi II benedykcyją jadącemu na wyprawę przeciw Karolowi XII.

1704 August II posyła do Rzymu hrabiego <u>Lagnasco</u> który donosi iż sandomierska konfederacyja elekcyją Augusta II za nieważną uznała, papież w skutek tego pisał karcące listy do prymasa i biskupa poznańskiego powołujące ich w przeciągu 3 miesięcy dla tłomaczenia się do Rzymu.

1705 papież zakazuje koronować Stanisława Leszczyńskiego.

1704 przybył biskup warmiński i kanclerz w. kor. do Drezna do Augusta II (tu posadzono go o korespondencyją z Królem pruskim względem intryg o wsadzenie na tron Leszczyńskiego. Świadczyli przeciw Załuskiemu Chmielowski i Kors xiężna domownicy Załuskiego. Pojmano Załuskiego 1705 i wysłano jako więźnia 19 kwietnia 1706 do Rzymu, gdzie go papież w zamku Ankonie w więzieniu trzymał i dopiero 16 grudnia 1706 na wolność puścił przekonawszy się o niewinności

1706 siedział także w więzieniu biskup poznański.

~~Ten~~ Ten sam Lagnasco r. 1734 bawił jako poseł w Rzymie dla forytowania rzeczy Króla polskiego przeciw Leszczyńskiemu.

Zdaje się że syn bo hrabia de Lagnasco minister saski status i jenerał kawaleryi + 1732 w dobrach swoich w Szląsku górnem.

Graf de Lagnasco minister polski w Rzymie 1758.

1710 d. 24 Lutego miał nuncyusz publiczną
audyjencyję w senacie w której Królowi
oddał listy od papieża i Królowi szczęśli-
wego powrotu na Królestwo życzył.

1726 papież Królewiczowi Augustowi III w
w Warszawie d. 11 Augusta uroczyście oddać
polecił poświęcany miecz i czapkę.

1726 dla załagodzenia kłótni z papieżem
podżeganej przez nuncyjusza (względem uszczer-
ku w królewskim Jus patronatus) wysłano
do Rzymu Jo. Tarła wojewodę lubelsk.
Tarło zresztą r. 1730 z Nuncyuszem o pra-
wo Jus patronatus traktował
Albowiem na sejmie skarżył się stary król.
pol. r. 1726 iż się niektóre osoby na opactwa
bez prezenty królewskiej wdarły. Dziesięć
lat opierała się stolica apostolska, groziła
odwołaniem nuncyjusza swego na koniec
1738 stanęła z nuncyjuszem umowa
uspokojenia mocą której Król miał prawo
na 10 opactw nominować opatów —
sprawę tę jako pełnomocnik to czyt
Tarło z nuncyjuszem

73

August III mając lat 16 w towarzystwie hrabiego de Coste i barona von Haagen wyjechał do obcych Krajów r. 1712 gdzie w Bononii przyjął religią Katolicką wracając z Włoch r. 1715 zachorował w Wenecyi na ospę skąd wyzdrowiawszy w maju udał się do Francyi.

p. 17 ~~Gott~~ Joh. Gotfr. Mittag. Leben und Thaten Friedrich Augusti III Königs in Polen Leipzig 1737. 8°.

Służący mogące.

1731 w Augusie był u papieża w Rzymie poseł saski i polski hrabia Wackerbart-Selamour. był ochmistrzem królewicza następcy.

1732 był polsko-saskim rezydentem w Rzymie (był w Rzymie 1725 rezydent baro Lusiet proże baron Peschet; a w Wenecyi hrabia Lussey?) Villio.

1733 pojechał do Rzymu z wiadomością o śmierci Augusta II Kunicki sufragan krakowski a z Saxonii pojechał z takąż samą wiadomością młody hrabia Lagnasco.

1733 w Grudniu opat Załuski (brat biskupa płockiego) przybył do Rzymu w poselstwie od Stanisława Leszczyńskiego.

1737 d. 6. Augusta po długich nieporozumieniach został zawarty w Warszawie Konkordat względem Królewskiego Jus patronatus podpisali go Tarło wojewoda sandom. z strony Króla i nuncyusz Paolucci z strony papieża

1740 hrabia Flemming postuje do Turynu.

1747 na nominacyję Augusta III został od papieża obrany kardynałem młody Albani Jan Franciszek wiadomość o tem przywiózł Królowi polsk. prałat Karol Ancarani.

1756 na nominacyję Augusta III został obrany kardynałem Alberius Archinto arcybiskup mediolański – a na przedstawienie Króla Stanisława Leszczyńskiego mianowany 1756 także kardynałem Mikołaj de Saulx de Tavannes arcybiskup z Rouen.

1792 minister polski pełnomocny w Rzymie: kardynał markiz Antici. ma

1771 protektor pol. kardynał Jan Albani opat bledzewski 1787.

~~75~~

R. 1801. Fryderyk August Król Saski kazał odesłać do Kra
kowa różę złotą z Drezna (d. 18 Augusta 1801. z Pillnitz)
którą Klemens XII z Rzymu d. 24 Grudnia 1738 r. Kró
lowej polskiej Józefinie żonie Augusta III Króla polsk.
posłał a którą ona testamentem do grobu S. Stanisława
w Krakowie legowała. (w wartości 600 ✱)

76

Klemens XII r. 1738 przysłał Józefie (żonie króla Augusta III) różę złotą, którą ona katedrze krakowskiej legowała; ta odesłana z Drezdna 1801 r. do Krakowa.

Źródła do historyi kościelnej w Polsce.

(Theiner A.): Disquisitiones criticae in praecipuas canonum et decretalium collectiones seu sylloges Galeandianae dissertationum de vetustis canonum collectionibus continuatio. Romae 1836. 4° 4 2/3 Thlr. (Augustae Trevirorum apud Kollmann)

Acta Sanctorum (Bollandist) Antverpiae 1643 fol.

Bibliotheca Cluniacensis ed. Marrier et Quercetanus. Lutetiae Paris 1614 fol. (o Kazmierzu mnichu)

Bullarium sacri ordinis Cluniacensis. Lugduni 1680. fol.

~~Cira de la Ville~~

Coquelines: Bullarum privilegiorum ac diplomatum romanorum pontificum amplissima collectio. Romae 1739. fol. Vol I–XXVIII.

Coustant: Epistolae Romanorum pontificum Parisiis 1721. fol.

Félibien: Histoire de l'abbaye royale de Saint-Denis. Paris 1706. fol. (o Janie Kazmierzu)

Jaffé Philippus (rodem ze Swarzędza): Regesta pontificum romanorum ad a. 1198 Berolini. 1851. 4°

Theineri: Disquisitiones criticae. Romae 1836. 4° ~~[illegible]~~ (są tu przywileje; polskie) 4 2/3 Thlr.

Romanae sacrae rotae decisiones recentiores a P. Farinaccio selectae. Venetiis 1716. fol. 25 Partes in XIX Voluminibus

Conciliorum collectio ab initio aerae christ. ad a. 1727 cum additamentis P. Labbaei, G. Cossartii, S. Baluzii et H. Harduini; cura N. Coleti. Venetiis 1728 fol. XXI Vol. et Apparatus I. II Vol.

Theiner A. Rückkehr der Braunschweig. u. sächs. Regentenhauses in d. kathol. Kirche. Einsiedeln. 1843.

(Theiner A): Zustände (die neuesten) der katholischen Kirche beider Ritus in Polen und Russland seit Katharine II bis auf unsere Tage. Mit einem Bande Documente. Augsburg 1841. 8° 3 1/2 Thlr.

(Theiner A.) Staatskirche (die) Russlands im J. 1839 nach den neuesten Synodalberichten dargestellt von einem Priester aus der Kongregation des Oratoriums. Mit Beylagen. Schaffhausen 1844. 8° ~~[illegible]~~ 2 1/3 Thlr.

Vicissitudes ~~[illegible]~~ de l'eglise catholique des deux rites en Pologne et en Russie. Paris 1844. 2 Vol. 8° 14 frcs.

Spittler's: Von der ehemaligen Zinsbarkeit der nordischen Reiche an den römischen Stuhl. 1797.

Theiner: Versuche des heiligen Stuhls in den letzten drei Jahrhunderten
die durch Ketzerei und Schisma von ihm getrennten Völker des Nor-
dens wiederum mit der Kirche zu vereinen Augsburg 1839. 8o 2 Tomy

78

Pamiętnik Komendoniego. T. I p. 56–114. i 198–229. oraz 245–251.

Mowa Podlodowskiego Lipsy 1547. T. I — Listy Zygm. I względem summ neapolitańskich T. II

Opis wyjazdu Bony T. II — (ob. Górnicki)

Diarius Legacyi Kardynała Henryka Gaetano r. 1596 do Zygmunta III t. II p. 133–
wtedy był nuncyuszem Malaspina

Relacya o stanie Polski złożona Papieżowi Piusowi IV przez nuncyusza jego oppata Ruggieri 1568
T. III p. 1– 26. mówi że Paweł III nuncyusza stałego do Polski zaprowadził ostatnim
był Luigi Lippomano Biskup Veronij

Relacya posła weneckiego Hieronima Lippomana za powrotem r. 1575 T. III p. 26–29.

Wyjątek z legacii Aloizego Lipomano do Polski za Zygmunta Augusta T. IV p. 76–79.

Zdanie sprawy Pietra D'uodo przed senatem weneckim po poselstwie do Zygmunta III w r. 1592
T. IV p. 79–93.

Wyjątek z poselstwa do Polski Nuncyusza Marescotti w r. 1668. T. IV p. 312–319
ostatni nuncyusze byli Vidoni i Pignatelli (Opis dworu co brał ze pensyą co robił)

1673–1683 Wyjątki z pamiętników legata Franciszka Buonvisi do Polski T. IV p. 327–376.
(wtedy był nuncyusz Ranuzzi) i 334–351.

Punkta suppliki od Wojska Zaporoskiego Żale nasze Krwawe zszy nas do tego — niewola która cierpi
narod ruski —) T. IV p. 376–378.

Relacya Jana Tiepolo posła Weneckiego do Władysława IV r. 1647. T. V p. 1–51.

Relacya zaślubienia Bony Sforcii z Zygmuntem I Kr. pol. T. V p. 313–324.

Wypis z relacyi posła Weneckiego w r. 1560 T. V p. 346–357.

Geschichte der Nuntiaturen Deutschlands 1790. Nr. Inw. 3155 XXXIII D. 37 vel 36

1-12
21
31

79

1790. Tłumacze języków Oryentalnych w Warszawie Crutta w Kamieńcu podolsk. Lichelstein w Mohilowie Giuliani, w Batac Owsiński

Decyfranci: G. Szwykowski, Giedroyć, Wyganowski, Grodzicki

Kuryerowie Jan Rydzyński, Neuman, Vitadeo.

Sądy Duchowne a) Nuncyaturskie: Nuncyusz Ap. Ferdynand Marya z Xiążąt de Corigliano Saluzzo Arcyb. Kartagin. – Auditor: Marek Ant. Moscardini – Defens Caus. Matrim. Mich. Wierzejski Kanon. inflant. Pisarze Piotr Jastrzembski, Józ Crenowski

b) Prymasowski: Sędzia Metrop. deleg. Onufry Szembek Kanon. krak. Pisarz Metrop. Baczyński – Defens Caus Matrim Paweł Dąbkowski

c) Sądy Konsystorskie Warszawskie

Dyrektor Gen. Poczt: Ign. Fr. Przebendowski Starosta Solecki Ernest Sartorius de Schwannenfeld Komisarz gen. poczt.

Posłowie do Stambułu: Piotr Potocki Star. Szczerzecki – do Szwecyi Jerzy Potocki Starosta Tłumacki

Ministrowie w Rzymie: Tom Anticci Kardynał Minister Polski.

był r. 1777 (1771) w Rzymie minister pełnomocny Marquis d'Antici. Ten Anticci Tomasz opat paradyski minister polski w Rzymie otrzymał in dygenat polski r. 1767.

5407

2

Nuncjusze i legaci papiescy

K. 80-157

Missionarze Św.

80

Bruno Św. benedyktyn rodem z Kwerfurtu kształcił się we Włoszech r. 1004 mianowany arcybiskupem pogan Prusaków czyli jak drudzy chcą Rusów, przybył 1005 do Poznania, r. 1008 udał się do Prus na missyę gdzie zabity r. 1008 d. 14 lutego (wraz z Janem i Benedyktem mnichami benedyktynami missionarzami) w Braunsbergu

Voigt Gesch. Preuss I. 280 dowodzi iż Bruno jest ten sam co Bonifacius św. na co już Schott Prussia Christiana p. 81-85 uwagę zwrócił; bo Bruno przy bierzmowaniu otrzymał nazwę Bonifacius Chronica Magdeburg ap. Meibom T II p. 284 zowie go „Brunonem cognomento Bonifacium" Piotr Damian w żywocie św. Romualda zowie go Bonifacym a Baronius Annal T. X. p. 906 zrobił aże dwóch Brunona i Bonifacego

R. 1122 Bernard ~~rzymianin bisk~~ hiszpan rodem biskup nawraca na Pomorzu, a r. 1224 biskup Otton z Bambergu

R. ~~...~~ 1186 Meinhard augustianin z holsztyńskiego klasztoru Sigeberg za radą arcybiskupa bremeńskiego nawraca w Inflantach i r. 1191 zostaje biskupem inflanckim pierwszym † 1196 a drugi biskup po nim Berthold opat klasztoru cysterskiego Lucca w Niższej Saxonii zabity 1198 trzeci Albert von Apeldern

S. Wojciech (Voigt I 654) mniema iż żywot jego wkrótce po jego męczeństwie skreślony napisał Gaudentius

Legaci rzymscy w Polsce　　　I a)　　　81

1104 Gualo episcopus belnacensis legatus sedis apostolicae (Paschalis II) przybył do Polski i złożył z biskupstwa: Czesława obranego na stolicę Krak. r. 1101 przez Władysława Hermana bez przyzwolenia papieskiego i drugiego biskupa polsk. privavit sedibus culpa exigente (Łętowski I. 58)

1183 Egidius biskup Modeny (mutyneński) jed legat jedzie do Polski; r. 1184 przybywa do Krakowa z ciałem S. Floriana. (Kadłubek lips p. 793)
od papieża Lucyusza III (Długosz)

1166 – 1186 Rejnald legat papieski na synodzie prowincyonalnym w Gnieźnie godzi Gedkę biskupa krakowskiego z Kalixtem czyli Gualis opatem norbertańskim klasztoru S. Wincentego w Wrocławiu o dziesięcinę z wsi Wawrzeńczyce (Łętowski I. 76)

Zdaje się iż synodten r. 1180 odprawiono w Gnieźnie (Łęczycae) którego ślad w dziejach Kreczte wyjaśniło by dzieło: Görlich: Die Praemonstratenser in Breslau.

1189 Jan Malabranka kardynał legat Klemensa III na synodzie prowincyonalnym w Krakowie zaprowadza reformę duchowieństwa polskiego i nakłada dziesięcinę dla odzyskania ziemi św. (zwaną Saladyńska) (Długosz)

1197 Piotr z Kapui (Capuanus) cardinalis diaconus tituli S. Mariae in via lata legat Celestyna III dla zaprowadzenia celibatu w Polsce złożył synody w Krakowie i Lubusku (Długosz, Bielski) Wracając do Rzymu z pieniądzmi rozbity został na Śląsku. Innocenty III skarżył do konzulów i ludu miasta Placencyi (Brzeziecki) nadrodze o co się 1198 papież uskarżał

82 I b)

Legaci rzymscy

Cardinalis | ws apostol. in Polonia

1223 Grzegorz de Crescentiis legat ~~jego~~, r. 1224
(jego notariusz Jakub Rzymianin zostaje Dominikanem (Dług. Ab. [illegible])
w Krakowie) od Honoriusza III; bawił w Krakowie
dla reformy i ułożył niektóre ustawy dla ducho=
wieństwa. (Długosz.) (jego notariusz Jacobus natione
Romanus) de Crescentiis Grzegorz pisał Constitutiones pro
Clericis polonis; odprawił synod w Danii 1222 + 1225 jako kardynał.

1241 Wilhelm biskup Modeny legat do Polski na urzą=
dzenie biskupstwa warmińskiego, sambijskiego i pomezań=
skiego (Dług. VII. 690) Ten Wilhelm obrany później
na papieża nosił imię Alexander IV. bawił w Polsce
1243 jak widać z bulli Innocentego IV.

1245 Opizo opat mezański legat Innocentego IV wysłany
od soboru lugduńskiego dla zjednania pokoju Krzyżakom
których gnębił Kazimierz Książę kujawski i Łęczycki
złączywszy się z Świętopełkiem pomorskim. W Drohiczynie
koronował Daniela Księcia ruskiego, był na synodzie
Łęczyckim 1245 na którym upominał się o zaległy przez
lat kilka grosz świętopietrza. (Długosz VII. 705)

1248 Godfryd legat przyjechał za pieniędzmi dla papieża (Łętowski I. 169. Łoban r. 1276. Urban

1247 Jakób archidiakon leodyjski (później papież
IV) legat od Innocentego IV był na synodzie 1248 wrocławskim
o pieniądze dla Kościoła rzymskiego na potrzeby wojny pa=
pieża z cesarzem Fryderykiem. Duchowieństwo polskie zobo=
wiązało się przez 3 lata dawać piątą część dochodów; za co le=
gat 9 niedziel postu ukrócił na 7. Bawił w Polsce już
r. 1247 jak widać z listów papieskich

Legaci

Wilhelm z Modeny legat papieski zjeżdża dla podziału Prus pomiędzy Zakon Krzyżacki i Biskupów to jest dla uregulowania dyjecezyi między Wisłą a Narwą wyprawiony z Rzymu od Honoriusza III d. 31 Grudnia 1224. przybył najprzód do Inflant gdzie bawił 1226 odjechał do Niemiec; 1227 przybył do Prus wrócił do Rzymu zkąd drugi raz był legatem 1234 do Inflant, 1235 do Prus, gdzie się zajmował interesami polskiemi (Röpel I 457), r. 1243 z Prus wrócił do Włoch, znowu do Prus wrócił 1244 skąd 1245 do Lionu wyjechał.

Legaci rzymscy. II 84

1251 Jakub Welletren franciszkan wysłany od Innocentego IV do Krakowa dla sprawdzenia procesu kanonizacyjnego S. Stanisława.

1254. Opizo opat mezaiński powtórnie legat do Polski był w Krakowie podczas uroczystości kanonizacyi S. Stanisława.

1254 Piotr Caponius kardynał S. Jerzego wysłany dla ustanowienia biskupstwa sambijskiego (Przezdziecki)

1254 Jan biskup tuskulański z instrukcyją co do obrzędu greckiego (Przezdziecki) legat. sprawdza ~~akta~~ proces kanonizacyjny S. Jadwigi na Szląsku – legat Urbana IV

1262 Petrus de Pontecorvo archidiakon gradyceński za pieniędzmi S. Piotra których trudno było odebrać (Przezdziecki)

1263 legat archidiakon opolski dla odebrania S. Piotra pieniędzy. (Przezdzieck)

1267 w czerwcu wjeżdżał do Krakowa Gwido z zakonu cystersów kardynał S. Laurentii in Lucina legat papieża Klemensa IV przybył z Wrocławia gdzie d. 2 lutego ~~[illegible]~~ odprawił synod prowincjonalny przybył dla zbierania składek na odebranie ziemi świętej. (Długosz) przybył do Krakowa 27 czerwca.

1276 Godfryd legat do Polski dla zebrania pieniędzy

1282 Philippus Firmatus czyli episcopus fermonensis (de Fermo) legat do Polski i Węgier przybył do Krakowa.

Legaci rzymscy III 85

1286 - Jan biskup tuskulański legat Honoriusza IV dla odebrania z małej Polski summy 1000 grzywien przeznaczonej na obronę ziemi świętej (Podatek ten wybierali Adam kanonik krak. i Mikołaj); lecz gdy summa ta dla zniszczenia kraju wydała się wysoka zniżył ją ów legat na prośby biskupa krak. do 700 grzywien z dyecezyi krakowskiej

1301 Mikołaj biskup z Ostia i Velletri legat do Węgier i Polski (Raynald)

1311 Jan arcybiskup bremeński i magister Albertus de Mediolano canonicus ravenatensis capellanus Papa legaci od Klemensa V na wysłuchanie skarg od Polaków na gwałty krzyżackie w mieście Gdańsku (Dług. IX. pag 945)

1323 Biskup elekt eński i opat S. Teofreda mają nawracać Litwinów (Przezdziecki Wiad bibliogr.)

1333 Piotr z Alwernii (Przezdz)

1338 Galhardus de Carceribus i Piotr Gerwazy

1344 Arnoldus de la Camina (Arnaldus de la Canana)

1345 Wilhelm Pusterla (Przezdz)

1363 Jan Franciszkan legat od Urbana VI dla pogodzenia cesarza z Polską (Długosz libr IX pag 1137

1365 Jan Cabrospina legat.

1369 Arnold de Cantina scholast. cracov. in Polonia et Hungaria apostol. nuntius. (ob. rok. 1344)

86

1339 w Krakowie

1338 Galhardus de Carceribus ecclesiis titulensis praepositus [colocensis diecesis] apost. sedis nuntius Benedicti XII collector podatków papieskich w Krakowie Voigt III p. 17.
był razem cum Petro Gervasii canonico aniciensi komisarzem do sprawy między Kazimierzem pols.k. i Krzyżakami 1339. od strony Króla Kazimierza.

pierwsza wiadomość o mon[...]

1375 Papież Urban V posyła do Ludwika króla węgier. i polsk. apostolicae sedis nuntios Bonaventuram de Padua ord. eremit. S. Augustini magistrum theolog. et Wessonem praeceptorem de Friburg hospitalis – z prośbą o pomoc cesarzowi Greckiemu przeciw Turkom (Raynald)

– ~~Q. 10~~ 1394 Zygmunt król węgier. powziął zamiar

IV

88

Legaci rzymscy

1376 Mikołaj biskup Majorki legat Grzegorza XI po grosz S. Piotra który Polska za dwa lata winna była. właściwie była to składka na papieża podług taxy i oszacowania. Na synodzie w Uniejowie w dzień Narodzenia N. P. Maryi chciał pod rygorem całą summę wyexekwowač lecz wreszcie kontentował się dwoma groszami de qualibet marca taxae papalis. (Długosz) Owa taxowana opłata z dyjecezyjów był to czynsz roczny papieski. — Resztę zebranych pieniędzy odwieźli dopiero r. 1378 do Budy owemu legatowi Mikołajowi Florian Mokrski biskup Krak. z Dobrogostem dziekanem (Długosz lib X pag 40) bo owa taksa rzymska szła leniwo.

1381 Tomasz biskup lucerijski legat Urbana VI za czynszami kościoła rzymskiego, kazał pojmać i osadzić w więzieniu Mikołaja de Strosberg proboszcza gnieznieńskiego i kollektora opłaty papieskiej ponieważ tenże zrobił deficyt na 12000 zł. (Łętowski)

1389 Piotr de Randolino wysłany za pieniędzmi papieskiemi do Polski (Przezdz.) od Bonifacego IX który ogłosił jubileusz, a quaestorowie papiescy sprzedawali

~~1394~~ Jubilaei indulgentiam za tyle ile by pielgrzymka do Rzymu kosztowała. (Łętowski I. 302)

1391. Joannes abbas S. Stephani de Carrara et Baylardinus de Verona canonicus legati Bonifacii IX ad Polonos, Lithuanos et Russos; jako quaestorowie sprzedają odpusty dla tych którzy nie mogą odbyć pielgrzymki do Rzymu. (Łętowski I. 303)

Legaci rzymscy.

V 89

1393 Joannes Gabrielli Pontremulensis J. U. Dr. episcopus masranensis dla pogodzenia Krzyżaków z Jagiełłą

1404. Honorius Caraffa i Borgaruccio de Reyneriis od Innocentego VII po obiorze legoż legaci

1400 Joannes Palladinus de Termo czyli Ancarano episcopus Spalatensis

1418 Jacobus de Camplo (czyli de Teramo albo Ancarano z familii Palladino) episcopus spalatensis i Ferdynand de Hispania (z Hiszpanii) biskup Luki dla pogodzenia Jagiełły z Krzyżakami od Marcina V odprawieni z niczem bo trzymali stronę Krzyżaków (Długosz lib XI pag 395).

[margin, written vertically: obaj u posłowie w Gnieźnie d. 19 lipca 1419 komissarzowie Zyg... [illegible] ... między Krzyżakami.]

1422. Antoni Zeno Dr. Utr. Jur. dla pogodzenia Krzyżaków z Jagiełłą od Marcina V (nie mogąc przywieść pokoju do skutku) żądał pieniędzy na wojnę z Husytami lecz odmówiono (Dług XI 455)

1424. Branda ~~kardynał~~ prezbiter placentyński kardynał S. Klemensa i Julian de Caesarinis auditor Camerae Apostolicae legaci Mikołaja V byli na weselu królowej Zofii

1425 (4) Latinus Ursinus (kardynał de Ursinis biskup ostyjski episcopus Ostiensis przywiozł Jagielle gwoździe z krzyża pańskiego (Długosz, Przezdziecki) od papieża Marcina V r. 1424. (Orsini)

1432 Jan biskup Parmy poseł od soboru bazylejskiego r. 1432 (Długosz)

Legaci rzymscy

VI 190

1421 Guilermus Cardinalis tituli S. Mariae deputatus judex et commissarius wysłany od Marcina V dla ukończenia zwady i sporów Jagiełły z Krzyżakami potwierdził wyrok pomiędzy Królem Kazimierzem W. a Krzyżakami o ziemię pomorską kujawską i michałowską i obliczył szkody na 190,500 grzywien (Łętowski I. 364)

IV Idus Aprilis

1443 (Zbigniew Oleśnicki biskup krak. kardynał z soboru bazylejskiego mianowany na rok jeden legatem a latere do Polski. Na synodzie bazyl: byli posłowie z Akad. Krak. Marcus Bonfili S. Th. Mag. Stanislaus de Sobnijewo praepos. S. Florian. de Brzezinow Decret. Dr. archidiac. rator. nobilis Gwilhelmus de ~~…~~ Barina.

1426 Lucidus diakon kardynał titulo B. Mariae in Cosmedin komisarz do sprawy o oderwanie ziemi lubelskiej do nowo utworzonego biskupstwa chełmskiego od papieża Marcina V (lecz podobno ów komisarz nie był w Polsce.) Łętowski I. 397.

1443 Alexander S. Laurentii in Damaso presbyter cardinalis zwany kardynałem (patriarchą) akwilejskim legatus z soboru bazylejskiego polecony bullą Zbigniewowi Oleśnickiemu biskupowi krak. (Łętowski I. 400 i 403.

1443 Tadeusz de Tervisio ~~Remisarius~~ ablegat Dr. medycyny.

1444 Julian Cesarini legat do Władysława Warneńczyka (Callimach) zginął pod Warną

Gdy się urodził Władysław Warneńczyk w 14tym miesiącu
przy krzcie posły papieskie, Weneckiego i Medyolańskiego
Xiążęta obdarzyli go a poseł papieski legat Latinus
Ursinus Cardinalis darował jeden z 5 gwoździ na których
1426 Chrystus był przybity w Polsce Krolowi. (Varsevicius Caesarum Vita)

Legaci rzymscy

VII a) 92

1447 Oratorowie od soboru bazylejskiego do Polski (może z Polski?) Stanisław Sobniowski protonotariusz apostolski proboszcz trydencki, Marek Bonfilius magister Theologiae Camera apostolica clericus i Dersław z Borzymowa archidiakon krakowski (Łętowski I. 403)

Legaci z Rzymu w Polsce

1447 po Koronacyi Kazimierz Jagiellończyk ponieważ dwóch
papieżów było Felix V. i Mikołaj V, zgodził się na Miko-
łaja i wysłał do niego z obedyencyą posłów: Wyszota
z Górki kanonika (kustosza i proboszcza) poznańskiego i Piotra z Szamotuł
kasztelana kaliskiego.
(prosząc: aby papież zostawił Królowi (annaty) wszelkie Kolacye
beneficyów, (z restrykcyjnem praw biskupich) i aby dał na 6 lat dziesięcinę z dziesięciny
w Królestwie oraz na kilka lat denar S. Piotra
dla obrony przeciw Tatarom, nie zezwolił na to papież, tylko
Królowi do beneficiów do prezentowania ustąpił w dyecezyi gniezn. i duchowieństwu
(Dług. Lib XIII p. 29.)
10000 zł. dla Króla złożyć kazał z temi posłami polskiemi

R. 1448 z powracającemi Joannes
przybył do Polski (Baptista episcopus Camerinensis
nuncius i legat papieża Mikołaja feria 5a in Octava
corporis Christi oddawał Królowi (w Lublinie) od papieża złotą różę
ważącą 100 dukatów, oraz oddał mu bullę papies-
ką na 90 nominacyi dozwolonych i wolności wybie-
rania 10,000 zł. od duchowieństwa gnieźnieńskiego
(Dług Lib XIII p. 40.) przywiózł też potwierdzenie
na Kardynalstwo Oleśnickiemu. Gdy ten legat zjechał
z Lublina do Krakowa wzbraniał się go uznać Uniwersy-
tet Krakowski który się zdeklarował za antipapą
Eugeniuszem, ledwie uniwersytet groźbami nakłoniono

1456 papież wysyła legata Jana tituli S. Angeli diaconum
cardinalem wysyła do Niemiec Węgier i Polski aby głosił
Krucyatę przeciw Turkom (Dług II p. 186) Kapistran zebrał
do 800 Krzyżowców najwięcej z Polski i z niemi szedł na
Turka Joannes episcopus portuensis S. Angeli diaconus cardinalis
apost. sedis legatus in Polonia.

1454 Dla pogodzenia Króla Kazimierza z Krzyżakami przybył
do Torunia Jacobus Decretorum Dr. (prawa Kościelnego) przewieszał
zakonu Kanoników regularnych legat papieski w towarzystwie
innych posłów z sejmu ratysbońskiego lecz nic u Króla w
Toruniu nie wskórali (Dług. II p. 150) w Sierpniu.

<u>Legaci rzymscy</u>

1448 Joannes Baptista episcopus Cameriniensis poseł od Mikołaja IV do Kazimierza Jagiellończyka aby nakłonił Uniwersytet Krak. do obedyjencyj (który trzymając z koncylium bazylejskim nie chciał uznać Mikołaja V za papieża i trzymali za ~~Eugeniuszem~~ XII Felixem V

Legaci rzymscy.

1449 S. Jan Kapistran w Polsce (Długosz)

1454 Jacobus provincialis ordinis canonicorum re-
gularium S. Augustini od papieża z sejmu ra-
tyzbońskiego nuncyjusz do Polski (Długosz)

1456 Jan Kardynał dyjakon titulo S. Angeli legat
do Niemiec Węgier i Polski z krzyżem na Turki
lecz Król Kazmierz zajęty był Krzyżakami i
Tatarami przeto się nie ruszył (Łętowski I 419)

1461 Hieronim arcybiskup Kreteński legat Piusa II
z prośbą aby Król Kazmierz potwierdził obranego
na biskupstwo Krakowskie Jakoba Sienieńskiego
przez papieża, na co Król niechciał przystać tylko
Jana Gruszczyńskiego biskupem chciał mieć
nakłonił Hieronim Sienieńskiego iż r. 1462
zrezygnował z tytułu. namawiał też legat
Króla do zgody z Krzyżakami. Długosz pisze o tym
Hieronimie iż był z kupca kapłanem i notowany
jako infamis u swoich. Drugi legat r. 1460 Fran-
ciszek z Toledu magister decretorum archidiakon
astyagijski Hiszpan przekupiony od Krzyżaków
także Króla namawiał do zgody z Krzyżakami
(Łętowski I. 433)

1464 Marcin Freger legat (Ciampi)

<u>Legaci i posłowie w Polsce</u>

R. 1454 d. 1 września. Papież Mikołaj V pisał do Króla Kazimierza aby spór z zakonem Krzyżackim zdał na sąd 2 Kardynałów których w tym celu do Prus wysłać miano wiecie Kardynała Mikołaja de Cusa lecz to nic nie pomogło.

R. 1459 ~~Król~~ Król Kazimierz wysyła z obediencią do nowego papieża Piusa II (Eneasza Sylviusa) posła Jakuba z Sienna żeby Dębno zł. Kanonika gnieźnieńsk. Krakowsk. Ten w Mantui żądał od papieża aby zdjął exkomunikę z miast pruskich od Kalixta papieża (za odpadnięcie od Krzyżaków do Polski (rzuconą)) i aby Krzyżacy na wyspę Tenedos zostali przeniesieni (Dług. II p. 250. 252) na co papież niechciał przystać owszem się obruszył na Kazimierza (owszem był niechętny bo mu król odmówił prezenty na biskupstwo warmińskie)

R. 1460 papież dla zakończenia wojny z Krzyżakami wysłał do Kazimierza Hieronymum Cretensem Archiepiscopum (rodem z Wenecyi) i Franciszka de Tholeto S. Theol. Dra archidiaconum de Astigia (rodem z Hiszpanii) lecz Król ich nawet przyjąć niechciał jadących ze Szląska (Dług II p. 256) aż sami posłowie r. 1463 zjechali do Brześcia

1461 król Kazimierz wysyła posłów do papieża Piusa II zdarami Jana Rytwiańskiego starostę sandomierskiego i Macieja z Raciąża kanonika kujawskiego Dra prawa kanon. z prośbą aby papież cofnął potwierdzenie Jakóba Sienieńskiego na biskupstwo Krak. i przeniósł go na bisk. włocławskie a biskupstwo Krak. potwierdził Janowi Gruszczyńskiemu (Dług II p. 266)

Decret. Dr. Eulesius in Szydłow rector

Dersław ~~[illegible]~~ poseł do papieża w sprawie Akademii Krak. ob. Warschauer Bibliothek 1754 T. IV st. 319
(może z Rytwian lub inny ob. listy Zbigniewa Oleśnickiego lub Długosza w Wiszniewskim

Legaci rzymscy

1467. Rudolf biskup lawentyński legat papieski nakłonił wreszcie Króla Kazimierza iż w nieszawie zawarł pokój z Krzyżakami.

1456 Misael metropolita kijowski składa synod z którego do Syxta IV posyłają z obedyencyją Alexandra Sołtana podskarbiego lit. i obietnicą zachowania unii florenckiej (Stebelski p. 51. Kojałowicz p. 220)

Caspar episcopus Calliensis [nuntius apostolicus] pośredniczy w zatargu z kardynałem fryderykiem pomawiając go o przywłaszczenie sobie pieniędzy jubileuszowych; skarżył go o to 1505 a król Alexander do papieża

1500. Romae 18 Novembr. Instructio rev. datae legato Alexandri papae VI ad reges Hungariae, Bohemiae et Poloniae – tit. S. Cyriaci presb. card. Regino (~~był to Kasper biskup Kaliński~~ ~~Caspar Calliensis episcopus~~ ?) namawia papież do wspólnej wyprawy na Turka obiecując dziesięcinę z danin kościel: nych i dochody z jubileuszu. Biskupi i Kapi: tuły złożyli pobór który ledwie 3,000 zł uczynił a jubileusz i inne daniny 30,000 zł.

(był przed Reginem)

1501 Petrus Cardinalis Reginus legatus apostolicus

1503 Reginus [Cardinalis S. Cyriaci] kardynał legat

1503 Erazm proboszcz wileński poseł w Rzymie

XI (Bakozy) Nuncius (był wielki przyjaciel Zygm I i Wład. króla węgiel.) 98

Thomas Sancti Martini in Montibus S. R. E. Presbyter Cardinalis Strigoniensis, Patriarcha Constantinopolitanus, ad Hungariae, Bohemiae Poloniae, Daniae, Norvegiae et Sveciae regna nec non Prussiam Russiam Livoniam Lithuaniam, Valachiam, Silesiam, Lusatiam, Moraviam, Transylvaniam, Sclavoniam, Dalmatiam Croatiam et Moscoviam Apostolicae Sedis Legatus de Latere

Dt. Budae Vesprimensis 1514 pridie Calendas Aprilis

Tomasza de Ilkus preora Klasztoru miechowskiego, którego Nicolaus Bedleński Scholasticus et Mathias Grodzicki canonici cracov. et contra Turcas exactores contributionis per defunctum Julium II papam decreta za to iż owej kontrybucyi płacic niechcial ex komunikowali; uwalnia od exkomunikacyi. (Nakielski Miechov. p. 586.)

zdaje się iż nie był w Polsce.

Achilles de Grassis cardinalis protector regni Polon. 1516. 99

monachus ordinis praedicatorum

1518 Nicolaus Szomberg nuntius apostolicus Leonis X ad Ludo:
vicum regem Hung et ad Sigismundum I aby wszyscy ksią:
żęta chrześciańscy zawarli pokój na 5 lat i na Turka siły obo:
lili bawił w Krakowie i chciał pogodzić Polskę z Węgrami
namawiał Zygmunta I aby Spisz oddał Węgrom i mistrzowi
krzyżackiemu oddał Podole w lenność Acta Tomit [redacted] T. IV. p. 361.
bawił Szomberg w Krakowie 1518 w Augusie i [redacted] 1519 d. 26 styczn. odjechał
z Krakowa.

Legaci w Polsce

Fragmentum legationis Sigismundi I regis ad Leonem X papam et Carolum V imperatorem de bello pruthenico jam vigente; Ex Thorun 28 Julii 1520 (Przyłuski Statut fol. 759)

Leo X papa Sigismundo I regi Polon. Romae 26 Decembris 1521 (Przyłuski fol. 759) pisze iż Joannes Theobaldus civis florentinensis quem et Zachariam episcopum gardiensem nuntios nostros ad Poloniam destinavimus, nuper ad nos reversus który Jan opowiadał, jak mile jego i ~~[struck out]~~ Zachariasza król przyjął i że się wojna pruska poczęła, radzi więc królowi aby zaniechał wojny na co do zawarcia pokoju dał polecenie Zachariaszowi.

R. 1466 Rudolphus episcopus laventinus Pauli II ad Germaniam legatus był przy zawarciu traktatu Polaków z Krzyżakami w Toruniu 1466 d. 19 Octobris mianowicie z mistrzem Ludwikiem de Erlichshausen; ten Rudolf jednał ów pokój.

Oratio nomine regis Kazimiri ad Paulum II pontificem poseł polski (z obedientią zdaje raport o zawarciu pokoju z Krzyżakami (Przyłuski pag. 740 lecz imienia posła nie ma.) w Toruniu - poseł ten Jan Ostroróg vide Łaski Statut

Na Koncylium trydenckie wyznaczył król pierwotnie jako posłów Jana Drohojowskiego biskupa kujawsk. Jakuba Uchańskiego biskupa chełmsk. i Stanisława z Tenczyna kasztelana lwowsk.

Achilles de Grassis episcopus medoacensis S. Mariae in Transtiberim Cardinalis r. 1518 Nuntius in Polonia wstawiał się za kanonizacyją S. Jacka. — r. 1521 był protektorem Polski w Rzymie.

Bernard Maciejowski arcyb. krak. kardynał za Pawła V i za nuncyatury Rangoniego, z którym ~~na~~ miał zatargi i do Rzymu go nawet skarżył, pełnił urząd legata a latere czas niejaki

Zygmunt III wyrobił od Grzegorza XIV dla Rangoniego kapelusz kardynalski.

em kürzlich
Verzeichniss
bei Bedarf
stellt, dass
2 Brettern
ene Grösse

Ebner.

graphien:

re.

102

1618 przed sejmem odjechał z Warszawy nuncyusz Lancelloti; pozostał tylko auditor Altieri.

Zygmunt III wyjednał kardynalstwo u Grzegorza XIV dla bytego w Polsce nuncyusza Rangoni, który umarł nim dostał kapelusz

n, welche bis
es Blattes sich

ung

103

Po wyjeździe Marii Philonardi archi-
episcopi Avenionensis, Mathias
Lubienski arcyb. gniezn. jako legatus
natus zastępował miejsce legata
dopokąd nie przybył Legat de Latere
Joannes de Torres Romanus archiepis-
copus adrianopolitanus od Inno-
centego X dla poblogosławienia ślubu
Władysława IV z Ludowiką Marią nie
przybył.

Tytuł legati nati dla siebie i [illegible]p:
[illegible] dostał Henryk Kietlicz arcyb.
gniezn. od Innocentego III

Takiemi legati nati byli arcybiskupi
Eboracensis, Cantuariensis, Rhemensis,
Pisanus, Strigoniensis, Gnesnensis

Papież Leo Janowi Łaskiemu arcyb. gniezn.
nadał tytuł legati nati i metropolity dla
siebie i następców. Romae V Idus Julii 1515.
Damalewicz series archiep. gnesn. f. 6.7.

Hieronim Grimaldi nuncyjusz 1714–1721. po jego wyjeździe z Polski obrany nuncyjuszem Hieronim Archinto z Mediolanu arcybiskup Tarsu który od r. 1713 obowiązki nuncyusza w Kolonii piastował. Wyjechał 20 lipca 1721 z Kolonii do Warszawy, lecz w drodze umarł

Wincenty Santini z Lukki arcybiskup Trebizondy był wprzód nuncyuszem w Brouxelli: w Kolonii z kąd d. 13 Stycznia 1723 do Polski wyjechał

Camillus Paulutius 1728–1723.

Fabritius Serbelloni z Mediolanu arcybiskup z Patras był wprzód wicelega: tem w Ferrarze, inkwizytorem w Malcie, gubernatorem w Loretto, nuncyuszem w Florencyi, Kolonii skąd 1738 do Warszawy pojechał r. 1746 wyjechał do Wiednia został Kardynałem.

Fabritius Serbelloni patritius mediolanensis archiepiscopus patracensis in Polonia legatus de latere nuntius 1747 – jego: Hieronimus Salarius Theol et Jur. U. D^r protonotarius apostolicus et auditor

1123.

Aegidius zwany Gilo benedyktyn Klasztoru Kluniackiego
mianowany jak się z regestów papieskich pokazuje r. 1121
kardynałem biskupem tuskulańskim. R. 1123 wysłany od
papieża Kalixta II jako legat apostolski (per Ungariam et
Poloniam legatus) aby przywiódł do porządku zwaśnione ducho:
wieństwo polskie, jakoż wspólnie z księciem polskim Bolesła:
wem III Krzywoustym ustanowił granice dyecezyi kujawskiej
(vladislaviensis – Ob. Rzyszczewski Codex diplomaticus Tom II
pars I st. 1.) Ten to legat r. 1123 potwierdził donacyje klasz:
torowi tynieckiemu przez książąt polskich poczynione.
Umarł około r. 1140. był to mąż uczony, pisał hymny, listy.

Długosz a za nim wszyscy inni historycy polscy kładą pobyt
tego legata w Polsce mylnie na r. 966. Baronius: Ughelli (Italia sacra
T. I p. 229) na r. 964 – wszelakoż iż żył 1129–1139 świadczą
wyraźnie wspominające go ówczesne bulle papieskie.
Georg. Jos. Eggs (Supplementum novum purpurae doctae. Augus:
tae Vindelicorum 1729 fol. st. 55) chcąc się z kłopotu wywinąć
z jednego Aegidiusa zrobił dwóch: Pierwszego Aegidiusza bisku:
pa tuskulańskiego kardynała legata od papieża Jana XIII
dla urządzenia hierarchii w Polsce r. 964 wysłanego za Mieczysława
– co mylnie – i drugiego Egidiusza Gilo biskupa tuskulańs:
kiego kardynała który nie był w Polsce i tylko do Wilhelma
Arcybiskupa Tyru był legatem. Wszelakoż dyplomata 2 polskie
wyraźnie tę wątpliwość rozwiązują.

1148 d. 13 Sept. Eugeni III papież wysyła do Polski i krajów pruskich
G. (Guidonem?) dyakona kardynała „prudentem et honestum virum"
(Boczek Cod. dipl. Moraviae I p. 251 bulla)
diaconus cardinalis
Ten Guidon Cardinalis legatus (był już poprzednio 1143 dla Reformy ducho-
wieństwa w Czechach i Morawie skąd r. 1146 wrócił – r. 1148 wysłany od
Eugeniusza III (którego o to Henryk syn cesarza Konrada kłopotał) do Polski
aby się starał nazad do Polski na rządy przywrócić wygnanego Władysława II
i biskupów polskich którzy na tę ~~wy~~ zmianę rządu pozwolili do odpowie-
dzialności pociągnął (Roepell Geschichte I p. 355) – lecz to nic nie pomogło.

jako kanclerz
Iwo legat do Rzymu od Leszka białego pierwszy raz r. 1216
(Niesiecki tylko – więc niepewne)

kanclerz Leszka białego
1218 ~~1216~~ drugi raz (Iwo filius Saulis comitis de Konskie (kanonik gniezn. i krak. jedzie do Rzymu do Honoriusza III dla pozyskania sakry na biskupstwo krak. sprowadza do Polski dominikanów Hyacynthem (Jacka) Odrowąża z Łąki xięstwa Opolskiego, Czesława polaka, Henryka Morawczyka i Hermana Niemca

1228 Iwo trzeci raz do Grzegorza IX z skargą na Wawrzyńca bisk. ~~[illegible]~~ wrocł. który sobie godność metropolity przywłaszczał Papież znajomy Iwonowi, temuż tę godność przywrócił (którą przed ~~[illegible]~~ 150 lat biskup Lampert Zula utracił
Umarł z powrotem pod Modena ~~w~~ Udine (d. 20 lipca 1229), ciało jego przywiezione pochowano w Krakowie u Dominikanów

Podług Bartoszewicza: (Iwo z Końskich Odrowąż w Dzienniku warszaw. 1854 No 177) jedzie Iwo do Rzymu dopiero r. 1218 dla pozyskania palliusza arcybiskupiego katedrze krakowskiej, – ~~lecz to mylne~~) skąd r. 1219 wrócił miał – miał tylko dwa razy posłować do Rzymu

<u>Reinaldus</u> apostolicae sedis legatus na synodzie prowincyonalnym w Jeżowie (yezon) wyjednał u Gedeona biskupa krakowskiego dziesięcinę z wsi Wawrzeńczyc na dożywocie dla Kalixta opata norbertańskiego klasztoru S. Wincentego (około 1250)

1323 Bartholomaeus episcopus Eltzensis (czyli Electuensis raczej – z Aletu) 108
Bernardus opat benedyktyński z klasztoru S. Theofryda w dyecezyi Puy nuncyusze Jana
XXII wysłani w Czerwcu do Litwy i Rosyi; r. 1324 przywiedli do skutku
pokój między stanami rygskiego arcybiskupstwa a Gedyminem W. Xięciem litewsk.

recollector pecuniarum Camerae Domini Papae

Arnaldus de Caucina scolasticus Cracov. in Poloniae et Unga-
byt pr. 1346 riae regnis Apostolicae Sedis nuntius ... 3 Płocko 1355 d.
27 Sept. — 2) 1358 d. 19 Aug. in Raciąż
3) 1358 in Thorun d. 5 Augusti. 4) In Raczonż 1360 d. 1 Aug.
5) 1355 d. 25 Sept in Raczonż ~~6) In~~ Thorun 1358 d. 5 Augusti.
Maciejow T. VI p. 402.

109

in seiner Biblio

it vom Arbeitszimmer.)

er Professor **Hildebrandt.**

& Kramer.

Naturforschers.

grösse: 28 Zoll hoch, 38 Zoll

r 11 Thlr. 10 Sgr.

licher Hofmaler, hat den ihm seit
tellt. Da Gegenstände, welche in
harakteristische Individualität das
ennbar: die bronzene Büste des
hrer Majestät der Königin, sitz
ers und Entdeckers Dom Henri
en in einem spanischen, zu Paris
7 aufgefunden; das Modell des
uer L. Sussmann nach einer Z
Unter den Oelbildern zeichnen
rmaun: den pittoresken Eingang d
ionen der Chaymas-Indianer, wes
ie Skizze zu der grossen historisc
berühmten Dominique Ingres; d
bst gemalt in Ancona, Geschenk de

1383 Toruniae die 10 Novembris Petrus ~~de~~ Francisci
de Swessa Canonicus et Archidiaconus quinque Ecclesiarum
in regno Poloniae et caetera fructuum et proventuum Camerae
Apostolicae debitorum collector oświadcza iż od Kapituły ecclesiis
wladislaviensis odebrał 2000 florenorum hungaricalium.
(Ryszczewski II (I.) 337.) które z dawna Biskup z dochodów
winien był papieżowi

111

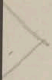
Demetrius tit. quatuor Coronatorum presbyter cardinalis archiepiscopus Strigoniensis apostolicae sedis in Hungaria et Polonia legatus r. 1384 (Jadwigę Królową odwozi do Polski z Węgier

112

Johannes Maneus Canonicus ecclesie neapolitane et miles Lodovicus de Neapoli nuntii pape Bonifacii ad Lithwaniam quomodo Litvani servarent fidem christianam 1390.

Vitoldus et Conradus fratres duces Karolus frater regis polonie et Georius frater 1388

1424

Branda Castiglioni biskup placentyński (piacenza) mianowany r. 1411 kardynałem, posłował do Niemiec 1413; obrany 1420 biskupem di Lisieux, wysłany 1421 do Czech dla wstrzymania rozszerzania się sekty Hussytów, r. 1424 wysłany (od Marcina V) do Polski na koronacyją Zofii żony Władysława Jagiełły. R. 1431 obrany biskupem z Porto był na koncylium w Bazylei R. 1440 obrany biskupem Sabiny † 1443 d. 3 lutego mając lat 93 w zamku Castiglione. Żywot jego opisał Vespasian Fiorentino

Laudytorem jego był wtedy Julian Cesarini

Bernardus de Heracleis episcopus Spoletanus legatus Nicolai V (+1455) in Polonia.

~~1423~~. 1444.

Julian Cesarini był najprzód lektorem prawa kanonicznego na uniwersytecie padewskim. Gdy kardynał Branda Castiglione prezbiter placentyński wysłany został jako legat do Czech, pojechał z nim razem Julian Cesarini jako audytor apostolski. R. 1426 mianowany kardynałem, wysłany został jako legat do Czech r. 1431, gdzie na czele wojska gromił Hussytów. Mianowany biskupem di Grosseto był na soborze florenckim, gdzie Grecy unią przyjęli. R. 1444 mianowany biskupem di Frascati pojechał do Węgier do Króla Władysława Warneńczyka wzywając do wyprawy przeciw sułtanowi Amuratowi. W Budzyniu wyjednał przetoż pokój między Władysławem Warneńczykiem a cesarzową Elżbietą i skłonił króla młodego do złamania przysięgi i zerwania przymierza z Turkami. Towarzyszył on królowi przy tej wyprawie, na której sam zginął. Żywot jego opisał Vespasiano fiorentino (drukowany w Ughelli Serie de' Vescovi di Grosseto), relacyja zaś o śmierci jego przez Egidiusza Cartesiusa di Cambray (drukowana w Miscellanee del Baluzio Tom III) – Ratti wydał także żywot tego kardynała – jest oraz inny żywot tegoż kardynała pomiędzy rękopisami biblioteki Marucelliana w Florencyi.

1457 Aeneas Silwius (Piccolomini) Kardynał Seneński prosił Króla Kazmierza o biskupstwo warmiński – gdy mu jednak Król odmówił – obrany 1458 papieżem jako Pius II niechętny był Polakom i miotał na nich obelgi.

1468 Sempiński (?) poseł do Rzymu od króla ma zlecenie wyjednać potwierdzenie Wincentego Kiełbasy biskupa chełmińskiego na biskupstwo warmińskie – na które Kapituła obrała Mikołaja Tungena który był pisarzem w Rzymie – Papież robi trudności – Król nie chce uznać Tungena bo pomagał Krzyżakom – ledwie 1471 Król mu przebaczył.

115

1456 Jan Kardynał
dyakon tit S. Angeli
legat episcopus Portuensis
Kalixt III r. 1457

Joannes Carvajal
+1469 presb Card
tit S Crucis, ab
a. 1460 Card episc
portuensis

bis orsis + 1443

Ohumorfitori Fortunato Fedeli

Stigneus de Olesnica
episc. Crac + 1455 d.
1 April. Cardinal 1447
Thomas de Strzempin
1455 + 22 wrześn 1460
w Iłży—
Jacobus Sienieński obrany
przez papieża 1460–1464
nie był w Krakow.
Joannes Gruszczyński obrany
przez Krola 1463 d. 28 Marca
— 1464 do Septembra
Joannes Lutkonis de Brzezie
od 1464 d. 19 październ—
wjechał na bisk. 26 Maja
1465 (?) + 1471.
Branda Castilioneus
mediolanensis episc. placen
tinus ab Eug. IV Card. Portu
ensis s. Rufinae – 1440 ep. Sa=

116

1472 Marcus Venetus (kardynał) patriarcha akwilejski po zielonych świątkach przybył do Krakowa jako legat w celu pogodzenia Kazimierza Jagiellończyka z Maciejem Królem węgierskim odjechał w listopadzie do Szląska gdzie r. 1473 w Nissie za jego staraniem przyszedł pokój do skutku

Legat do Polski i do Niemiec Instrukcyja od Syxta IV dla niego w bibl Watyk. Mscr. Ottobon. No 2726 i Mss Urbin No 864.

1510. Jacobus Piso wysłany od Juliusza II przybył 6 stycznia do Krakowa cum legatione aby uspokoiwszy się w Polsce wspólnie z wojskami czeskiemi i węgierskiemi wyruszył przeciw Turkom lecz rzecz tę odłożono do sejmu piotrkowskiego. Ten w Kościele L. Maryi miejsca ustąpił pierwszego miejsca posłowi cesarskiemu - lecz go Vitus z niego wygnał mówiąc iż nie jest posłem tylko simplex nuntius papieża

Decius de Vetustat. p. 71.

ten ~~..~~ Pizo był przy poselstwie Achillesa de Grassis 1510 i 1514 zdaje się że od r. 1510 bawił w Polsce

~~..~~ pisał wiersz: De conflictu Polonorum et Lithvanorum cum Moscoviticis elegia Romae 1515. 4°. Który wydał Jan Łaski arcyb. gniezn. swym kosztem.

Tomasz Bakoczy kardynał (rodem z miasta Herdovi w Węgrzech posłował od od Leona X do króla węgierskiego i polskiego (drugiego roku panowania Leona X) dla utwierdzenia pokoju aby można wojnę z Turkami prowadzić. (Umarł ten kardynał 1516)

Eggs Novum supplementum purpurae datae p. 246.

1510 Achilles de Grassis (Grassi) rodem z Bononii ~~kardynał~~ biskup medoaceński (Monza) przybył na początku Augusta do Krakowa wraz z Jakobem Piso sekretarzem od papieża Juliusza II w celu namówienia Zygmunta I do połączenia sił z Władysławem królem węgierskim i czeskim przeciw Turkom. Atoli, że już było po sejmie poznańskim król jednak tę sprawę wszenauie roztrząsał. Odradzali senatorowie królowi tej wyprawy mówiąc iż się na posiłki papieskie spuszczać nie można bo Włochy same potrzebują uspokojenia. Z tak ten sedis apostolicae nuntius z końcem Septembra z niczem odjechał. Przy tego godził Zygmunta z Mistrzem Krzyżackim

Stryjkowski p. 722. Sarnicki p. 1202 Decius p. 71.

Wróciwszy z tej legacji został od Juliusza II mianowany ~~papieżem~~ kardynałem (S. Sixti) został pierwszym protektorem Polski.
+1523.

1516 Albertus Fontinus franciszkan legat od papieża zestany czyli raczej komisarz dla poskromienia niesnasek pomiędzy franciszkanami krakowskiemi; gdy ostro zaczął trzymać mnichów d. 5 Septembra napadli go w nocy i chcieli wywieść do Czech, lecz potem go udusili. Biskup Jan Konarski połapał niektórych osadził w Lipowcu a 3 dał ściąć 1517. Siedmiu wyłamawszy się uciekło z Lipowca tylko 1 został.

Decius p. 117.

Orationes reverendis
patris Zachariae Fer
reri Vicentini pon
tificis Gardiensis in
Poloniam et Lithuaniam
legati apostolici habitae
Thoruniu in Prussia ad
Ser. Pol. regem Sigis
mundum pro eodem
rege et magno Prussie
magistro apostolica
auctoritate invicem
reconciliandis. Cra
cov. of. J. Haller
1521 mense majo

Jöcher II 2463.

121

Lippomann Ludwig vdr Alojs jeden z najznakomitszych biskupow 16. wieku urodzony w Wenecyi obeznano w kilku mowach dzietach Kościelnych i teologii Był na Konsyl. Trydenckim z Juliuszem III był jednym z III prezydentów zboru używany w ważnych interesow Paweł IV 1556 wysłał go do polski zrobił go swym sekretarzem. Obyczaje i nauki zjednały mu powszechny szacunek był biskupem Modonu potem Werony a r. 1558 Bergamo kilka razy był nuncyuszem + 1559 w Bergamo d. 15 Augusta.

Historiae de vitis Sanctorum cum scholiis ejusd. P. I et VIII Roma 1551–1560 cura Hieron. Lippomanni

Epistola ad D. Nic. Radivilium (in Gerdesii scrinium antiquar. T. III P. I 301–306)

Duae epistolae altera Aloysii Lipomani ad principem Nic. Radivilium altera Radivili ad episcopum Regiomonti 1556. 4o

Catena in Genesin Paris 1546 fol in Exodum ibid 1550 fol in Psalmos Roma 1585 fol.

Litera Aloysii Lippomani quibus electorem Moguntinum ~~et~~ et socios hortatur ut se conferrant ad consilium trident (in Schelhornii amoenitates histor. eccles. et litterar. T I p. 473–487.)

Hieronim Lipoman: Aloisi Lipomani Pontificii in Polonia Legati ad 122
principem Nicolaum Radivilium palatinum vilnensem Epistola i odpowiedź
na to wydał Piotr Paweł Vergeriusz w Królewcu 1556. 4º. pod tytułem
De sacrosancti evangelii in ditione regis Poloniae post revelatum Anti
christum origine Virgilii Musaei Hyporeadis Elegia (jest to wiersz
uszczypliwy ~~do~~ na Lipomana z powodu historyi sochaczewskiej. 2ª edycyja w
Krakowie u Wirzbięty. Tenże Trzecieski wydał uszczypliwy wiersz: De
Lipomani ingressu et progressu in Polonia carmen. Przeciw temu Lipomanowi
wydał Paweł Vergeriusz uszczypliwy poemat: Ad illustres magnificos Senatores
Poloniae omnesque proceres regni Carmen paraeneticum 1556. 4º. gdzie go maluje
jako wszędzie tyranii i zbrodniarza.

Commendoni r. 1564 popierał przed Królem lepsze uposażenie akademii Krak. był wtedy wielki bezrząd i oziębłość w kościele polskim. nastawał na utrwalenie władzy nuncyusza w Polsce. Co do S. Pietra które niedbale płacono i z którego w Kamieńcu podol. baszty (tak zwane papieskie) wystawiono nastawał aby Piotra Barzi starostę przemyskiego Rzym mianował Kollektorem i Komisarzem 1564.

Sixtus V wysłał do Polski po Koronacyi ~~[illegible]~~ Zygmunta III legata Hyppolita Aldobrandina Kardynała. 124

Zygmunt III zaś do papieża Stanisława Mińskiego woje= wodę łęczyckiego.

Wincenty de Seve Praepositus Lasensis był internuncjuszem synodu prowincyonalnego do papieża 1589. aby papież ów synod potwierdził.

125

126

1596 Germanicus Marchio Malaspina Epi. S. Severi Nuntius Apost. in Regno Poloniae
– Auditor generalis causarum Hieronymus Barboncinus (wydat tegoż Malaspiny: Oratio de foedere contra Turcam. Cracoviae in off. Lazari 1596. 4º)

1596 Benedictus Mandina Congregationis Clericorum regularium Episcopus Casertanus Nuntius Apost. in Regno Polon. wydat: Oratio de foedere cum Christianis contra Turcam pauscendo habita in Comitiis Varsaviae 3 Calend. April. 1596. Cracoviae in off. Lazari 1596. 4to (wydat Barboncinus razem z mową Malaspiny)

brosz.

(Macharzyński.)

Głos

Vanozzius Bonifacius sekretarz legata a latere 127
kardynała Caëtani r. 1596 od Klemensa VIII wysłanego
względem skłonienia Polaków do związku przeciwko
Turkom. Rękopism jego podróży w bibliotece hr. Albanich
w Rzymie r. 1801 i 1802 przełożony w Pamiętnikach war-
szawskich a r. 1824 w Rozmaitościach lwowskich.

128

1665. Antonius Pignatellus Nuntius Apost.
Abbas Alexander Bellentanus de Pollenta
Generalis Auditor.
Joannes Franciscus Ciacca Cancellarius

1737. Cammillus Paulutius Nuntius
Petrus Franciscus Giannini Auditor.

1670 - 1671

Nerli Fridericus rodem z Florencyi
zostawszy księdzem od papieża Klemensa X
posłany najprzód do Polski potem do Niemiec
i do Francyi jako nuntius apostolicus
diakonem S. Cosmae et Damiani
R. 1673 mianowany kardynałem i w tymże roku
arcybiskupem florentskim lecz zrezygnował
zaraz + 1708. w Rzymie.
będąc w Polsce miał tytuł archiepuscopus adriano
politanus; nuntius extraordinarius
R. 1671 odjechał do Rzymu.

Opitius Pallavicinus archiepiscopus Ephesinus. R. 1685 na początku przybył do Polski. List polecający go jako nuncyusza w Polsce i wzywający Jana III do prowadzenia wojny z Turkami dalej przez Innocentego XI papieża z Rzymu 30 Grudnia 1684 pisany jest w: Jo. Christ Lünig: Litterae procerum Europae Lipsiae 1712. 8o. Pars III st. 89.

R. 1686 król Jan na papieża mocno się pogniewał iż w mianowaniu na Kardynalstwo papież pominął biskupa bellowackiego Furbin (którego królowa protegowała) pisał swe zażalenie do papieża ze Stryja 27 Oktobra 1686. (Ob. Lunig T. III st. 147)

Audytorem Opitiusa był r. 1686. Ascanius de Sylvestri protonotarius apostol.

We Lwowie bawiąc Pallavicini otrzymał kapelusz kardynalski.

Andreas Sanctacrucius archiepiscopus Seleucensis przybył do Polski. Bronił on Brzostowskiego biskupa wileńskiego i sprawę jego w Rzymie popierał przez co ściągnął na siebie nienawiść szlachty oraz prymasa Michała Radziejowskiego – intrygował wiele w tej sprawie, a lubo papież nakazywał mu rzecz tę pogodzić r. 1695 on ją rozdmuchiwał

List włoski sekretarza J. Talenti

1695 Estratto delle memorie e ricordi autografi di Giovanni Faginoli dal 1672 al 1695 relativi alla Polonia nel tempo che il Faginoli fu la presso del Nunzio Apostolico S. Croce.

Antonio Pignatelli Nuncius w Warszawie 1665.

Relazione di Pollonia del veneto ambasciatore Girolamo Lipomano dell' anno 1575. w Kopii

Catalogi di documenti manoscritti e stampati relativi alla storia politica, militare ecclesiastica e letteraria del regno di Pollonia raccolti negli anni 1823, 1824, 1825 dal professore Sebastiano Ciampi corrispondente attivo di scienze e lettere in Italia del Rº. di Polonia 8º. ~~[illegible]~~ fl. 27:

(1696 – 1700)

133

D'avia Jan Antoni posłany r. 1696 jako nuncyusz do
Polski na miejsce przeszłego (Santa Croce) właśnie przy:
był podczas bezkrólewia przeto popierał na tron
xiącia Don Livio Odeschalchi lecz gdy mało ten xiąże
miał względów popierał rzecz Jakuba Sobieskiego.
Królewicza. Raptownie otrzymał z Rzymu rozkaz
popierać Augusta Saskiego którego D'avia sam zalecał
Rzymowi a Rzym spodziewał się w ten sposób zaszcze:
pić Rzymsko-katolicką i papiezką powagę na nowo
w Saxonii. – D. 20 Czerwca 1697 miał mowę w
Senacie za Królem Katolickim, a gdy przy elekcyi nie:
którzy powątpiewali czy Król Katolikiem – D'avia
d. 25 Czerwca 1697 dał świadectwo jako nuncyusz że
Król przed biskupem z Raab złożył wyznanie wiary
rzymsko-Katol. – D'avia 1699 pojechał z Królem do
Drezdna gdzie poświęcał kościół katolicki – Z Drezdna
r. 1700 wyjechał do Wiednia jako nuncyusz.

Joannes Antonius de Via nuntius apostol.
in Polonia 1696. ejus Curiae Auditor Caietanus
de Ovio J. U. Dr.

134

Fabricius Paulucius episcopus ferrariensis ze Rzymu d. 22 Stycznia wysłany 1698 jako nuntius extraordinarius od Innocentego XII dla pogodzenia zwaśnionych umysłów w Polsce (list jego wierzytelny od papieża do króla jest w Lünig Litterae procerum T. III st. 592.)

Fabritius Paulucius ex familia Comitum de Calbulo urodził się w Forolivii 1651. gubernator romanus. R. 1698 nuncius extra= ordinarius od papieża do Polski posłany R. 1697 był takim że w Colonia Agrippina Innocenty XII mianował go Kardynałem R. 1714 dysponował na śmierć Alexandra Sobies= kiego; r. 1715 został Episcopus Albanensis + w Rzymie 1726 w Czerwcu.

Franciscus Pignatelli archiepiscopus tarentinus (a od r. 1703 neapolitany)

r. 1701 posłany do Polski

na polecenie papieża Klemensa XI namawiał stany do wierności Augustowi II

bawił jeszcze 1703 w Polsce

Wiele listów papieża Klemensa XI pisanych do Augusta II do Konstantego Sobieskiego, do biskupów i innych sławnych osób polskich są w dziele: Clementis undecimi Pont. Max. Epistolae et Brevia selectiora. Romae 1724 fol. Tom I (od r. 1700-1710) Tom II (od r. 1711-1721)
w bibl. Uniw. Krak.

1704. 1705.

Horatius Philippus Spada urodzony w Lucca urodzony 1659 Inocenty XII mianował go nuncjuszem do Kolonii (Colonia Agrippina) Klemens XI posłał go zaś do Wiednia
Polski
; on to Radziejowskiego namawiał aby partyja Szwedzką porzucił. Król Szwedzki skarżył się na niego jakim prawem przeszkadza nowej elekcji, odpowiedział na to Spada: takim prawem jakim Król Szwedzki dawnego namaszczonego Króla z tronu zsadził. Papież obawiał się aby przez mieszanie się Szwedow do rzeczy Polskich religija katolicka tam nie ucierpiała

Przy Leszczyńskim (ławet nuncjusz?) aby bronił by religia luterska przez Szwedów w Polsce góry nie wzięła.

Wróciwszy z Polski Spada mianowany 1706 Kardynałem + 1726 w Rzymie

Franciscus Spada nuntius apost. przyjechał do Krakowa
Załuski r. 1704 zowie go
1704 w marcu – audytor jego Vanni 1704.

Papież Klemens XI r. 1704 pozywał Radziejowskiego do Rzymu za to że się ze Szwedami łączył przeciw Augustowi, i d. 3 Augusta 1704 (napominał go papież aby w przeciągu 3 miesięcy przybył do Rzymu.
Dilecto filio Michaeli tit. S. Mariae de Pace S.R.E. presbytero Cardinali

R. 1704 papież w Oktobrze 1704 przez nuncjusza Spadę kazał pojmać biskupa poznań. Święcickiego (na żądanie Króla Augusta że się łączył z Szwedami i popierał Leszczyńskiego) i do Rzymu odwieźć.

1706

Piazza Julius Archiepiscopus Nazarenus
Clementis XI praelatus domesticus et ad Regnum
Poloniae et M. D. Lithv. cum facultate legati
de latere nuntius był Opaviae in Silesia d. 11
Aprilis 1707 audytor jego generalny był J. B. de
Nobilibus

Urodził się w Forolivii (Friuli lub Friaul?) 1663 roku; Innocenty
XI wysłał go jako nuncyjusza najprzód do Bruxelli; do Szwaj:
caryi; Klemens XI zaś najprzód do Kolonii a z tamtąd do
Polski dla pogodzenia zwaśnionych umysłów. Klemens
XI mianował go najprzód biskupem fawentyńskim dalej rodyjs:
kim potem arcybiskupem nazarejskim a r. 1712 kardyna:
łem gdy był nuncjuszem w Wiedniu; albowiem Klemens XI
wysłał go z Polski do Wiednia. Umarł w Rzymie 1726.

1708 Mentuij in Polon. Piazza 140

ge erschienen

del hebreo

por primer

sg. Ed. Boe

de Valdés.

ang des H

flage dieser be
he Bibliotheke
ndel sind nur

er salmo di

la Fuente.

oehmer. 2

dieser für ur
Hofpredigers I
vergeblich ges
la 1546, als d
Vorrath der
chicken, so
machen und u

in meinem

y Caron,

eben von E

141

Spinola Nicolaus Nuntius in Regno Pol. – Auditor
Joannes Carolus de Vannis 1710.

Bücher dü
den Besitzer

iher erschien
eben von
eselben den
nschaffung.

Von Herrn **Ed**
Bonn bestelle
Anzahl)

.... **El salter**
.... **Tratadito**
.... **Exposici**
.... **Dialogo**
.... **Boehmer**
.... —
(Ort)

142

Prior. Flor. Ricas: Oricellari
Reg. in Germ. et Pol. lega=
tus.

Re nitet diffuso lumine

A Montauti 1711.

143

<u>Odeschalchi</u> Benedykt urodzony właściwie z familii Erba-Odeschalchi r. 1679; będąc krewnym stryjaszka swego Don Livio Odeschalchi xięcia Bracciano, i kompetenta o koronę polską (po śmierci Jana III) który zmarł 1713 bezdzietnie - został od tegoż adoptowany z obowiązkiem aby prócz familijnego nazwiska Erba nosił także nazwisko Odeschalchi. - R. 1711 posłany do Polski jako nuncyusz na miejsce Mikołaja Spinoli bawił w Polsce aż do r. 1714 i kilka razy z królem był w Saxonii. - R. 1712 został mianowany arcybiskupem mediolańskim. a r. 1713 kardynałem przyczem mu d. 18 Stycznia 1713 papież do Polski przysłał kapelusz kardynalski przez p. Alemanni. Roku 1714 opuścił Polskę. † w Mediolańskiem d. 13 Grudnia 1740.

144

1723 Vincentius Santinus in Regno Polon. Nuntius
-Josephus Palma Auditor generalis.

145

1725 d. 9 Julii. Varsaviae in Nuntiatura Apostolica
Auditor generalis Josephus Palma.

Santini Wincenty z Lukki arcybiskup
Trebizondy (episcopus trapezuntanus) 1725
1725 był jego auditor generalis Josephus Palma i inni
R. 1726 na sejmie w Grodnie poseł rawski powstał na
postępowanie nuncyusza który w sprawie juris patronatus
obstawał za duchowieństwem, żądano aby się nuncyusz
w sprawy krajowe nie mieszał - uradzono wysłać poselstwo
do papieża z reassumpcyą pro jure patronatus et
indemnitate jurisdictionis Reipublicae contra Cortesanos
i domagano się aby relegować nuncyusza z Królestwa
Uchwalono więc wysłać do Rzymu Jana Tarłę wojewodę
lubelskiego aby zostawił jus patronatus papież Rzeczypos
politej i aby władzę nuncyatury ograniczył i teraźniejszego
nuncyusza odwołał
Józef Mniszech
Na początku r. 1727 marszałek w. koronny (Nuncyuszowi
który się hardo stawiał a nawet przeciwko sejmowi grodzień-
skiemu śmiało wystąpił *) zakazał jurysdykcyi, to narobiło
wiele hałasu w Rzymie, odgrażał się papież Benedykt
XIII że posła polskiego nie przyjmie, wreszcie na początku
lipca 1728 odwołał nuncyusza na którego miejsce zjechał
Kamil Paulucci arcybiskup ikoński.

*) List ten drukowany pag. 25-37 w dziele: Pohlnisches
Legationsrecht welches der päbstliche und grossbritannische
Abgesandte auf dem letzten Reichstag zu Grodno 1726
genossen haben aus And. Chr. Załuski geheimen Staats-
Briefen zusammengezogen. Frankfurt 1727. 4°.

147

Butius Vincentius Auditor Nuntiaturae 1748.

Serbelloni Fabritius Archiepiscopus Patracensis Nuntius apost in Polonia 1742.

(1746–1754)

Archinto Albericus medyolańczyk urodzony 1698. będąc prałatem papieskim i poprzednio nuncyuszem Florencyi i Kolonii przybył r. 1746 w Augusćie z Kolonii do ~~Dolf~~ Drezna jako nowomianowany nuncyusz. R. 1747 dawał w Dreznie ślub Królewiczowi francuskiemu z polską Królewną Maryją Józefą. R. 1748 wysłany był z Drezna na Komissyję do Wrocławia w interessie tamtejszego biskupstwa. Wkrótce wrócił do Drezdna gdzie 1751 nowy Katolicki Kościół poświęcał. Mianowany gubernatorem Rzymu d. 14 Czerwca 1754 opuszczał Drezno. R. 1756 na prośbę Króla Augusta III mianowany Kardynałem + 30 Septembra 1758 w Rzymie; był arcybiskupem nicejskim.

Archinto Albericus urodzony w Medyjolanie 1698. r. 1739 został archiepiscopus Nicaeanus miał tytuł ablegatus apostolicus in Polonia. (Archinto Alberigo) ~~był arcybiskupem [illegible]~~

Jacobi <u>Sadoleti</u> S. R. E. Cardinalis
Epistolae quotquot extant proprio no-
mine scriptae nunc primum duplo auctio-
res in lucem editae. Romae 1760.-1764.
excudebat Generosus Salomonius 12° maj

Pars I. 1760
" II 1760
" III 1764.

(: wydawca [redacted] Vincentius
Alexander Constantius :)

(: Są to listy od r. 1503-1547. W Tomie I str. 221 jest list
pisany r. 1528 pisany do Zygmunta króla polskiego :)

(Trzy tomy)

~~1769~~ (1760 – 1767)

Visconti (Vice-Comes) Antoni Eugeniusz r. 1659 w Rzymie mianowany nuncyuszem do Polski, przybył do Krakowa 11 Czerwca 1760 a d. 18 Czerwca 1760 do Warszawy, gdzie miał posłuchanie u Króla a nuncyusz Serra pożegnanie. – Tegoż r. 1760 mianowany arcybiskupem efezyjskim. R. 1761 d. 24 Maja dawał w Warszawie pierwsze poświęcenie duchowne Królewiczowi Klemensowi Wacławowi, piątemu synowi Augusta III

R. 1764 na sejmie elekcyjnym d. 3 Septembra składając breve papieża Klemensa XIII pisane ~~do Polaków~~ (z Rzymu d. 2 Junii 1764 do Stanów aby religią katolicką pielęgnowały) miał mowę (w szopie pod Wolą) w której zalecał aby Króla katolika obrano Mowa ta drukowana osobno: Antonii Eugenii Nuntii Apostolici in Polonia: Oratio habita in generalibus electionis comitiis III Non. Septembr. 1764. fol. (także w Dyaryusz sejmu electionis 1764 Warszawa w druk. Soc. Jes. fol. – i Janozki: Excerptum polonicae literaturae hujus atque superioris aetatis Vratislaviae 1766. 8° Vol. II st. 168–170) na mowę tę odpowiadał prymas i Sosnowski marszałek izby poselskiej.

R. 1766 gdy się na to zanosiło iż za protekcyją dworów zagranicznych chciano dyssydentom przyznać niejakie wolności, papież Klemens XIII uwiadomiony o tém od Viscontego pisał przed sejmem do prymasa, aby biskupi na sejmie uporczywie stanęli przy swych prawach i dyssydentom żadnych wolności nie dopuszczali i polecił nuncyuszowi mieć na sejmie audyencyją. W mowie téj na sejmie d. 12. Octobris napominał nuncyusz stany aby stale przy religii katolickiej obronie stanęli i dyssydentom żadnych swobód nie dozwalali (Mowa ta drukowana po łacinie i po polsku: Antonii Eugenii Vicecomitis archiepiscopi ephesini sanctae apostolicae sedis legati ad serenissimum et potentissimum regem Stanislaum Augustum et inclytos ordines in regni comitiis solemniter congregatos Oratio habita Varsaviae pridie Idus Novembris 1766. Warszawa fol. Anno 1766. fol. K. 4.) i est także druk: w Dyjariusz sejmu walnego ordynaryjnego 1766 na mowę tę odpowiadał w senacie dziękując Andrzej Zamojski kanclerz koronny. Visconti podsycał Sołtyka biskupa krak. i innych na sejmie 1766 że się żądaniom Dyssydentów o swobodę religiji na mocno sprzeciwiali. – R. 1766 mianowany nuncyjuszem przy dworze austryjackim wyjechał 1767 z Warszawy do Wiednia, został potem kardynałem i † w Rzymie 1788. Sekretarz nuncyatury i audytor generalny Paulus Aloysius Sylva 1746.

(1767 – 1772)

Durini Anioł Maryja (Angelus Maria Durini ex comitibus Modoetiae patritius Mediolanensis, archiepiscopus Ancyranus) arcybiskup ancyrański mianowany nuncyuszem w Polsce po Viscontim przybył do Polski 1767 – Papież Klemens XIII przez niego starał się r. 1768 działać przeciw dyssydentom w Polsce, pisał on list do Króla Stan. Augusta aby raczej koronę złożył niż miałby dyssydentom na jeden punkt pozwolić r. 1768, a nuncyusz Durini tegoż roku przesłał na ręce kanclerza w. kor. Protestacyja wydaną w Warszawie d. 30 Stycznia 1768 w której protestuje przeciw sejmowym układom zawartym 19 Oktobra 1767 z dyssydentami i dyzunitami i wszystkich którzy te układy podpisali wyklina (Protestacyja ta drukowana w dziele: Manifeste de la république confédérée de Pologne du 15 Novembre 1769. Traduit du polonois. 1770. 4º. Pièces relatives Nr. XXIII st. 131.)

~~Audytorem~~ i Sekretarzem legacyj r. 1768 był Alexander de Sanctis. 1771. audytorem Aloysius Fabbri J. U. Dr. a kanclerzem Lioti Jastrzębski r. 1771.

Durini r. 1769 w Warszawie ogłaszał nowo obranego papieża Klemensa XIV

Durini wyjechał z Polski 1772.

Alexander de Sanctis Secretarius Apost. 152
Legat (Durinięgo) poetaw toski 1768

Boguchał II bisk. poznań. +1253

153

1775 Józef Garampi nuncjusz
auditor Laurentius Galeppi
sekretarz: Alexander de Sanctis

1778 Jan Andrz. Archetti nuncjusz
auditor Franc. Guglielmi.

Garamppi nuncyusz w Warszawie później Kar-
dynał mianował Stanisława Bohusza Siestrzencewicza ~~[illegible]~~ kano-
nika wileńskiego ~~[illegible]~~ administratorem w kraju białoruskiem przez
podział Polski od dyecezyi ~~wileńskiej~~ oderwanem od dyecezyi smoleńskiej
i inflantskiej r. 1774; papież 1778 mianował go biskupem białoruskim

155

Archetti arcybiskup chalcedoński wysłany jako legat (został z Warszawy do Petersburga; bo dwór rossyjski zakazał ogłaszać u siebie bez pozwolenia poprzedniego bulle papieskie i zakon Jezuitów mimo kassaty zatrzymał na Białejrusi; gdy mu jednak cesarzowa obiecała wyrobić kapelusz kardynalski poświęcił bez wiedzy papieża Siestrzencewicza na arcybiskupa mohylowskiego r. 1784 i urządził tę archidyecezyję. Wróciwszy do Warszawy dostał od króla biret kardynalski i zaraz pojechał do Wiednia

Saluzzo Ferdynand arcybiskup kartagineński nuncyusz w Królestwie polskiem doniósł Piusowi VI o sejmie 3 maja z tego powodu pisał papież list z powinszowaniem do króla Stanisława Augusta z Rzymu 8 czerwca 1791. (Drukowany ten list w dziele. Dzień trzeci maja 1791 w Warszawie 8º. st. 254–260)

Sekretarzem i Audytorem jego był: 1792 Marek Antoni Moscardini a Ministrem pełnomocnym Rzeczypospolitej był 1792 w Rzymie: Tomasz Antici Kardynał otrzymał 1768 indygienat polski na sejmie

R. 1788 przybyły opactwa: łędzkie, bledzewskie, oberskie do szafunku Królewskiego t. j. Król miał prawo prezentować Opatów.

157

Ostatni nuncyusz

[kardynał] [ur. 1750 + 1820]

Litta hrabia Wawrzyniec arcybiskup tebański najprzód
nuncyusz w Warszawie potem legat i nadzwyczajny poseł do
Petersburga (miał przy sobie notariusza apostolskiego Loch=
mana de Multz) już po rozbiorze Polski bawił w Warszawie, ztamtąd
dopiero wyjechał do Petersburga od Piusa VI do cesarza ross: zajął się
nowem urządzeniem dyecezyi podzielonych w państwie rossyjskim i nowym
rozkładem biskupstw; urządzenie to wyszło drukowane pod tytułem
Actus r. 1795 t. j. biskupstwo ~~[illegible]~~): Paweł
wreszcie wskutek intryg Siestrzencewicza skassował w Rosyi nuncyaturę
i w 24 godzin z Petersburga Littcie wyjechać kazał: (dyecezye: mohy=
lowska, wileńska, żmudzka, mińska, łucka (czyli żytomierska dawniej kijowska)
i kamieniecka (obaczyć które skassowane np. smoleńska, inflantska i t. d.)

Po wstąpieniu Piusa VII na tron wysłany do Petersburga legat
[poświęcał 1798 katedrę w mińskim]
Arezzo arcybiskup Seleucyi teraz kardynał dla zawarcia kon=
kordatu jednak nic nie skurawszy odjechał 1804

Przy wstąpieniu na tron rossyjski i koronacyi w Moskwie cesarza
Mikołaja był legat papieski Bernetti (później kardynał)
[23 lutego 1801] [Lorenzo]
zostawszy kardynałem umarł Litta r. 1820. d. 1 Maja
urodził się w Mediolanie 13 lut. 1754

Litta Wawrz. przybył do Warszawy d. 24 Marca 1794; d. 6
kwietnia miał audiencią prywatną u Króla, prezentowany przez
dawniejszego nunciusza Saluzzo. Uprosił Litta u Kosińskiego (?)
iż karę śmierci ~~[illegible]~~ za zdradę kraju biskupowi chełmsko-lubelskiemu
Wojciechowi Skarszewskiemu zmienił na wieczne więzienie

5407

3.

Posłowie polscy

k. 158 - 180

1) 158

Poselstwa do Rzymu.

z początku zjeżdżali biskupi polscy do Rzymu dla odebrania potwierdzenia od papieża.

1006 Aaron benedyktyn opat tyniecki arcybiskup krak. od Kazimierza mnicha do Benedykta IX bawiącego w Niemczech (w Kolonii) (od którego dostał pallium arcybiskupi. Łętowski I. 20.

Dokument na pallium przez Benedykta IX jest w Łętowskim I. 24 (stoi tam et rex Carolus alias Casimirus)

1083. Władysław Herman wyprawia do Rzymu Lamberta III bisk. krak. dla zdjęcia interdyktu o zabicie S. Stanisława przed r. 1101 na co zezwolił Grzegorz VII (o czem niema śladu w Regestach)

1179 Kazimierz król posyła do Alexandra III posły (Gedkona bisk. krak.) o potwierdzenie praw duchowieństwu nadanych na zjeździe w Łęczycy ustanowionych (Bielski) Łętowski I 70

~~1181 Kazimierz król wysyła posły do Rzymu do Lucyusza III z prośbą o kości świętych Bielski~~

1179 wskutek czego Alexander III wydał bullę potwierdzającą ustawę Kazimierza które w Łęczycy napisano aby się nikt nie ważył grabić ~~ze~~ majątku po zmarłych Biskupach Łętowski I. 70.

1181 Kazimierz król wysyła posły do Rzymu do Lucyusza III z prośbą o kości świętych (Bielski)

Poselstwa do Rzymu

1217 Iwo Odrowąż bisk. Krak. do Rzymu od Leszka białego dla uzyskania pozwolenia na objęcie biskupstwa Krak. po zrezygnowaniu Wincent. Kadłubka do Honoriusza III z Jackiem Kanonikiem Krak. który przyjął zakon Dominikanów Długosz

1226 Iwo Odrowąż bisk. Krak. drugi raz do Rzymu w sprawie o pierwszeństwo Kościoła Krak. z biskupem wrocławskim

1229 Iwo Odrowąż bisk. Krak trzeci raz do Rzymu dla paliusza na biskupstwo Krak. do Grzegorza IX wracając umarł w Burgo niedaleko Mutyny (Modeny) r. 1229 d. 21 Lipca. Posłował właściwie dla przełożenia krzywdy małoletniego Bolesława wstydliwego do którego opiekuństwa wdzierał się Konrad Książę mazowiecki.

~~1248~~

1250 Jakób z Skarzeszowa dziekan, Gerard czyli Gocwin Kanonik mistrz dekretów z Bogusławem przeorem dominikanów posłują do Lugdunu do Innocentego IV od Bolesława pudyka dla kanonizacyj S. Stanisława.

1252 ciż sami drugi raz jadą do Lugdunu o toż

1253. ciż sami trzeci raz do Innocentego IV do Perugio o kanonizacyą S. Stanisława. Kanonizowany ten święty w Assyżu 1250 w dzień Narodzenia N. P. Maryi. (XV Calend. Octobr)

160

Gerward herbu Leszczyc biskup włocławski posłował do Jana XXII w Awinionie dla wyjednania sprawiedliwości na Krzyżaków oraz zniesienia zakazu koronowania królów. Umarł tamże w Awinionie 1323 (Długosz lib IX)

1622
79
1543
1622

Poselstwa do Rzymu

1328 Władysław Łokietek posyła do Jana XXII bawiącego w Awenionie posłów aby obrał na opróżnione po Nankerze biskupstwo krak. Ottona proboszcza gnieźnień. i kanclerza polskiego, lecz papież obrał Jana Grota z Słupczy.

1352 Kazimierz wielki wysyła ~~posłów~~ do Klemensa VI papieża w poselstwie Wojciecha kanclerza dobrzyńskiego i plebana bocheńskiego aby wyrobił zdjęcie z niego exkomunik. (rzuconej przez Bodzantę Jankowskiego bisk. krak. za utopienie Marcina Baryczki wikarego krak. niosącego pozwy biskupa Floriana mokrskiego którego król przez dworzanina swego Kochana utopić kazał —) i (aby namówił papieża aby nie oddzielał dyjecezyi wrocławskiej od metropolii gnieźnieńskiej i nie poddawał ją arcybiskupstwu praskiemu. (Długosz)

1362 Jan Pakosław poseł królewski w Awinionie do Urbana V. Urban V bullą swą Awinioni XVI Calend. Aprilis 1362 pisze do Kazimierza Wielk. aby żonę Adelajdę przywrócił do stołu i łoża swego, bulla ~~pisze~~ przesłana przez tegoż Pakosława posła krol. (Łętowski I. 277)

1386 Władysław Jagiełło po ślubie z Jadwigą wysyła Mikołaja Trąbę do Rzymu w celu starania się o ~~niew~~ unieważnienie pierwszego małżeństwa z Wilhelmem austr.

Wracając z tego poselstwa Mikołaj Trąba arcybiskup halicki pojmany został w drodze przez Wilhelma austriackiego i trzymany przez niego 4 lat.

Posełstwa do Rzymu. 3) 162

1399 Piotr Wysz z Radolina biskup krak. poseł od Krolowej Jadwigi do Bonifacego IX (Niesiecki)

1408 Piotr Wysz z Radolina biskup krak. poseł na Koncylium pizańskiem.

1399 Wojciech Jastrzębiec biskup poznański do Bonifacego IX który go mianuje zastępcą swym w urzędzie chrzestnego ojca przy chrzcie Elżbiety Bonifacji (który się odbył 12 czerwca 1399) córki Jadwigi Krolowej

1449 Jan Długosz (historyk kanonik krak.) przywozi z Rzymu kapelusz kardynalski i tytuł kardynała S. Pryski dla Zbigniewa Oleśnickiego biskupa krakowskiego. od Mikołaja V; bulla na to dana IV Calendas Augusti.

1436 Władysław król posyła z obediencią do Eugeniusza IV

1459 Jakób Sienieński proboszcz gnieznieński i krak. jedzie z obediencią od króla Kazimierza do Piusa II którego znalazł na zjeździe w Mantui. Tu miał mowę w której od króla polskiego
go
żą:
dał
aby

1470 Tomasz ze Strzempina bisk. krak. jeździł do Rzymu do Mikołaja V od króla Kazimierza Jagiellończyka aby papież potwierdził Gruszczyńskiego na biskupstwo kujawskie (??) Łętowski I 442.

papież zdjął Interdykt, którem Kalixt III obłożył Prusy dopóki by nie uwolniły się pod posłuszeństwo w. mistrza i aby papież Krzyżaków pruskich osadził na wyspie Tenedos by wojowali z Turkami na z chrześcijanami. dacz papież Pius zły na Polaków za

odzyskane sobie dawniej biskupstwo warmińskie
nic nie zrobił bo sprzyjał Krzyżakom i niemcom
(Długosz lib XIII. pag 252) to dało później powód
do niesnasek w obiorze biskupa krak. przez
papieża którego Król nie chciał uznać.

Demetriusz z Sienna proboszcz skalmierski (brat
biskupa Jakuba z Sienna krakowskiego) i Antoni
de Forlivio mistrz dekretów posłowie królewscy
w Rzymie (około 1462) (może posłowie Grzegorzowskiego)

1470 Jan z Rytwian starosta sandomirski i Mateusz
z Raciąża magister Decretorum kanonik kujaws-
ki do Piusa II od Króla jadą w sprawie biskupstwa
krakowskiego (Łętowski I. 434)

163

1539 Jan Wilanowski biskup kamieniecki posłuje do Papieża prosząc o pomoc dla Janusza Węgierskiego i aby złożył powszechne Koncylium bo była obawa wielkiego odstąpienia od Kościoła.

1540 d. 15 lutego Hieronim Rosarius poseł Pawła III Zygmuntowi Aug. w Krakowie na zamku w kościele wobec matki i ojca oddaje czapkę i miecz poświęcany mając mowę aby obrońcą Wiary Chrześciańskiej był (Bielski)

1555 Stanisław Maciejowski kasztel. sandomir. poseł do papieża

1540 Jan Ocieski poseł do Papieża

1542. Otto Truchses poseł od papieża Pawła III do Zygmunta Króla wzywając na Koncylium powszechne.

1536 Piotr Opaliński kasztelan gniezn. ochmistrz Królewicza posłuje do papieża.

1544 Jan de Valentinis proboszcz krakowski poseł do papieża z prośbą od Króla polsk. aby Cesarza z Królem fr. francuskim pogodził.
(Bielski V.)

Bolesław wstydliwy i biskup krak. Prandota wysy-
łają Jakoba de Skarzeszow (czyli Skatyszow) de Kretów doktora (teologii) dzie-
kana Krakowskiego i Magistrum Gerardum (Gostivinum) cano-
nicum cracov. do Innocentego IV do Lugdunu 1250
z prośbą o kanonizacyją S. Stanisława, który go kanoni-
zował bullą daną Assisii XV Calend. Octobris Pontificatus
anno XI

papież przysłał do Polski Jacobum Veltrenensem franciszkana na komissyją cudów do Polski

1440 Jan Pniowski i Klemens Kawojowski kanonicy polscy
posłowie na Koncylium w Ferrarze (Długosz Vita S. Stanisł)

165

1505 Król Alexander posyła do Wenetów i do papieża Juliusza II (biskupa płockiego Erazma, Wiktora Sienińskiego i doktora Mikołaja Szepel o pomoc przeciw Tatarom

papież naznaczył jubileusz i pozwolił czwartą część dochodów wybierać i grosz ś. Piotra przez 10 lat na naprawę zamków obracać

Vitellius (Ciołek) Erazm 1518.

Oratio in praestita obedientia solenni sanctissimo Domino nostro Julio II Papae nomine serenissimi principis Alexandri Regis Poloniae et Magni Ducis Lithvaniae, habita Romae in Consistorio publico per Reverendum Patrem Erasmum Vitellium Episcopum Plocensem, die lunae mensis Martii anno salutis 1505. 4º (b. m. dr.) (druk w Rzymie

Orationes Reverendi Patris Domini Erasmi Vitellii episcopi plocensis invictissimi et victoriosissimi regis Poloniae Sigismundi ad sanctam sedem apostolicam et sacram imperialem Majestatem Oratoris habitae per eum in facto generalis expeditionis contra Turchos una Romae coram Leone papa X altera Augustae coram Maximiliano Caesare A. D. 1518 Impressum Romae per Jacobum Mazochium A. D. ~~16~~ 1519 die 27 mens. Januarii 4º Kart 12. – R. 1518 d. 26 Listopada miał tę mowę u papieża popierając u papieża zamiar cesarza Maxymiliana I prowadzenia wojny z Turkami; papież Leon X używał Ciołka do intrygi względem wyniesienia Zygmunta I Króla pol. na Tron cesarski (zamiast Karola V) lecz na daremnie; prócz tego miało to poselstwo na celu załatwienie sprawy z Krzyżakami których papież protegował przez co też Ciołek popadł w niełaskę Króla. + 1522 w Rzymie Ciołek pochowany w Kościele S. Maria del Popolo.

Nuni

167

Oratio in praestita obedientia solemni Sanctissimo Domino nostro Julio II papae nomine Serenissimi principis regis Poloniae etc. M. D. L. habita Romae in consistorio publico per Rdum Dnum Patrem Erasmum Vitelium episcopum plocensem Anno salutis ~~1508~~ 1505

(druk w Rzymie)

Bokum Jan Kazmierz herbu Lapryca Kanonik krakow. gniezn. i warsz po smierci Jana III z wiadomością o zgonie Krola jezdził do Cesarza Leopolda, Wenecyi i Rzymu.

Stan Borek Kanonik Krak. i wroct collector denar. S. Petri per Poloniam 1538 i 1553.

169

1517 na Koncylium lateraneńskie wysłani arcybiskup Jan Łaski i Stanisław Ostroróg Kaliski, a to z powodu ponieważ na Koncylium bazylejskim uchwalono iż papieże mają podlegać cenzurze Koncyliów. Co akademia polska krakowska na temże Koncylium potwierdziła. Papież Leo X chcąc to poniżenie godności papieskiej na Koncylium lateraneńskim skasować zwołał na nie i Polaków. Sarnicki p. 388.

Przed odjazdem do Rzymu był Jan Łaski w Wenecyi gdzie w Senacie miał mowę o zasługach Polaków przeciwko Rzeczypospolitej weneckiej. Doża Loredano tą samochwałą obrażony rzekł Panujemy i prowadzimy wojny na lądzie i morzu. Wprawdzie prowadzimy oba narody wojny odrzekł Łaski lecz wy dla zysku i sławy a my Polacy dla całości Chrześcijaństwa i zastawienia go. Sarnicki p. 389.

Apostolicarum Pii Quinti Pont. Max. Epistolarum Libri quinque. Nunc primum in lucem editi opera et cura Francisci Goubau. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti 1640. 4to K. 6, str. 447. 34.

Są tu następne listy dotyczące Polski:

1. Sigismundo Augusto Poloniae regi. Romae d. 13 Januar. 1567, pag. 18. (Donosi że wdzięcznie przyjął posła Król. Piotra Barzego, który składał obedyencyję) – 2. do tegoż Romae d. 26 Martii 1568 (aby wydalił z biskupstwa Kijowskiego heretyka nowego) p. 72.

p. 77. 113. 116. 125. 129. 147. 208. (chwali wojewodę sieradzk. że się nawrócił Alberta 1569) – 211. 214. 377. 379. 389. 394. (do Wincentego Portyka wiele)

Henryk Firley sekret. król. i 171
scholastyk krak. posłował do
Klemensa VIII od Zygmunta III

Piotr Dunin Wolski bisk. płocki
posłuje
do Grzegorza XIII od Stefana
w interessie moskiewskim

172

1575 d. 12 maja na zjeździe czytano list doży wenec:
kiego w którym ofiaruje przyjaźń Rzplitej pol.
Fredro Gesta p. 261.

1621 Achacy Grochowski proboszcz Łęczycki od Zygmun:
ta III posłet do Grzegorza XV o posiłki przeciw
Turkom

Annalium ecclesiasticorum post... Caesarem Ba=
ronium Tomus XVIII, Rerum in Orbe Christiano ab
A. D. 1471 usque ad A. D. 1503 gestarum narrationem
complectens, Authore R. P. Fr. Abrahamo Brovio Ord.
Praedicat. Coloniae Agrippinae, sumptibus Antonii Boëtze=
ri haeredum 1627. fol. kart 5, str. 618. k. 6 (Epinikion
Principi Vladislao = poemat na cześć Władysława w kształcie Orato=
rium†. Początek: Melos I. Praecentor. Illustris urbis, Thranio....)
K. 4 (Index) — Na początku dzieła na karcie 3-ej i 4-tej jest
poemat: Ad Urbanum VIII Pont. Opt. Max. De Annalium ecclesias=
ticorum post Magnum Cardinalem Baronium Broviana
Continuatione Laurentii Smieszkovitzii Academici Cra=
covien Προσφωνησις (Prosfonesis). — Od str. 541–555 opis
pobytu Królewicza Władysława w Rzymie r. 1624 przez Bzowskiego.
Gdy Władysław IV Królewiczem będąc, w podróży swej r. 1600 bawił
we Włoszech, zaprosił go papież Urban VIII listem (pisa=
nym Romae d. 28 Novembris 1624 aby przybył do Rzymu na
jubileusz. Z listem tym wysłał do Królewicza papież Karola
Magalotus podpułkownika straż papieskich brata Kardynała
Magalotti. Królewicz przybył d. 20 Grudnia 1624 do Rzymu w
nocy, inkognito w towarzystwie 3 Radziwiłłów (między temi
Alberta Stanisława Kanclerza W. Ks. Lit.) Książąt, Stefana Paca,
Łukasza Żołkiewskiego, Macieja Tytlewskiego, Jana Broni=
szowskiego Kanon. sandomir. i innych. Stanął Królewicz gospodą
w pałacu Aymerika Caponi koło Porta Flaminia, gdzie też
papież dla Królewicza kazał zbudować osobną trybunę do patrze=
nia na obrząd otwarcia Jubileuszu. Przyłączyli się do orszaku Kró=
lewicza bawiący wtedy w Rzymie Polacy: Stanisław Kiszka biskup żmudzk.
Konopacki, Leszczyńscy, Oleśniccy, Wejhery. Papież obdarzył Króle=
wicza godnością kanonika bazyliki S. Piotra, w wilię Bożego Naro=
dzenia pasował go na rycerza dawszy mu miecz i kapelusz poświęcany
przyczem przytacza cały ceremoniał i modlitwy (p. 542), poczem nastąpiła

† tłomaczony z włos-kiego Jana Ciampoli sekretarza papiesk.

u papieża suta uczta, podczas której muzyka z śpiewakami odegrała włoskie oratorium przez Jana Ciampoli sekretarza pap. ułożone. Szczęśl. przytacza tu wiersze z tego powodu napisane: 1) Joannis Broniszewski canonici sandomir. praepositi pilznens.: Urbano VIII auream portam aperienti – et Sereniss. Sigismundo Vladislao Pol. principi dum aperiretur Porta sancta in Vaticano praesenti Ode. (p. 54?) 2) Ant. Querengi Pont. M. praelati domestici Carmen ad Urbem Romam in adventu Ser. Vladislai Pol. Principis. (pag. 544). 3) Giovanni Ciampoli: La vittoria del principe Vladislao in Valachia (poemat p. 545–591). 4) Stanislai Pudlovii Poloni J. U. D. Panegyricus in Vladislaum Poloniae Principem (prozą – quod Pudlovius ex tempore pangebat – widać że ten panegiryk był drukowany i że go rozdawano podczas uczty. pag. 551–555). 20 Po uczcie ofiarował papież Królewiczowi w darze, złote noszenie z dyamentami i z relikwiami S. Sebastyana, skrzyneczkę srebrną z relikwiami SS. Primusa i Felicjana, medale złote, pacierze kosztowne, obrazy cenne, mozaiki i t. p.

Podr. 1484 pag. 260 – 262, oddrukowana: Vita S. Casimiri regis Poloniae filii a Gregorio Swięcicki eccl. cathedr. Viln. canonico descripta.

pag. 36 – 47: Narratio de praeliis gestis inter Polonum et Turcam annis 1620 et 1621. Ad Serenissimum Carolum Hispaniarum Infantem, per Matthiam Tytlewski Nobilem Polonum. (dyaryusz wyprawy chocimskiej od d. 2 Septembr. do 12 Octobris 1621) –

pag. 47 – 52: Bellum a Ladislao Poloniae Principe ad Cocimum contra Osmannum gestum (10 Od) poemata Mathiae Sarbievii S. J. (początek: Credetis? eheu credite Posteri i t. d.)

pag. 24 – 25 Vita et obitus B. Isaiae Boner Augustiniani Ex Vita ejus impressa Cracoviae apud Basilium Skalski 1610.

Ursinus (może Wolf) opat legatus ordinarius Króla polsk.
-prosił Urbana VIII aby się wstawił do Króla Fran=
cuskiego o uwolnienie więzionego Królewica Jana
Kazmierza 1638 ten czynił na dworze francuskim
przez Bologneta biskupa nuncyusza o to starania
lecz nic nie pomogły p. 75

Król Władysław IV (z kąpieli w Baden) r. 1638 legata swego na cesarskim
dworze barona Franciszka Biboni posyła
pag. 118. do rzeczypospolitej weneckiej i genueńskiej
~~wyjechały Wie~~ aby się wstawiły o uwolnienie
Jana Kazmierza. Biboni 28 Oktobr. przybył
do Wenecyi i miał w senacie posłuchanie skąd
pojechał do Florencyi i do Genui. Obiecała
Rzeczpospolita Wenecka się wstawić (z tą wiado
mością posłał do więzionego Królewica Biboni
sekretarza Królewskiego Virgilego Lucitelli)
i posłała do Paryża posła Angelo Corrario
lecz te wstawiania się weneckie nie złamały że=
pag. 135. laznej woli Kardynała Richeliego chociaż Wene=
canie obiecywali Francuzom iż powierzą wypuszczo=
nemu Janowi Kazmierzowi dowództwo nad wojskiem
przeciw Turkom (Lucitelli był nawet w Sisteronie
u Królewica skąd wrócił do Polski

Wassenberg: Carcer gallicus.

Zbąski biskup przemyski od Jana III 175
posłował do papieża, do rzeczypospolitej
weneckiej i do cesarza.

August III przy wstąpieniu na tron
posłał z obedyjencyją do Clemensa XII
Adama Stanisława Grabowskiego
kanonika chełmińskiego i poznańskiego

Piotr Robert Taparel hrabia Lagnasco król. sasko-polski jenerał i minister saski, jeździł od Augusta II w posełstwie do Rzymu, był kawalerem orderu orła białego † 1732 w maju na Szlązku.

1733. Po śmierci Augusta II wysłani w posełstwie do Rzymu z tą wiadomością Kunicki sufragan krakowski od Polski i hrabia Lagnasco młody od Saxonii

1733 w Grudniu do Rzymu jako poseł od Leszczyńskiego pojechał opat Załuski brat biskupa płockiego

1737 Kardynał Ottoboni protektor i Leszczyńskiego i Lotaryngii

1739 opat Branciforte przywiózł biret kardynalski dla Lipskiego z Rzymu

1750 na zerwanym sejmie w Grodnie żądano nagrody dla polskiego ministra w Rzymie hrabi Lagnasco (syna) wynagrodzenia 2000 talarów przed Lagnasco który już 1745 był w Rzymie ministrem P. Labescho 1736-1738, baron ~~[illegible]~~ Luschet 1732.
~~[illegible]~~ r. 1754 był ministrem hrabia Accoramboni w Rzymie a protektorem kardynał Alexander Albani.

Jordan Mickiewicz prokurator jeneralny zakonu Bazylianów rektor Collegium ruskiego s. Sergiusza i Bacha (madona dell Pascolo) w Rzymie 1800 177

Du Cange,
mit lateinisch
n. Der Prei
al entrichtet

dergleichen
räumt, dass
ngen überla
ese Vergünsti
gen, *mit eine*

sster Pünktl

Posłowie obcy w Polsce

Cesarza rzymsk: Henryk Wilhelm hrabia von Welzek 1732 ambasador
a Kinner rezydent
oba 1733

Khewenhüller hrabia 1740

baron Kinner von Scharffenstejn + 1756 w Warszawie był 44 lat rezydentem cesarskim w Warszawie

Rossyi: Karol Gustaw hrabia Loewenwalde 1732
Kazimierz hr. Loewenwalde 1733
Hermann Karol v. Keyserling 1734
a rezydent Piotr Glembowski 1734
Michał hr. Bestuszew 1742-1745
Kniaz Wołkoński 1758
Wojeskow 1759

Szwecyi: Gustaw baron v. Züllich 1732
Rothschild 1733
Wolferstern 1745

Francyi: Antoine marquis de Monti 1732
1733 do Augusta II
opat Langlois do Leszczyńskiego 1734
hrabia des Alleurs 1745
Charles Hyacinthe de Galean marquis de Issards 1746
du Perron de Castera rezydent 1746 w Warszawie
de Lioncourt 1753 rezydent w Warszawie
Durand 1757 rezydent, minister pełny 1761.
Karol hr. Broglio 1758 i Marquis de Monteuil 1759.

Prus: Joh. August marszałek de Biberstein 1732.
jenerał Brand 1733
hrabia v. Truchsess 1737.
rezydent Hoffmann 1737. + 1746 w Warszawie
Finckenstein 1740
hrabia Bees 1742
Wallenrodt 1745

Anglii: George Woodward 1732 + 1735
Thomas Robinson 1737
~~Booth 1738~~ Boate 1737.
Villiers ~~1738~~ ~~1740~~ 1746
Karol Hanbury Williams 1747.
Lord Galli[illegible] 1750
Lord Stormont 1758

Hollandyi: Henryk Rumpff 1732.
Karol Rumpff 1733
Kalkoen 1745

Nuncyusze: Martinus Merlini-Paolucci 1732
wyjechał 27 maja 1738
Serbelloni arcybiskup patraceński
przybył do Warszawy 7 listop. 1738.
Archinto 1746.
Serra 1755
Visconti 1761

Danii baron Bernsdorff 1734

Sycylij marquis de Malespina 1738
Xsiąże de Sta Elisabeta 1751

Hiszpanii Don Augustin Giustiniani 1738
hrabia Valdeparaiso 1760
hrabia Aranda 1761

Posłowie polscy w obcych krajach

W Wiednii: hrabia Lagnasco i Fryderyk Georg v. Lautensack. 1732
Szembek chorąży koronny 1733
hrabia Siedlnicki podkomorzy litewski 1734
~~[illegible]~~
hrabia Christ-ian v. Losz 1746

W Szwecyi: Adam Adolf von Utterodt 1732
Poniński instygator kor. 1733
jenerał Steinspflicht od Leszczyńskiego 1735.
Joh. Christoph Walter. 1738

W Danii: Ulryk Fryderyk v. Suhm 1732

W Krymie: baron Puschet rezydent 1732
P. Labescho 1736. 1738
hrabia Lagnasco (syn) 1746 minister

W Anglii: hrabia Watzdorff starszy 1732
Johan Adolf v. Losz. 1738.
szambellan Utterodt 1739
hrabia Flemming 1742
baron Hohberg 1746

W Petersburgu: Mr: le Fort 1732
Józef Lipski podrejent kancelaryi koronnej 1733
Ignacy Zawisza. 1734
Suhm 1737 – 1740 potem dyrar (rezydent saski)
1740 – 1742 baron Gersdorff 1742 (nicol. Wilibald)
Ogiński oboźny litewski 1740 i drugi raz 1743
Ludwig Zygmunt hr. Vitzthum 1746

W Haadze: Claudius de Brosse 1732

W Berlinie: oberst Polentz, i szambellan Bülau 1732
Stanisł. Poniatowski od Leszczyńskiego 1733
Bülow minister saski 1740

W Wenecyi: hrabia Villio 1732

W Francyi: Potocki starosta lwowski 1733
hrabia Czarowski od Leszczyńskiego 1735.
de Bruis rezydent 1737
Kulin minister Leszczyńskiego w Paryżu 1739.
Joh. Adolf hrabia Loss 1747.

W wschodniej Fryzyi: radca nadworny v. Berger i M. Mart. 1732.

W Turcyi: Strażnik W. Koronny 1732
Stadnicki 1737.
Podoski 1760.

W Sardynii hrabia Flemming 1740